

การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

โดย

นายคณิพงษ์ แข่วัฒนะ
ผู้อำนวยการของวุฒิสภา
วุฒิสภา

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 - 2564

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ นายคณิพงษ์ แข้ววัฒนะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 – 2564

พลโท

(วิโรจน์ เกิดแสง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายคณิพงษ์ แซ่วัฒนะ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 63

วัตถุประสงค์ของการวิจัยฉบับนี้มี 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต วิธีการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้แทนจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทย ผู้แทนจากข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา จำนวน 6 ท่าน เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การตีความจากข้อมูลที่เชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย พบว่า ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของสังคมใดสังคมหนึ่ง สำหรับความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย เป็นวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้อง ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญคือปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ พบว่า ประเทศจีน สร้างค่านิยมที่พึงประสงค์จากการกำหนดเป้าหมายกับการรณรงค์อย่างกว้างขวาง ขณะที่ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และเยอรมนี มีลักษณะคล้ายกัน คือ ความมีวินัยในตัวเอง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต พบว่า การที่ประเทศชาติจะมั่นคงได้ต้องมีประชากรที่มีศักยภาพ เป็นกำลังหลักให้กับประเทศชาติ บ้านเมือง และการที่ประชากรมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ นั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอันดีของประเทศซึ่งวัฒนธรรมนั้นเป็นคุณค่าสังคม และเศรษฐกิจ สามารถสร้างคน และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ และใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อย และนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์ หรือต่อยอดมาสร้างอาชีพให้กับประชาชนไทย รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ให้กับประเทศชาติได้นั้น เกิดจากปัจจัยภายในในการสร้างค่านิยม ต้องเป็นเรื่องที่ทุกสถาบันต้องช่วยกัน จะต้องเริ่มจาก จากแผน และยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดที่พึงประสงค์ ต้องทำไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ระดับหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ปฏิบัติ ระดับการศึกษา ระดับสังคม/ชุมชน ระดับครอบครัว และสื่อต่างๆ

Abstract

Title Guidelines for production and skill development in the new automotive industry (S Curve) to support future technological changes in Thailand's automotive industry

Field Social Psychology

Name Mr. Kanipong Khaewattana **Course** NDC **Class** 63

The three objectives of this research were 1) to study the condition of desirable values of Thai people in terms of morality, ethics, and the love and pride of being a Thai national; 2) to study and analyze advantages, disadvantages, and comparison of building desirable values of foreign countries; 3) to study the approaches to enhance desirable values of the Thai people in the future. The research methodology used was a qualitative research by collecting data from key informants who are representatives of the Thai automotive industry operators, representatives of government officials and former government officials in various countries, and 6 experts in educational institutions. The research tool used was an in-depth interview. The data analysis used was qualitative interpretations of the data.

Result of the study on the condition of desirable values of Thai people in terms of morality, ethics, and love and pride of being a Thai national found that the desirable values of Thai people can be divided into 3 categories: moral values, ethics and Thainess according to the policy of the National Council for Peace and Order (NCPO) on August 4, 2014; values according to the principles of Bhikkhu P.A. Payutto (2005); and values according to the ideas of foreign scholars. Morals, ethics and patriotic are very important factors for being a population of any societies. The love and pride of being a Thai national is one righteous way of expressing it. Problems and obstacles concerning values of the Thai people today arise from important elements such as external factors and internal factors.

Result of the study and analysis on the advantages, disadvantages and comparison of building desirable values of foreign countries found that China created desirable values from targeting and campaigning widely while Korea, Japan and Germany have similar characteristics, namely self-discipline, because they have been trained and cultivated so well that it becomes a habit in building strength in the families.

Result of the analysis of the approaches to fostering desirable values of Thai people in the future revealed that, for a country to have stability, there must be

potential populations as the main force for the nation, and for the population to have moral, ethical and patriotic qualities, it can be regarded as a good culture of the country where culture is a social and economic value that can create people and make people live together in peace and harmony with understanding and using the culture as a link and utilizing cultural costs to create or extend funding to create a career for Thai people, as well as creating an image of dignity for the nation caused by internal factors. Creating values must be something that need every institution to help each other. It must start from the national plan and national strategy in determining what is desirable and must be done simultaneously in all aspects and dimensions, from the government level as a policy maker, the government agency level as a practitioner, education level, social/community level, family level including the media.

คำนำ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยฉบับนี้มี 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย ข้อดี ข้อเสีย และเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ และได้แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต และสามารถนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับใช้ต่อไป

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลหลักหลายท่าน จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ คณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่สำคัญด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย

(นายคณิพงษ์ แคว้นนะ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	6
แนวคิดค่านิยมของ Milton Rokeach	19
แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมไทย	28
แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา	32
แนวคิดทฤษฎีกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคม	35
แนวคิดเรื่องหน้าที่พลเมือง	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
กรอบแนวคิดของการวิจัย	50
สรุป	51
บทที่ 3 วิเคราะห์สภาพค่านิยมที่พึงประสงค์	52
ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย	52
ศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ	59
สรุป	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย	
ในอนาคต	72
ผลการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต	72
สรุป	76
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	77
สรุป	77
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ประเด็นคำถามการวิจัย	86
ประวัติย่อผู้วิจัย	87

ช

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ 66

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
4 – 1 การจะส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง และกำจัดจุดอ่อน	76

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และ 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศคือ “คน” เรียกว่ายุทธศาสตร์นี้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

คำว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งกล่าวโดยสังเขปว่า เป็นการนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข ภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสนองตอบผลประโยชน์แห่งชาติ ประชาชนปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ อยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม และสามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ซึ่งการจะสร้างประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้นั้นปัจจัยสำคัญไม่ได้อยู่ที่การพัฒนาเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพเท่านั้น แต่จำเป็นต้องสร้างคนให้มีความพร้อมที่จะรับบทบาทและพร้อมที่จะขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายต่างๆ ที่ต้องการได้ ทั้งนี้ “การจะสร้างคนไทยให้สมบูรณ์และเป็นผู้รับประโยชน์ของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติและทักษะบางประการ ซึ่งการพัฒนาทักษะความรู้ และความคิดจิตใจ จึงจะเป็นเกิดแรงผลักดันที่ทำให้คนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่จุดหมายที่ต้องการ เพราะหลักการแล้วทักษะความรู้และความคิดจิตใจจะส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของคนในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนาคคน เพื่อให้พร้อมต่อการพัฒนาประเทศจึงต้องเริ่มตั้งแต่การทำให้ระบบความคิด ความเชื่อของคนให้มีความถูกต้องและมีคุณธรรมจนกลายเป็นระบบค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม จนกลายเป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีความสงบสุขและสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559 : 7-8)

ที่ผ่านมาจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559 : 17) เกี่ยวกับค่านิยมคนไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ค่านิยมของคนไทยมีทั้งดีและที่ต้องแก้ไข ซึ่งส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุงได้แก่ การยึดถือระบบอุปถัมภ์มากกว่าความถูกต้องและประโยชน์ส่วนรวม วัตถุนิยม/บริโภคนิยมมากกว่าจิตใจ เห็นแก่ตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความจริงจัง ขยันหรือตื่นตัวในการเรียนรู้ในการทำงานหรือการใช้ชีวิต ขาดการคิดวิเคราะห์ ประกอบกับประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาประเทศไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลกระทบมาจากวิวัฒนาการของสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนไปเป็นยุคสารสนเทศ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ เกิดกระแสทุนนิยม บริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น จนกลายเป็นค่านิยมที่ไม่เหมาะสม มีความอ่อนแอทางศีลธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ

นอกจากนี้การไหลของวัฒนธรรมต่างชาติก็มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยอย่างมาก ได้แก่ วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย ด้วยลักษณะของอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แผ่มาในรูปของสื่อมวลชน ภาพยนตร์ซึ่งประชาชนไทยทุกระดับบริโภคอยู่ทุกวันจนคิดว่าเป็นวัฒนธรรมสากล จนหลงไปว่าเป็นอารยธรรม หลงลัทธิปัญญาดั้งเดิมอันดั่งาม รวมทั้งวิวัฒนาการเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิถีคิด วิถีทำงานเป็นอย่างมาก จนยากที่จะแก้ไข โดยพอสรุปได้ 3 ประการคือ ความเป็นปัจเจกบุคคล การแข่งขัน และการมองโลกแบบเครื่องจักร ซึ่งอันดับแรกความเป็นปัจเจกชนนำไปสู่การเห็นแก่ตัว ขาดความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว ทำให้ไม่เข้าใจความสัมพันธ์ที่ควรจะเป็น ไม่สามารถที่จะรวมพลังกันที่จะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้น การแข่งขัน ไม่ใช่เฉพาะการแข่งขัน แต่เป็นการแข่งขันกันทำลายล้างกัน ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่จะพิชิตโลกที่จะเป็นหนึ่ง อันก่อให้เกิดการทำลายล้างสิ่งแวดล้อม เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่รู้ตัว และการมองโลกแบบเครื่องจักร ที่คิดให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเครื่องจักรที่ควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนและขัดแย้ง ไม่สามารถที่จะเห็นถึงผลกระทบในองค์รวม และความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน ทำให้ชีวิตปราศจากความสุขและเกิดการสมานฉันท์

ประกอบกับอิทธิพลของทุนนิยมส่งผลต่อวัฒนธรรมและสังคมไทยเช่นกัน ทั้งนี้ชนชาติต่างๆ ที่อยู่ในโลกนั้นล้วนแต่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ละสังคมต่างก็สร้างวัฒนธรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมของตน ดังนั้นวัฒนธรรมคือวิถีชีวิต เป็นรูปแบบที่มีแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจร่วมกันได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมนั้น หากย้อนมองรากเหง้าของสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมมีวัฒนธรรมที่ยืนหยัดอยู่บนความเป็นเอกราช อย่างเต็มภาคภูมิ แต่วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรม ในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อส่วนต่างๆ ของสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในการเปลี่ยนแปลงทุกสถาบันในสังคมตั้งแต่สถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และด้านอื่นๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรมของประเทศที่แปรเปลี่ยนไปเพราะการแผ่อิทธิพลทางวัฒนธรรมนั้นไม่มีวันหยุด ไม่มีการปิดกั้นและวิกฤตการณ์นี้ไม่ได้เกิดเฉพาะกับประเทศไทยเท่านั้น เกิดกับหลายๆ ประเทศ ดังนั้นจึงเห็นว่าทุกชาติทุกสังคมต่างพยายามรื้อฟื้นและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ และสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับคนในชาตินั้นๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อการรักษาอัตลักษณ์และค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนในชาติให้หลอมรวมกัน

และดำรงความเป็นชาติได้อย่างถาวร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ควรเป็นอย่างไร โดยศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนไทยกับต่างชาติ และแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ เพื่อการเสริมสร้างความตระหนักรู้และความผูกพันต่อสิ่งที่ตั้งงามในวัฒนธรรมและสังคมไทยทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และห่วงใยในสิ่งที่ตั้งงามของสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยไม่ตกไปอยู่กับค้ำกทางความคิดและการปฏิบัติที่ใช้ข้ออ้างอันจะเกิดการลบลู่รากล้างของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาเอกสารข้อมูล รายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตจะเน้นเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยในปัจจุบัน และศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมัน และญี่ปุ่น) เพื่อหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย มาประกอบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
2. ขอบเขตประชากร

เป็นข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา จำนวน 6 ท่าน
3. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลา 8 เดือน เริ่มตั้งแต่ ตุลาคม 2563 - พฤษภาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แหล่งข้อมูลต่างๆ หรือการวิจัยเชิงเอกสารเบื้องต้น รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยในปัจจุบัน เพื่อหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อไป

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา กระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาร่างสัจธรรม หน้าที่พลเมืองของสังคมและประเทศ เพื่อการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ พร้อมกับอธิบายข้อมูลในเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การเสนอแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยเป็นการนำเสนอด้วยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยการอธิบายข้อมูลในเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย
2. ได้ทราบผลการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ
3. ได้แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต และสามารถนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับใช้ต่อไป

คำจำกัดความ

ค่านิยม หมายถึง เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการคงอยู่ของสังคมไทย ค่านิยมมีบทบาทต่อความคิดและการแสดงออกทางพฤติกรรมของประชาชนในสังคมไทย ทำให้สังคมมี

ความโน้มเอียงไปในทางเดียวกันในสังคม อันจะเป็นแนวทางที่ประชาชนในประเทศจะต้องประพฤติตนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่ตัวเองได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตนหรือเป็นที่ยอมรับนับถือจากสังคมในการปฏิบัติตามแนวคิดนั้นๆ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และตามความคิดของประชาชนในสังคมนั้น

ค่านิยมที่พึงประสงค์	หมายถึง	เป็นค่านิยมที่ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทยที่ต้องการให้ประชาชนในชาติเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม คนเก่ง อยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม และสามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
คุณธรรม	หมายถึง	ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจของประชาชนในชาติ จนเกิดจิตสำนึกที่ดี มีความกตัญญู รักและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
จริยธรรม	หมายถึง	การประพฤติปฏิบัติของประชาชนในประเทศไทยตามความดีงามแห่งคุณธรรมนั้น
ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	หมายถึง	ประชาชนในชาติที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความเป็พลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งดอง ภูมิใจเชิงชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย	หมายถึง	คุณลักษณะของประชาชนที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต โดยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
2. แนวคิดค่านิยมของ Milton Rokeach
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมไทย
4. แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา
5. แนวคิดทฤษฎีกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคม
6. แนวคิดเรื่องหน้าที่พลเมือง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย
9. สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ความเป็นมา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี มีเกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 ได้กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกันให้เกิดเป็นพลังผลักดันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (เดือนพฤษภาคม 2561) ได้แบ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ออกเป็น 6 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) จะเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนไทยซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสุขและนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยมุ่งเน้นในการเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย ในอนาคต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความสุขบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีงานและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับดี อารมณ์รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ “คนไทยในอนาคตมีค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ได้แก่

1. มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ รักษาศีลธรรม คุณธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีจิตสำนึกของความเป็นไทย รู้จักการพึ่งตนเอง รักษาความเป็นไทย เข้าใจสังคมไทยและสังคมโลก ยอมรับความแตกต่าง มีความเคร่งครัดและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายของสังคม

2. สติปัญญา มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีทักษะชีวิต มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และพึ่งตนเองได้ มีความรู้สามารถหลากหลายด้านและความรู้รอบตัวสูง

3. กาย มีพัฒนาการที่ครบด้านตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รักษาออกกำลังกายและเล่นกีฬา ขจัดปัญหาเด็กปฐมวัยได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ และมี พัฒนาการไม่สมวัย

4. สภาพแวดล้อม ครอบครัวไทย จะต้องมีความสามารถในการปกป้อง คุ้มครอง ดูแล อบรมบ่มเพาะ สั่งสอนเยาวชนในครอบครัว ไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน ระบบนิเวศที่สนับสนุนครอบครัวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และสังคมที่มีความสุข

การที่ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับบริบททางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนา ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการ

เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้สามารถก้าวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญา (Multiple intelligence) ของมนุษย์ที่หลากหลายและการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุข ภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (Transformation of Culture) มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมกันระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต ดังนี้

1. การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มัชยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์และยึดถือแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าว รวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

2. การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม

3. การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชน โดยพัฒนาผู้เผยแผ่ศาสนาให้ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างตามคำสอนที่ถูกต้องของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีการเผยแผ่หลักธรรมศาสนาทางศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

4. การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์การจัดระเบียบสังคมและการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

5. การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจ มีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล พัฒนาสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของคนทุกคนใน บริษัท ทั้งพนักงานและลูกค้า ปรับเปลี่ยนทัศนคติการคำนวณผลตอบแทนให้คำนึงถึงต้นทุนทางสังคม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อตอบแทนสังคมรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม เช่น วิสาหกิจเพื่อ สังคม เป็นต้น

6. การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคมโดย ส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด การใช้เวลาและพื้นที่ ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุดรวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และ เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ นำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิต สาธารณะเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

7. การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสร้าง ความตระหนักให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนเอง การตรงต่อเวลา การยอมรับความหลากหลาย เห็น คุณค่าและความสำคัญในการประกอบสัมมาอาชีพหรือมีงานทำ เน้นการพึ่งพาตนเอง และมีความ รับผิดชอบต่อสังคมและต่อผู้อื่น และเป็นพลเมืองที่ดี และส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการทำงานเพื่อ ส่วนรวม สนับสนุน ส่งเสริม เป้าหมายของประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพใน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย/วัยเด็ก วัยรุ่น/วัยเรียน วัยผู้ใหญ่/วัยแรงงานและวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วง วัย มีความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการ วางแผนทางการเงิน (Financial Planning) ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการ ดำรงชีวิตอย่างมี คุณค่า ดังนี้

1. ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนม แม่ การส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็กและให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้ มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

2. ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความสามารถ ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความยืดหยุ่น ทาง ความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้รับการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐาน การเรียนรู้ เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และนำไปปฏิบัติ ได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้อง กับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็น พหุวัฒนธรรม

3. ช่วงวัยแรงงาน ยกกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มี คุณค่า

เพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงินและมีการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้เพื่อพัฒนาความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

4. ช่วงวัยผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟันฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุพร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัคร (Social Productivity) ส่งเสริมสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ (Silver Economy)

ประเด็นที่ 3 การปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทย ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่รับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มและการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิเช่น Science (ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม) Technology (ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี) Engineering (ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา) Art (ความรู้และทักษะทางศิลปะ) และ Mathematics (ความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์) การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ ทบทวนไตร่ตรอง (Reflection) การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง (Self-directed Learners) การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

2. การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครู ตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และ

สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

3. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกๆระดับ จัดโครงสร้างการจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทัวถึงและใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยแยกออกจาก ระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้งมีการปฏิรูประบบการสอบที่ นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 มากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

4. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาโลกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอน ประสบการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การ Upskill/Reskill การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development: CPD) ภายใต้กรอบคุณวุฒิ วิชาชีพ นอกจากนี้ ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้-คิดเลขเป็น (Basic Literacy) โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

5. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลกบนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึก (Critical Understanding) ในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็กเยาวชน และนักเรียน การฝังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

6. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติโดยเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ ในการให้บริการทางการศึกษา วิชาการ และการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ควบคู่กับการ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

ประเด็นที่ 4 การตระหนักถึงพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านทัศนยะและมิติ ดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ (Talents) ของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอด การประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง ดังนี้

1. การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุล มีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิต เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญ อาทิ นักกีฬา นักดนตรี ศิลปิน นักคิด นักเขียน รวมทั้งมีกลไกคัดกรองและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียน ระบบเสริมประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจ เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก ทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ตลอดจนการวิจัย

2. การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงานและระบบสนับสนุน (Ecosystems) ที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านโลกต่าง ๆ อาทิ การจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน/เครื่องมือการทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบันในรูปแบบการร่วมมือ (Consortium) การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนในหลายสาขาวิชา (Convergence) เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นนำให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

3. การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาช่วยสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวร ตามความเหมาะสมของเป้าหมายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่างๆ รวมถึงผู้มีความสามารถที่มีศักยภาพสูงด้านต่างๆ ลูกหลานชาวต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยที่มีความสามารถพิเศษและการรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษจากทั่วโลกและผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพหรือทักษะสูงในสาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการรักษาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ

ประเด็นที่ 5 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีและมี “ทักษะด้านสุขภาวะ” ที่เหมาะสม ดังนี้

1. การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ โดยพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้อง และเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่ถูกต้อง จนเกิดเป็น “ทักษะทางปัญญาและสังคม” ที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเองของประชาชน อาทิ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้มีความเหมาะสม และการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในการดำรงชีวิต

2. การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ โดยผลักดันการสร้างเสริมสุขภาวะในทุกนโยบาย (Health in All Policies) ที่ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาวะคนไทย เช่น ยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มลพิษทางสิ่งแวดล้อม อาหารที่ให้โทษต่อสุขภาพ อุบัติเหตุบนท้องถนน และกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non Communicable Diseases : NCDs) เป็นต้น

3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีโดยส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและเอื้อต่อการมีกิจกรรมสำหรับวัยระดับสุขภาวะของสังคม จัดทำมาตรการทางการเงินการคลังที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยในการเสริมการมีสุขภาวะ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชนและภาคประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่อาจกระทบต่อระดับสุขภาวะ

4. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดีโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างความเลิศทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย ที่รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการให้คำปรึกษา วินิจฉัยและพยากรณ์การเกิดโรคล่วงหน้า การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพทางไกลที่มีความหลากหลายเข้าถึงง่ายเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ห่างไกล มีการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้ากับอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) ทางด้านสุขภาพ อาทิ การพัฒนาอุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Devices) ในการวัดอัตราการเต้นชีพจรหัวใจและส่งข้อมูลให้แพทย์ทราบทันที และจัดให้มีระบบการเก็บข้อมูลสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง รวมถึงการปฏิรูประบบการเก็บภาษีและรายจ่ายเพื่อให้บริการด้านสุขภาพตลอดจนการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพในการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน

5. การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ โดยให้ชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชน ผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสุขภาวะที่พึงประสงค์ระหว่างกัน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนสามารถสร้างการมีสุขภาพดีของตนเองได้ เช่น ให้ความรู้สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการจัด การสุขภาวะแก่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดการสุขภาวะของแต่ละพื้นที่

ประเด็นที่ 6 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (Eco-systems) มุ่งเน้นการสร้างคามอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียนและการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1. การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เน้นการสร้างความรู้ในการวางแผนชีวิต และการสร้างครอบครัว ความรอบรู้ด้านการเงินและการวางแผนการเงิน การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว การส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย พัฒนาทักษะชีวิต และการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเริ่มจากการสร้างและพัฒนาบุตรที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มคนก่อนก้าวมาเป็นพ่อแม่ ตั้งแต่การพัฒนาการเข้าถึงบริการสุขภาพ การส่งเสริมวางแผนครอบครัว การตรวจสอบความพร้อมในการสร้างครอบครัว การส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มแม่เพื่อส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพในกลุ่มประชากรวัยเจริญพันธุ์ทุกกลุ่มให้มีประชากรที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ มุ่งเน้นการให้ความรู้ผู้ที่จะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองในเรื่องโภชนาการ วิธีการเลี้ยงดู วิธีการสื่อสารและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่าง ๆ ของการเลี้ยงดูบุตร รวมถึงขยายผลไปสู่การพัฒนากลไกในลักษณะของโรงเรียนพ่อแม่ในวงกว้างเพื่อมีส่วนช่วยในการสร้างพัฒนาการวางพื้นฐานความคิด ทักษะอารมณ์ ทักษะสังคม ทักษะทางการเงิน และพัฒนาความเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มัชยธสั อุดมม มี ความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง จัดให้มีสถานที่ บุคลากร และทรัพยากรที่จำเป็นในการให้คำปรึกษา ในการเสริมพลังสายใยภายใน ครอบครัวและส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครอง ท้องถิ่นทุกแห่ง โดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ชมรมผู้สูงอายุชุมชน ผู้ประกอบการที่ไม่แสวงหากำไร เครือข่ายจิตอาสา เป็นต้น การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็งโดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบาย การสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานทั้งมาตรการส่งเสริมให้พ่อแม่ที่มีบุตรก่อนวัยเรียนและต้องทำงานในสถานประกอบการมีเวลาในการเลี้ยงดูบุตร มาตรการส่งเสริม และสนับสนุนให้ภาคเอกชน จัดสวัสดิการเกื้อกูลและเสริมพลังลูกจ้างได้มีเวลาในการดูแลบุตรก่อนวัยเรียนและ/หรือพ่อแม่ที่อยู่ในภาวะพึ่งพา มีมาตรการทางการเงินสนับสนุนผู้ประกอบการที่ลงทุนทางสังคม เพื่อผู้ประกอบการที่จัดบริการเชิงสังคมในการสนับสนุนครอบครัว การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน/สถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดู บุตรและการดูแลผู้สูงอายุ เช่น สถานดูแลเด็กปฐมวัย สถานดูแลผู้สูงอายุรูปแบบต่างๆ เป็นต้น การสนับสนุนบทบาทของชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มครอบครัวเปราะบาง อาทิ การมีระบบพี่เลี้ยงชุมชน มาตรการสนับสนุนการ บริบาลและพัฒนาเด็ก รวมทั้งปรับปรุง กฎหมาย กำหนดบทบาทและจัดสรรทรัพยากรให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมพลัง ครอบครัว ควบคู่กับการปฏิรูปสื่อให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและ เสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว

2. การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีใน สังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของโลก

ในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

3. การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน เปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมแห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน อาทิ ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

4. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคลที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพและการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต (ตั้งแต่เกิดจนตาย) เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละกระทรวงให้มีความเข้มแข็ง และตอบโจทย์ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต รวมถึงข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่มีทักษะตรงต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต และใช้ประกอบการตัดสินใจในการศึกษาต่อ ธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเพื่อถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ประเด็นที่ 7 การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมีมุ่ง ส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่าง ครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดีพัฒนา คุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติ ในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

1. การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต (ว่ายน้ำ ยิมนาสติก มวยไทย) รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิตเพื่อพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี หล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี

2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกีฬา สร้างโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาอย่างต่อเนื่อง

การปลูกฝังให้มีคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา มีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และรู้จักการขอโทษ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

3. การส่งเสริมการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและต่อยอดสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้างและพัฒนา นักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ สร้างพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพ ด้านกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติ และ สร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพ ที่มั่นคง ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์ การกีฬา การจัดการความรู้ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศกีฬาเพื่อการอาชีพ และนันทนาการเชิงพาณิชย์

4. การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการทั้งครูหรือผู้สอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง และสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากรทางการกีฬาและนันทนาการที่มี มาตรฐานของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนและเสริมศักยภาพรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการและการพัฒนาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญกลางการลงทุนและฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมกีฬาของ ภูมิภาคเอเชีย (Sport Hub) ควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการการสนับสนุน และส่งเสริมผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการ ตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการกีฬาและนันทนาการ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI)

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ เป็นดัชนีการวัดและเปรียบเทียบ ความยากจน การรู้หนังสือ การศึกษา อายุขัย การคลอดบุตร และปัจจัยอื่นๆ ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เป็นวิธีการวัดความอยู่ดีกินดีตามมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชนหลายคนใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาตินี้ในการระบุว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ดัชนีดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาในปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวปากีสถานชื่อ มาฮับบ อุลฮาคว (Mahbub ulHaq) และองค์การสหประชาชาติได้ ในดัชนีดังกล่าวมาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) เป็นต้นมา

ดัชนีการพัฒนามนุษย์วัดความสำเร็จโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศในการพัฒนามนุษย์ 3 ด้านหลักๆ ได้แก่

1. การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี ซึ่งวัดจากอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth)

2. ความรู้ ซึ่งวัดได้จากการรู้หนังสือ (มีน้ำหนักเป็นสองในสามส่วน) และอัตราส่วนการเข้าเรียนสุทธิที่รวมกันทั้งระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา (มีน้ำหนักเป็นหนึ่งในสามส่วน)

3. มาตรฐานคุณภาพชีวิต ซึ่งวัดได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) ต่อหัวและความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing power parity - PPP)

ทั้งนี้ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ถูกนำไปใช้วัดการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจคือการคำนึงถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงรายได้ หากแต่รวมถึงสุขภาพและการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดัชนีการพัฒนามนุษย์

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย จากการศึกษาของดวงใจ รุ่งโรจน์เจริญกิจ พบว่าในรอบ 20 ปี ตั้งแต่เริ่มองค์การสหประชาชาติเริ่มใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (พ.ศ. 2536 - 2555) ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถเพิ่มรายได้ต่อหัวของคนไทยจาก 5,950 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 1992 เป็น 8,130 ดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. 2007 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.72) แต่อันดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยนั้นถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง จากที่เคยอยู่อันดับที่ 34 ในปี ค.ศ. 1992 ตกมาอยู่อันดับที่ 48 ในปี ค.ศ. 2007 ประเด็นการพัฒนาสุขภาพเป็นสาเหตุหลักที่ถ่วงอันดับการพัฒนามนุษย์ของไทย โดยในระหว่างปี ค.ศ.1999 ถึงปี ค.ศ. 2007 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าในด้านสุขภาพติดลบ -0.03 ในขณะที่ค่าคะแนนภาคการศึกษา และเศรษฐกิจ กระเตื้องขึ้น 0.05 และ 0.04 ตามลำดับ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ในปี พ.ศ. 2558 ของประเทศไทยเท่ากับ 0.740 ถือว่ามีการพัฒนามนุษย์ในระดับสูง แต่อันดับกลับลดลงไปอยู่ในอันดับที่ 87 จาก 188 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับรวมกันกับประเทศเปรู อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเท่ากับ 74.6 ปี มีจำนวนปีเฉลี่ยได้รับการศึกษาเท่ากับ 9.7 ปี มีจำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาเท่ากับ 13.6 ปีและมีรายได้ประชาชาติต่อบุคคล เท่ากับ 14,519 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆแล้ว ประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสุขภาพและด้านการศึกษาเพื่อยกระดับดัชนีการพัฒนามนุษย์ของไทยให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากประเทศไทยมีความก้าวหน้าของดัชนีการพัฒนามนุษย์ช้ากว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ซึ่งหมายความว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในโลก คนไทยจะมีคุณภาพชีวิตที่ลดลงนั่นเอง

การศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมันให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมากโดยมีการส่งเสริมให้เกิดการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพโดยเริ่มตั้งแต่ในวัยแรกเกิด รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มารดาชาวเยอรมันสามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพและใกล้ชิดโดยรัฐสนับสนุนงบประมาณในการเลี้ยงดูเด็ก โดยมารดามีรายได้จากรัฐบาลช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตรรายละ 500 ยูโร จนบุตรอายุถึงสองปีและสามารถกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิม โดยรัฐบาลได้ออกเป็นกฎหมายบังคับให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการกันตำแหน่งไว้เพื่อรอการกลับมาทำงานของมารดาหลังคลอด สวัสดิการด้านการศึกษา รัฐบาลจะช่วยจ่ายค่าเทอมให้จนเยาวชนอายุได้ 18 ปี ขณะเดียวกันระบบการศึกษาเป็นการศึกษาแบบเน้นการสร้างคนให้ตรงกับงาน โดยระบบการศึกษามีการกระจายอำนาจให้แต่ละรัฐสามารถสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพื้นที่และมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในระหว่างรัฐต่างๆ เมื่อเด็กอายุได้สองถึงหกปีเพื่อได้รับการศึกษาในระดับอนุบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและเมื่อเข้าสู่ระดับประถมศึกษาหลักสูตรจะไม่เน้นเฉพาะเรื่องการเรียนแต่จะสอนให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และ

พัฒนาตนเองให้เข้ากับสังคมและมีระเบียบวินัยระบบการเรียนการสอนไม่ได้เน้นให้เรียนเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวหากมีกิจกรรมภาคปฏิบัตินอกห้องเรียนและไม่ได้เร่งให้มีการศึกษาจนจบหลักสูตร ในระยะเวลาจำกัด หลักสูตรไม่ได้เร่งรัดให้เด็กนักเรียนเรียนวิชาการตั้งแต่ยังเล็กแต่จะเน้นเรื่องการพัฒนาการทั้งส่วนบุคคลและสังคมที่ดีการเรียนการสอนจะเลิกเรียนประมาณบ่ายสอง ทำให้เด็กมีเวลาไปเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กนักเรียน ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนน้อยกว่าประเทศทั่วไป แต่ผลการเรียนของเด็กเยอรมันจะอยู่ในเกณฑ์สูงและมีคุณภาพเพราะเน้นเรื่องของการให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่วัยแรงงานประชาชนชาวเยอรมันได้รับการยอมรับว่าทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์น้อยกว่าคนในประเทศอื่น แต่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาสามารถเลือกว่าจะไปศึกษาในระบบสายอาชีพหรือสายสามัญเพื่อเรียนต่อในระดับปริญญาตรี โดยมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงจากสายอาชีพไปเรียนสายสามัญหรือจากสายสามัญมาสู่สายอาชีพได้ การศึกษาของเยอรมันเป็นระบบการศึกษาที่จะสร้างคนให้ตรงกับงานและหล่อหลอมให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงโดยเน้นให้เยาวชนมีประสบการณ์ในการฝึกทักษะเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมก่อนจะเข้าสู่ระดับมหาวิทยาลัย เยาวชนจะเลือกที่จะไปฝึกเพิ่มพูนทักษะที่ตนเองสนใจกับองค์กรทั้งในและต่างประเทศ และนำผลการฝึกงานไปประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับต่อไป ทำให้เยาวชนรู้และเข้าใจในทักษะที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพในอนาคตและเกิดความรักในงานที่ทำอันส่งผลให้การทำงานในอนาคตมีประสิทธิภาพสูงด้วยระบบการศึกษาแบบนี้ทำให้ประชาชนชาวเยอรมันมีอิสระในการเลือกประกอบอาชีพที่ตนเองชอบสามารถค้นหาได้ว่าถนัดอาชีพไหน ทำให้มีความสุขในการทำงานมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในประเทศและมีชั่วโมงการทำงานที่น้อยกว่าแต่มีประสิทธิภาพมากกว่า

ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ในอดีตเมื่อก่อตั้งประเทศเมื่อ 60 ปีที่แล้วยังไม่มีการศึกษาที่มีคุณภาพ ยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนทรัพยากร มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงานแต่เพียงไม่ถึงครึ่งศตวรรษ ประเทศสิงคโปร์สามารถพัฒนาให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงและประชากรมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับสากลเนื่องจากประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก ประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ โดยเน้นการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลกเพื่อยกระดับการศึกษาของคนในชาติให้อยู่ในระดับแนวหน้าของโลก นอกจากนี้สิงคโปร์ยังเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องด้วยการอบรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่และประชากรตลอดจนถึงการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติทำให้ นายลี กวน ยู นายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญเหมือนเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศและมีนโยบายที่สำคัญคือให้ประชาชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ ออกแบบหลักสูตรให้เกิดการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้สายอาชีพระดับสูงเพื่อผลิตแรงงานที่มีฝีมือและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรธุรกิจและภาครัฐ สิงคโปร์ยังมีการพัฒนาโครงสร้างทางการศึกษาทั่วไปสำหรับประชาชนทุกคนโดยจัดให้มีหอสมุดแห่งชาติที่มีคุณภาพสูงมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ตลอดจนภาษาอังกฤษจนสามารถทำธุรกิจในระดับนานาชาติได้ตลอดจนการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมโดยให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอันทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ใหม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

แนวคิดค่านิยมของ Milton Rokeach

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเป็นกรอบแนวคิดด้านค่านิยมที่ดีและสมบูรณ์แบบมากที่สุดเป็นแนวคิดของนักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน ชื่อ Milton Rokeach นอกจากเป็นนักคิดคนสำคัญด้านค่านิยมแล้ว Rokeach ได้สร้างเครื่องมือในการวัดค่านิยม ชื่อว่า The Rokeach Value Survey (RVS) เพื่อใช้ในการศึกษาค่านิยมทางวัฒนธรรมในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งจากการศึกษาความคิดเห็นของ Rokeach ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม (Value) เห็นได้ว่า Rokeach มองว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร รวมถึงการมีความเชื่อว่า วิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นสมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติ ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นได้ให้ความสำคัญกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งนั้นมีคุณค่าพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ค่านิยมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำให้ค่านิยมที่ยึดถือมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อ แม้จะอยู่ในสังคมเดียวกัน อย่างไรก็ตามค่านิยมสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ เห็นได้จากการที่มีบางคนมีค่านิยมที่คล้อยตามคนอื่น โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ความศรัทธาของเขา นอกจากนี้แล้วค่านิยมมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ในขณะที่ระบบค่านิยม (Value System) คือ การรวมกันของความเชื่อที่เกี่ยวกับวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติ หรือจุดหมายปลายทางของชีวิตให้เข้าเป็นระบบความเชื่อที่มีลักษณะคงทนถาวร ลดหลั่นกันไปตามลำดับความสำคัญ (Rokeach, 1973)

ลักษณะทางธรรมชาติของค่านิยม Rokeach (1979) แบ่งออกได้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

1. ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร (Completely Stable) โดยส่วนใหญ่ค่านิยมมีลักษณะคงที่และไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความต่อเนื่องของวัฒนธรรม สังคมหรือบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคม และทำให้คนกลุ่มหนึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง จนในที่สุดเกิดลักษณะประจำกลุ่มหรือประจำชาติเกิดขึ้น สาเหตุที่ค่านิยมมีลักษณะยืนยงเพราะตามกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น มนุษย์ได้ถูกสอนมาแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ในรูปของความแน่นอนอย่างเต็มที่ (Absolute, All-or-None Manner) เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้มาเป็นเวลานาน จะช่วยตอกย้ำให้ค่านิยมมีลักษณะคงทนถาวร ค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ประสบการณ์ในช่วงชีวิตของคนที่ผ่านมา ไม่ใช่การเกิดขึ้นตามอารมณ์ขึ้นลงของมนุษย์ ในลักษณะชั่วคราวช่วยยาม

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบระดับความสำคัญ (Relative Conception) เมื่อเด็กโตขึ้นและมีประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) มากขึ้น เขาจะเรียนรู้ว่าสถานการณ์ที่เขาประสบไม่ได้มีเฉพาะค่านิยมที่พ่อแม่ได้สั่งสอนไว้ แต่ยังมีค่านิยมอื่นๆ อีกที่ปรากฏอยู่ และกลุ่มอื่นๆ ในสังคมให้ความสำคัญแก่ค่านิยมบางอย่างมากกว่า ซึ่งเด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ผ่านการสั่งสอน ประกอบกับการสังเกตจากการกระทำที่เป็นบรรทัดฐาน (Norm) ของคนในสังคมนั้นๆ และเมื่อเขามี

ประสบการณ์กับคำว่าค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกัน เขาก็จะจัดลำดับค่านิยมอย่างไรก็ตาม แต่จะไม่แตกต่างจากคนในกลุ่มมากนัก

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ ความเชื่อนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ความเชื่อแบบพรณาสถานการณ์ ความเชื่อแบบประเมินสถานการณ์ และความเชื่อแบบพรณากำหนด ซึ่งแต่ละความเชื่อสามารถอธิบายให้พอเข้าใจได้ดังนี้

3.1 เป็นความเชื่อแบบพรณาสถานการณ์ (Descriptive or Existential Beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ถูกทดสอบได้จริง หรือ เท็จ เช่น ฉันเชื่อว่าข้างนอกฝนกำลังตก

3.2 เป็นความเชื่อแบบประเมินสถานการณ์ (Evaluative Beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ประเมินสถานการณ์ต่างๆ ว่าดีหรือไม่ดี เช่น ฉันเชื่อว่าการออกกำลังกายเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ

3.3 เป็นความเชื่อแบบพรณากำหนด (Descriptive or Perspective) เป็นความเชื่อที่บ่งบอกถึงวิถีทางปฏิบัติ (Means of Action) หรือจุดหมายปลายทาง (End of Action) อันเป็นที่ปรารถนาด้วยและเป็นความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายของการกระทำมากกว่าเชื่ออีก 2 ชนิดแรก

นอกจากนี้แล้วตามความเห็นของ Rokeach ค่านิยมมีองค์ประกอบสำคัญอีก 3 ประการ (Rokeach, 1973) ดังนี้

1. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความระลึกรู้ (Cognitive) ในความหมายที่ว่าบุคคลหนึ่งรู้ในทางที่ถูกของการประพฤติ หรือรับรู้ในเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของเขา

2. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้สึกสัมพันธ์ (Affective) ในความหมายที่บุคคลนั้นมีความอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้นๆ คือ ชอบ เห็นด้วย สนับสนุน ค่านิยมหนึ่งๆ หรือเกลียด ไม่เห็นด้วย คัดค้าน อีกค่านิยมหนึ่ง

3. ค่านิยมเป็นองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) ในความหมายที่เป็นตัวแทรกซ้อนที่นำไปสู่พฤติกรรม เมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดการกระทำขึ้น

ประเภทของค่านิยมตามทัศนะของต่างชาติ

จากที่ Rokeach (1973) ได้กำหนดนิยามความหมายของค่านิยมไว้ตามข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้นำไปสู่การกำหนดชนิดหรือประเภทของค่านิยมเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ค่านิยมวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติ (Mode of Conduct) เป็นค่านิยมที่สะท้อนความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับแนวทางที่เขาจะบรรลุเป้าหมายสุดท้าย หรืออาจเรียกว่า ค่านิยมที่เป็นเครื่องมือ และ

2. ค่านิยมจุดหมายปลายทางของชีวิต (End-state of Existence) เป็นค่านิยมที่แสดงความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับเป้าหมายสุดท้าย (End) ที่เขาต้องการ หรือค่านิยมขั้นปลาย

ความแตกต่างของค่านิยม 2 ชนิดนี้สำคัญมากในแง่แนวคิดทฤษฎีและในการวัด 2 ประการ คือ จำนวนค่านิยมทั้งหมดของวิถีปฏิบัตินั้นไม่จำเป็นต้องเท่ากับจำนวนค่านิยมทั้งหมดของค่านิยมจุดหมายปลายทาง และค่านิยมทั้งสองมีหน้าที่ต่างกัน แต่สัมพันธ์กัน (Functional Relationship) ระบบย่อยของค่านิยมทั้งสองมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง มีศูนย์กลางรวมทั้งอยู่สองแห่ง คือ ศูนย์รวมอยู่ที่ตัวบุคคล (Self-Centered) หรืออีกนัยหนึ่งอยู่ภายในตัวบุคคล (Intra-Personal) และอยู่ในสังคม (Society-Centered) หรือ อยู่ที่ภายนอกตัวบุคคล (Interpersonal) ตัวอย่างเช่น ค่านิยมจุดหมายปลายทาง

“ความสงบสุขทางจิตใจ” เป็นค่านิยมที่จู่รวมภายในตัวบุคคล ซึ่งบุคคลแต่ละคนจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมที่เน้นทางส่วนบุคคลและทางสังคม รวมถึงแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน การเพิ่มสำคัญของค่านิยมด้านสังคม (Social Values) จะนำไปสู่ค่านิยมด้านสังคมตัวอื่นๆ และจะนำไปสู่การลดความสำคัญของค่านิยมด้านส่วนบุคคล (Personal Values) ค่านิยมจู่หมายปลายทาง ได้แก่

- 1.1 ชีวิตที่สะดวกสบาย
- 1.2 ชีวิตที่ตื่นเต้น
- 1.3 ความรู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จ
- 1.4 ต้องการให้โลกมีสันติภาพ
- 1.5 ต้องการให้โลกมีความสวยงาม
- 1.6 ความเสมอภาค
- 1.7 ความมั่นคงของครอบครัว
- 1.8 เสรีภาพ
- 1.9 ความสุข

2. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ มีศูนย์รวมอยู่สองแห่งเช่นกัน คือ ส่วนจริยธรรม (Moral Values) และส่วนความสามารถ (Competence Values) หรือค่านิยมการสร้างตน (Self-Actualization) ที่เสริมให้เป็นตัวของตัวเองเต็มทีอีกด้านหนึ่ง ค่านิยมที่เน้นส่วนจริยธรรม หมายถึง ค่านิยมวิถีปฏิบัติที่มีจู่รวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหากค่านิยมเหล่านี้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะรู้สึกไม่สบายใจในการกระทำผิดนั้นๆ และสำนึกผิดด้วยมโนธรรมภายในใจ ส่วนค่านิยมที่เน้นความสามารถของตัวบุคคลนั้นมีจู่รวมอยู่ที่ตัวเอง และดูจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว การละเมิดค่านิยมประเภทหลังนี้จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกอายนที่ตนขาดความสามารถส่วนตัว ตัวอย่างเช่น การประพฤติอย่างซื่อสัตย์ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเขาประพฤติตัวอย่างมีจริยธรรม ในขณะที่ถ้าบุคคลใช้สมองและปฏิบัติอย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีความเป็นตัวของตัวเอง เขาจะรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถและประสิทธิภาพของตน บุคคลอาจจะมโนค่านิยมที่ขัดกันระหว่างค่านิยมทางจริยธรรม 2 ค่านิยม (เช่น ประพฤติอย่าง “ซื่อสัตย์” กับ “เป็นที่รักใคร่เอ็นดู”) หรือค่านิยมจริยธรรมและค่านิยมส่วนความสามารถ เช่น ประพฤติอย่าง “สุภาพอ่อนน้อม” กับ ประพฤติอย่าง “กล้าวิจารณ์ด้วยความรู้และเหตุผล” ค่านิยมวิถีปฏิบัติ ได้แก่

- 2.1 ทะเยอทะยาน
- 2.2 ใจกว้าง
- 2.3 ความสามารถ
- 2.4 ร่าเริง
- 2.5 สะอาด ประณีต
- 2.6 กล้าหาญ
- 2.7 รู้จักการขอโทษผู้อื่น
- 2.8 ช่วยเหลือ
- 2.9 ซื่อสัตย์

ในความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยของค่านิยมสองชนิดอาจกล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง เช่น บุคคลที่ให้ความสำคัญแก่ค่านิยมจุดหมายปลายทางส่วนที่เป็นสังคมสูงจะให้ความสำคัญกับค่านิยมวิถีปฏิบัติในส่วนที่เป็นจริยธรรมสูงหรือไม่นั้นอาจจะเป็นไปได้เพราะมีสายใยร่วมที่แฝงไว้ในค่านิยมทั้ง 2 ชุด แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรจะคิดว่ามีความสัมพันธ์ง่ายๆ แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Sample One-to-One Relationship) บุคคลหนึ่งซึ่งมีค่านิยมจุดหมายปลายทางที่เน้นด้านส่วนบุคคล (เช่น “ความสงบสุขทางจิตใจ” หรือ “ความภาคภูมิใจในตน” ฯลฯ) อาจจะให้ค่านิยมทางจริยธรรมสูง (เช่น “ความกตัญญู” หรือ “การรักษาน้ำใจกัน”) ก็เป็นไปได้ หรือบุคคลหนึ่งที่มีค่านิยมจุดปลายทางที่กระตือรือร้นไปทางสังคมมากกว่า (เช่น “ความกว้างขวางในสังคม”) ก็อาจจะให้ค่านิยมวิถีปฏิบัติส่วนที่เน้นความสามารถส่วนบุคคลก็ได้ อนึ่งธรรมชาติของค่านิยม เป็นสิ่งที่มีลักษณะสม่ำเสมอและคงที่ กล่าวคือ เปลี่ยนแปลงได้ยาก สิ่งนี้เองจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมหนึ่งแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่ง ทำให้เกิดลักษณะประจำกลุ่มหรือลักษณะประจำชาติ เป็นค่านิยมที่บุคคลจัดว่าสำคัญมาก อีกทั้งค่านิยมที่มีความสำคัญหรือมีลักษณะประจำชาติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าค่านิยมที่มีความสำคัญน้อย สิ่งนี้จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงค่านิยมจึงไม่ใช่เรื่องง่ายตามอารมณ์ของบุคคล จากที่กล่าวมานี้จึงนำไปสู่ค่านิยมที่มีลักษณะเปรียบเทียบระดับความสำคัญ ซึ่งเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้นักเรียนจากการอบรมและเรียนรู้ แต่ละคนจะได้รับการเน้นถึงความสำคัญของค่านิยมแตกต่างกัน เช่น บางสังคมให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา ในขณะที่อีกสังคมหนึ่งเห็นว่าสำคัญ แต่ย้งรองๆ ลงไปกว่าความซื่อสัตย์ กตัญญู บุคคลเกิด การเปรียบเทียบระดับความสำคัญของค่านิยมต่างๆ จากประสบการณ์ที่เขาได้รับตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้ ที่จะแยกแยะพวกค่านิยมที่ได้รับการสั่งสอนมาอย่างเต็มที่แล้ว จัดเป็นระดับสูง ต่ำ รวมเข้าเป็นระบบซึ่งมีการเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

นักวิชาการต่างประเทศ เช่น Gordow W. Allport and Leo Postman (1965) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบค่านิยมและสังคม และทำการจำแนกค่านิยมออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ค่านิยมตามแนวทฤษฎี (Theoretical) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการหาความจริง (Truth) ที่สามารถพิสูจน์หรือตรวจสอบได้ตามหลักเหตุผล และการคิดอย่างเป็นระบบ
2. ค่านิยมตามแนวเศรษฐกิจ (Economic) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการใช้งานและผลประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมักจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือการสร้างความมั่นคง
3. ค่านิยมตามแนวทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับศิลปะ ความงาม รูปแบบ และการแสดงออกที่สอดคล้องกับสถานการณ์
4. ค่านิยมตามแนวสังคม (Social) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญต่อความผูกพันมนุษย์สัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันของส่วนรวม
5. ค่านิยมตามแนวการเมือง (Political) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญต่อการได้มา การธำรงรักษา และการใช้อำนาจเหนือบุคคลอื่น ยกย่องความมีอิทธิพลและอำนาจ ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม
6. ค่านิยมตามแนวศาสนา (Religious) หมายถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญต่อคุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อ และศรัทธาของบุคคล ตลอดจนการศึกษาและประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจและเป็นเอกภาพกับระบบธรรมชาติ

Geert Hofstede (2001) ได้ศึกษาค่านิยมทางวัฒนธรรมทำให้เห็นถึงวิถีทางของพฤติกรรมของมนุษย์ดังนั้นจึงได้จัดแบ่งค่านิยมเป็น 4 ประเภทคือ

1. Power distance ค่านิยมในการยอมรับอำนาจและสถานะทางสังคมของบุคคลที่มีตำแหน่งต่างกัน

2. Individualism-Collectivism ค่านิยมที่เน้นความต้องการของบุคคลหรือความต้องการของกลุ่ม

3. Masculinity-Femininity โดยที่ Masculinity คือค่านิยมของความกล้าแสดงออก ความเป็นอิสระ และความรับผิดชอบ Femininity คือค่านิยมของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีมิตรสัมพันธ์ เปิดเผย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

4. Uncertainty avoidance ค่านิยมที่หลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ความคลุมเครือ ค่านิยมตามแนวความคิดของ สปรองเกอร์ (Sprangers อ้างถึงในจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2553) แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. ค่านิยมทางด้านทฤษฎี เป็นค่านิยมด้านการแสวงหาความรู้

2. ค่านิยมทางด้านเศรษฐกิจ เป็นค่านิยมที่กระตุ้นให้บุคคลสะสมเงินทองมีฐานะมั่นคง

3. ค่านิยมทางการปกครอง ช่วยผลักดันให้บุคคลแสวงหาอำนาจทางการเมือง และสนใจการปกครองประเทศ

4. ค่านิยมทางด้านสังคม เป็นค่านิยมที่บุคคลสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและเข้าร่วมในสังคม

5. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ ช่วยให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในประสบการณ์ที่เกิดจากความซาบซึ้งในศิลปะและดนตรี

6. ค่านิยมทางด้านศาสนา ทำให้บุคคลปรารถนาที่จะนับถือและศรัทธาในศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมไทย

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมไทยทั้งที่เกี่ยวข้องกับนิยามความหมายของค่านิยมไทย ประเภทของค่านิยม และค่านิยมไทยและผลกระทบต่อสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมาย

ค่านิยม คือ ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวร เชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบสมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น (สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สมัครการ, 2522)

ค่านิยม คือ ทศนะของคนหรือสังคมที่มีต่อสิ่งของ ความคิด และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนา คุณค่าและความถูกต้องของสังคมนั้นๆ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551)

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า แล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อ หรือความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ค่านิยมจะอยู่ในตัวบุคคลในรูปของความเชื่อตลอดไป จนกว่าจะพบกับค่านิยมใหม่ ซึ่งตนพอใจกว่าก็จะยอมรับไว้ เมื่อบุคคลประสบกับการเลือกหรือเผชิญกับ

เหตุการณ์ ที่ต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บุคคลนั้นจะนำค่านิยมมาประกอบการตัดสินใจทุกครั้งไป ค่านิยมจึงเป็นเสมือนพื้นฐานแห่งการประพฤติปฏิบัติของบุคคลโดยตรง (Fraenkel J., 1977)

ค่านิยม คือ สิ่งที่สังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งมีค่า น่ายกย่อง น่ากระทำหรือเห็นว่าถูกต้อง และเป็นแนวทางที่คนในสังคมยึดถือไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ (สมบัติ มหารศและคณะ, 2540)

จากนิยามของค่านิยมข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าค่านิยมที่แท้นั้นเป็นค่านิยมที่ผ่านการเลือก มาอย่างดีและเมื่อเลือกแล้วก็ถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่คุณลักษณะต่างๆ (สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ, 2524) ดังนี้ คือ

1. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ
2. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความระลึกรู้ในความหมายที่ว่าบุคคลหนึ่งรู้ในทางที่ถูกของการ ประพฤติงานหรือรู้ในเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของเขาพยายามจะฝ่าหา
3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้สึกสัมพันธ์ ในความหมายที่ว่าบุคคลนั้นมีอารมณ์ อ่อนไหวเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น คือ ชอบค่านิยมนั้นหรือเกลียดไปเลย เห็นด้วยหรือสนับสนุนหรือไม่ เห็นด้วยและคัดค้านค่านิยมนั้น

4. ค่านิยมเป็นองค์ประกอบของพฤติกรรม โดยเป็นสิ่งที่นำไปสู่พฤติกรรม ดังนั้นค่านิยม จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้มีการกระทำเกิดขึ้น

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วค่านิยมจึงมีหน้าที่และความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก (สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551) อันได้แก่

1. ค่านิยมนั้นเป็นเหมือนเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานซึ่งเป็นตัวนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ อันทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นทั้งบรรทัดฐาน สิ่งชี้แนะคนในสังคม
2. ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม
3. ค่านิยมมีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคม ตลอดจนความมั่นคง ของชาติ
4. ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด โดยค่านิยมบางอย่างเป็นแกนของ วัฒนธรรม

5. ค่านิยมบางอย่างมีผลมาจากสภาพแวดล้อมของสังคม ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปตาม สภาพสังคม เมื่อได้ศึกษาถึง “ค่านิยม” ย่อมทำให้เข้าใจได้ว่าค่านิยมนั้น คือ ฐานความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะถูกยึดถือไว้เพียงส่วนบุคคลหรืออาจจะเป็นค่านิยมที่ยึดถือของสมาชิกในสังคม อันเป็นการ แสดงออกให้เห็นถึงจุดยืนที่ชัดเจนที่มีต่อสิ่งใดๆ ว่าดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็น ด้วยและนาเอามาเป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งแน่นอนว่าค่านิยมของทุกคนที่เป็น ปัจเจกบุคคลนั้นย่อมไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและความปรารถนาส่วนบุคคล แต่หากว่าสิ่งที่ ยึดถืออยู่นั้นถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือมีคุณประโยชน์ที่ยอมรับและนิยมกันโดยทั่วไป ก็จะกลายมาเป็นค่านิยม ของสังคมได้ ซึ่งทำให้คนทั่วไปนำมาปฏิบัติยึดถือ จนค่านิยมบางอย่างนั้นอาจได้กลายกลืนไปเป็นส่วน หนึ่งของวัฒนธรรมได้เช่นกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ผ่านช่วงเวลาต่างๆ ก็ย่อมทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงต่อค่านิยมบางอย่างได้ อาจจะมีค่านิยมใหม่ๆ เข้ามา ส่วนค่านิยมเก่าที่มีมาแต่เดิมนั้น อาจเลือนหายไป อย่างไรก็ตามค่านิยมเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดได้ทั้งการขับเคลื่อนให้สังคมเจริญก้าวหน้า ไปรวมไปถึงสามารถทำให้สังคมถดถอยลงได้เช่นเดียวกัน

สำหรับค่านิยมของสังคมไทยนั้นมียู่ด้วยกันหลากหลายและยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสัมพันธ์กับนานาชาติ การศึกษา กระแสโลกาภิวัตน์ ล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น หรือถูกหลอมรวมและเชื่อมไป ทั้งนี้ค่านิยมต่างๆ ของสังคมไทยจาก วิลเลียม เจ. คลอสเนอร์ (2539) รัชนิกร เศรษฐ (2532) สุนทรী โคมิน และ สนิท สมัครการ (2522) สรุปได้ คือ

1. ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา
2. เคารพเทิดทูลสถาบันพระมหากษัตริย์ สังคมไทยต่างกับสังคมชาติอื่น กษัตริย์ไทยเปรียบเสมือนสมมติเทพ คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชน ทานูบำรุงประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้าน จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจพระองค์เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตคนไทย เป็นที่เคารพเทิดทูนของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง
3. นิยมความร่ำรวยและมีเกียรติ สังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องความร่ำรวยและเงินทอง เพราะมีความเชื่อที่ว่าเงินทองสามารถบันดาลความสุขตอบสนองความต้องการของคนได้ (สนิท สมัครการ)
4. นิยมอำนาจ สังคมไทยยกย่องผู้มีอำนาจ ให้ความสำคัญ และเกรงกลัวบารมี คนไม่มีอำนาจ คนในสังคมจะไม่เกรงใจ ดังนั้นคนไทยอยากจะเป็นคนที่มีอำนาจ เพื่อให้ได้รับการยกย่อง และเกรงกลัวจากคนในสังคม ซึ่งการแสวงหาอำนาจอาจจะทำในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การใช้เงินซื้อเสียง และตำแหน่งต่างๆ เป็นต้น
5. เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสหมายถึง ความอาวุโสด้านอายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน คุณวุฒิ ชาติสกุล การเคารพผู้อาวุโสได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันมาจนเป็นวิถีชีวิตที่พึงปฏิบัติในสังคมไทย เช่น สถาบันครอบครัวจะอบรมสั่งสอนให้เคารพพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สถาบันการศึกษาจะอบรมให้เคารพครู อาจารย์ รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ เป็นต้น
6. รักสนุก กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของสังคมไทย มักสอดแทรกความสนุกสนานแฝงไว้ เช่น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีโกนจุก ประเพณีรับน้องใหม่ งานฉลองวันเกิด เป็นต้น
7. นิยมความหรูหรา คนไทยนิยมแสดงออกถึงความหรูหรา มีหน้ามีตาในสังคม เพื่อแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีสถานภาพทางสังคมสูง เช่น จัดงานใหญ่ แต่งกายด้วยของมีค่า มีเครื่องใช้ที่ทันสมัยและราคาแพง เป็นต้น
8. นิยมเครื่องรางและโชคลาง เป็นค่านิยมเรื่องความเชื่อ และการนับถือผีสางเทวดามักนิยมทำเครื่องราง ปะพรมน้ำมันเพื่อขจัดภัยต่างๆ เพื่อความสบายใจ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อประสบภัยจะมีการสะเดาะเคราะห์ และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยการตักน้ำมนต์ เช่น การเดินทาง การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น
9. นิยมการทำบุญสร้างวัด ปิดทองฝังลูกนิมิต คนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่าการทำบุญจะส่งผลดีให้ตนทั้งชาตินี้ และชาติหน้า ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป คนทำบุญลดน้อยลง และการทำบุญเริ่มนิยมทำกันหลายรูปแบบ เช่น การเลี้ยงเด็กพิการ การสงเคราะห์เด็กกำพร้า การสร้างโรงเรียน เป็นต้น

10. นิยมพูดหรือบอกเล่าเกินความเป็นจริง เป็นการสร้างบรรยากาศให้ตื่นตื้นมีรสชาติ สนุกสนาน และยกตนเองให้มีค่าขึ้นเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย ดังนั้น สุภาจิตไทยจึงกล่าวไว้ว่า สิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น ฟังหู ไว้หู เพื่อเตือนใจให้เห็นข้อเท็จจริงด้วยตนเอง

11. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยทุกคนกล้าตัดสินใจและกล้า แสดงออกทางความคิดและการกระทำ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้

12. ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ลักษณะกลัวการเสียเปรียบ กลัวสู้เพื่อนไม่ได้ เพื่อการอยู่รอดจึงต้องทำการแย่งชิงแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง

13. นิยมการบริโภคนิยมบริโภคของแพง เลียบแบบอย่างตะวันตก รักความสะดวกสบาย ใช้จ่ายเกินตัวเป็นการนำไปสู่การมีหนี้สินมากขึ้น

14. ชอบอิสระไม่ชอบอยู่ภายใต้อำนาจของใคร ไม่ชอบการมีเจ้านายหลายคน ในการทำงานมักประกอบอาชีพอิสระ เปิดกิจการเป็นของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้บัญญัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เมื่อปี พ.ศ.2525 เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526) คือ

1. การพึ่งตนเอง การขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การพึ่งตนเองคือการรู้จักหา รายได้ หาทรัพย์สินไว้เลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่เป็นภาระแก่คนอื่น ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคต่อความยากลำบาก ซึ่งจะทำให้เกิดการขยันหมั่นเพียรมีมานะอดทนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคที่ขวางกั้น อันเป็นบ่อเกิดของความสำเร็จหรือปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งก็เท่ากับสร้างคนให้มีความรับผิดชอบคือรู้จักหน้าที่ที่ตนเองต้องกระทำต้องปฏิบัติ เช่น เป็นครูความรับผิดชอบคือ การสอนนักเรียนให้มีความรู้และดูแลนักเรียนให้ดีที่สุด ความรับผิดชอบนี้รวมถึงการเคารพในกฎเกณฑ์ มีใจเป็นนักกีฬา กล้ารับผิดชอบ

2. การประหยัดและการออม การประหยัดคือ การรู้จักใช้จ่ายในทางที่ถูกที่ควร การประหยัด เป็นการสอนคนให้มีความละเอียดรอบคอบ มีระเบียบวินัย มีความระมัดระวัง เช่น การปลูกผัก ไร่ทานเองในพื้นที่บ้านลดรายได้เพิ่มรายได้ รู้จักทำบัญชีครัวเรือน ประหยัดอดออม เป็นต้น การประหยัด จึงเป็นการรู้จักใช้เงินและสิ่งของให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การประหยัดจึงช่วยให้ รู้จักวางแผนในการใช้เงินและสิ่งของให้คุ้มค่าและเหมาะสม ซึ่งก็เท่ากับเป็นการออมเพื่อจะได้มีโอกาส เก็บสะสมให้มีมากขึ้น

3. การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย “การมีระเบียบวินัย” ได้แก่ การรู้จักทำตามกฎเกณฑ์ ไม่ฝ่าฝืนไม่เห็นแก่ความสบายเล็กๆ น้อยๆ หรือผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักจนขาด ระเบียบ เช่น ทิ้งสิ่งของลงบนท้องถนนข้ามถนนในทางที่เขาไม่ให้ข้าม เป็นต้น ระเบียบวินัยจึงสร้างคน ให้มีความประพฤติปฏิบัติไปตามกฎเกณฑ์ที่สังคมต้องการ ซึ่งกฎเกณฑ์นี้ ในสังคมใหญ่เรียกว่า “กฎหมาย” ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับในสังคมที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมากและมาจากที่ต่างๆ กัน

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของทางศาสนา ทุกศาสนาสอนคนให้มีเมตตากรุณาต่อกันและ ทำความดี มีจิตใจที่ตรงามพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมสุจริตทั้งกายวาจาและใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาพุทธสอนให้บุคคลละเว้นความชั่ว ประพฤติดี ทำใจให้บริสุทธิ์ ไม่ประมาท สอนในเรื่อง ชีวิตที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลง และความแตกดับของสังขาร ซึ่งช่วยให้คนเกิดความ

เข้าใจเรื่องของชีวิต การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนานอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของแต่ละบุคคลแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ชาติ หมายถึงกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเป็นมาในประวัติศาสตร์อย่างเดียวกันชาติจึงเป็นสมบัติของส่วนรวม เราจึงต้องรัก และยกย่องเทิดทูน เพราะความเสื่อมสลายของชาติ หมายถึง ความเสื่อมสลายของคนไทยทุกคน ความเจริญก้าวหน้าของชาติ หมายถึงความเจริญก้าวหน้าของทุกคน ศาสนา เป็นสถาบันที่สอนคนให้เป็นคนดีโดยเฉพาะในสังคมไทยนี้เปิดโอกาสให้คนไทยเลือกนับถือศาสนาได้ตามความศรัทธาของคน มิได้มีความรังเกียจเด็ดฉันท้ พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันสูงสุดที่ทำให้คนไทยมีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ เป็นที่เคารพเทิดทูนของคนไทยเป็นอย่างยิ่งพระมหากษัตริย์ไทยจึงทรงเป็นมิ่งขวัญ และที่รักเคารพเทิดทูนของคนทั้งชาติ ฉะนั้นคนไทยจึงควรจะรักเคารพยกย่องเทิดทูนปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ให้ใครมาทำลาย

ประเภทของค่านิยม

ด้านนักวิชาการไทยได้มีการจำแนกค่านิยมออกเป็นประเภทต่างๆ เช่นกัน โดยค่านิยมเป็น “ระบบความชอบพิเศษ” เพราะสิ่งที่คนไทยชอบมาก คนไทยจะให้คุณค่ามากกว่าสิ่งที่ไม่ชอบ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมเฉพาะตัว (Individual Value) คือ ค่านิยมส่วนบุคคลเป็นการตัดสินใจเลือกในสิ่งหรือสถานการณ์ที่ตนต้องการหรือพอใจนั้นถือว่าเป็นค่านิยม (Value) ของบุคคล

2. ค่านิยมของสังคม (Social Value) มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะไว้แตกต่างกันดังนี้ ค่านิยมของสังคม คือ การรวมค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม กล่าวคือ สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่นิยมหรืออยากจะทำปฏิบัติตนในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไร สิ่งหรือสถานการณ์นั้นๆ ก็กลายเป็นค่านิยมของสังคม ของสังคมนั้น ยกตัวอย่างเช่นในสถานการณ์ที่ผิวเมียบตบตีกัน สมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมอยากสอดรู้สอดเห็นถึงความเดือดร้อนของคนอื่นจึงได้ไปมุงดู การมุงดูก็เป็นค่านิยมของสังคมนั้น (สมบัติ มหารศ และคณะ, 2540) ไม่เพียงเท่านี้ “ค่านิยม” สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้คือ

1. ค่านิยมในทางปฏิบัติ (Pragmatic values) เป็นหลักของศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าตนในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นค่านิยมจึงประณาม สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม เช่น การคดโกง การทำร้ายกัน และยกย่องพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ความซื่อสัตย์

2. ค่านิยมอุดมคติ (Ideal values) ซึ่งมีความลึกซึ้งกว่าค่านิยมในทางปฏิบัติ เช่น ศาสนาคริสต์สอนว่าให้คนรักเพื่อนบ้านเหมือนกับรักตนเอง ซึ่งน้อยคนที่จะปฏิบัติตามได้ แต่ค่านิยมระดับนี้ก็มีความสำคัญในการทำให้คนเห็นแก่ตัวน้อยลง

สำหรับศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (2527) ได้จำแนกค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ค่านิยมพื้นฐานกับค่านิยมวิชาชีพ

1. ค่านิยมพื้นฐาน เป็นค่านิยมที่ทุกคนในสังคมนั้นๆ ต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดความผาสุกเกิดความเจริญมั่นคง สังคมได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น ทุกคนในสังคมปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพกฎหมาย มีมารยาทดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันด้วยคำพูดหรือ

การกระทำใดๆ สังคมก็จะสงบสุข บ้านเมืองก็จะพัฒนาอย่างรวดเร็ว ค่านิยมประเพณี ประกอบด้วย ศีลธรรม คุณธรรม ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายต่างๆ สำหรับปกครองบ้านเมือง

2. ค่านิยมวิชาชีพ คือ ค่านิยมที่บุคคลในอาชีพหรือวิชาชีพนั้นจะต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน ทำให้งานวิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้า สังคมให้ความศรัทธาเลื่อมใส ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ก็ได้รับการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ค่านิยมประเพณีนี้ประกอบด้วยอุดมการณ์วิชาชีพ วินัยวิชาชีพ มารยาททางวิชาชีพ และพระราชบัญญัติวิชาชีพ

สรุป

โดยรวมแล้วค่านิยมของสังคมไทยเป็นสิ่งที่คนไทยสนใจ ปรรณนาจะได้ ปรรณนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็นมีความสุขที่ได้เห็นได้ฟังได้เป็นเจ้าของ ดังนั้นค่านิยมในสังคมจึงเป็น “วิถีของการจัดรูปแบบความประพฤติ” ที่มีความหมายต่อบุคคล เป็นแบบฉบับของความคิดที่มีคุณค่าสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม อาจกล่าวได้ว่าค่านิยมมีความเกี่ยวพันกับวัฒนธรรม ค่านิยมบางอย่างได้สร้างแก่นของวัฒนธรรมนั่นเอง เช่น ค่านิยมเรื่องรักอิสรเสรีของสังคมไทย ทำให้คนไทยมีพฤติกรรมที่ “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” เพราะฉะนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมากและมีผลกระทบต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ถ้าสังคมใดยึดถือค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ หรือความสามัคคี สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้า

แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมไทย

ด้วยเหตุผลที่ค่านิยมมีความสำคัญและเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ดังนั้นหากสังคมใดมีคนในสังคมที่มีค่านิยมที่ดี เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดการกระทำการประพฤติปฏิบัติต่างๆ เหมาะสมตามไปด้วย ปัจจุบันหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านสังคมวัฒนธรรมต่างมีความกังวลเกี่ยวกับค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของคนไทยรวมไปถึงการรับเอาค่านิยมที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในสังคม ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมไปในทางที่ดีและเหมาะสมจึงเป็นที่มาของการเสริมค่านิยมเดิมที่ดีที่เหมาะสมให้มากขึ้นและสร้างค่านิยมใหม่ที่ดีที่เหมาะสม รวมไปถึงปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ดีไม่เหมาะสมให้กลับกลายเป็นค่านิยมที่ดี ค่านิยมหลัก 12 ประการ เป็นนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นโยบายนี้มีขึ้นเพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยและสร้างคนในชาติให้เข้มแข็ง ตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม 2557

ค่านิยมหลัก 12 ประการ ประกอบด้วย

1. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความสำนึกและภาคภูมิใจความเป็นไทยปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม เป็นการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น และความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือสังคมและบุคคลที่ควรให้ รู้จักควบคุมตัวเองเมื่อประสบกับความยากลำบากและสิ่งก่อก่อให้เกิดความเสียหาย

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เป็นการประพฤติที่แสดงถึงการรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ รักษาชื่อเสียง และตอบแทนบุญคุณของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม เป็นการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม เป็นการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่า ความสำคัญภาคภูมิใจ อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีไทยอันดีงาม

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน เป็นการประพฤติปฏิบัติตน โดยยึดมั่นในคำสัญญา มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่ช่วยได้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังสติปัญญา

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง เป็นการแสดงถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิของตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่นภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายไทย มีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำอย่างรอบคอบ ถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา เป็นการปฏิบัติตนให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัย และมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำความดีของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง เป็นกรนิยาม การปฏิบัติตนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

ความหมายการเสริมสร้างค่านิยม

การสร้างค่านิยมร่วม (Shared หรือ Common Value) ค่านิยมร่วมตามความหมายของนักวิชาการส่วนใหญ่ได้นำไปใช้เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติงานเป็นประจำจนกลายเป็นธรรมเนียมหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มค่านิยมร่วมที่สำคัญประกอบด้วย (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538)

1. ค่านิยมทางอุดมการณ์หรือความคิด
2. ค่านิยมทางด้านประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติ
3. ค่านิยมทางด้านระบบหรือความต่อเนื่องขององค์ประกอบย่อย

4. ค่านิยมทางด้านเครื่องมือหรือวัตถุที่ใช้ค่านิยมที่จะจงใจให้คนทำงานและมีพลังขับให้สมาชิกทุกคนในการทำงานต้องเสริมสร้างให้ได้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ เช่น

4.1 อุดมการณ์: คนทำงาน คือคนที่มีคุณค่าต่อสังคม

4.2 ธรรมเนียม: คนในองค์กรมีการทำงานเป็นประจำจนเป็นพฤติกรรมปกติของคนในองค์กรผู้ใดไม่ทำงานถือว่าเป็นพฤติกรรมไม่ปกติและไม่มีคุณค่า

4.3 ระบบ : คนทุกคนที่เป็นสมาชิกขององค์กรต่างทำงานตามบทบาทหน้าที่กันทุกคน

4.4 ปราบกฏการณ์ (วัตถุ/ เครื่องมือ) : พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกขององค์กรต่างทำงานตามบทบาทหน้าที่กันทุกคนการสร้างค่านิยมร่วม

จึงถือเป็นวิธีการที่สำคัญในการเสริมแรงหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล ซึ่งตามปกติการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทิศทางเดียวกันจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทิศทางที่สวนทางกัน เช่น ถ้ายอมรับค่านิยมร่วมว่าการทำงานเป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่งเห็นสมาชิกในองค์กรยึดมั่นในค่านิยม และมุ่งมั่นทำงานเป็นประจำก็จะยิ่งเพิ่มเจตคติในเชิงบวกต่อค่านิยมการทำงานมากขึ้น การเพิ่มค่านิยมให้มีปริมาณมาก ๆ จะทำให้คนเกิดความทะยานอยากที่จะมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันกับค่านิยมร่วมมากขึ้นตามไป ความต้องการของบุคคลเป็นบ่อเกิดของแรงจูงใจจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการทำงานไปในทิศทางบวกหรือลบก็ได้ ตามปกติแรงจูงใจจะมีอยู่ 3 ประเภท คือ ทางสรีระ ทางสังคม ทางจิตวิทยา (รวมจิตใต้สำนึกด้วย) การวัดแรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกเพื่อทราบว่ามิระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับใด และสามารถเชื่อมโยงไปถึงความต้องการของบุคคล ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจของบุคคลจึงมีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน คือ

1. รู้ความต้องการของบุคคล
2. สร้างความพึงพอใจในงาน
3. สร้างขวัญในการทำงาน
4. การสร้างค่านิยมร่วม
5. การสนองความต้องการทางด้านสรีระ
6. การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคลในองค์กร

การพัฒนาค่านิยม

ค่านิยมเกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคล ขณะเดียวกันก็มาจากความเชื่อและเจตคติ ส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมที่แสดงว่าเกิดค่านิยมขึ้น ได้แก่ การเกิดแรงจูงใจไม่ได้เกิดจากความต้องการที่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม แต่เกิดจากความชอบที่เกิดในตัวบุคคลที่มีค่านิยม สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวทำให้เกิดการปฏิบัติต่าง ๆ การเกิดค่านิยมมีพฤติกรรม 3 อย่าง คือ

1. การยอมรับค่านิยม พฤติกรรมในขั้นแรกนี้ เป็นการลงความคิดเห็นว่า เหตุการณ์สิ่งของ การกระทำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ บุคคลมีความเชื่อซึ่งมีมากน้อยแตกต่างกันไป ความเชื่อนี้เป็นการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งพร้อมที่จะวัดและประเมินสิ่งนั้น

2. ความชอบในค่านิยม พฤติกรรมความชอบแทรกอยู่ระหว่างการยอมรับ การเกิดค่านิยมและความรู้สึกถูกผูกมัดอยู่กับค่านิยมนั้น ความชอบนี้ประเมินจากทั้งตนเองและจากบุคคลข้างเคียงด้วยว่าเขามีค่านิยมในสิ่งนั้น

3. การผูกมัด เป็นขั้นที่มีความเชื่อมั่นว่ายอมรับค่านิยม เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การแสดงความอ่อนน้อม ซึ่งบ่งบอกว่าเรามีค่านิยมในสิ่งนั้น

ค่านิยมในแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป บุคคลเดียวกันมีค่านิยมหลายๆ อย่าง สามารถจัดให้เป็นระบบ โดยการเข้ากลุ่มกัน สร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม และจัดระบบค่านิยม เป็นการเรียงลำดับโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมนั้น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดปรัชญาชีวิตของเรา อาจเป็นเป้าหมายในอุดมการณ์ของชีวิตเป็นการแสดงลักษณะค่านิยม ความยึดถือ และพฤติกรรมต่อมาก็คือการปฏิบัติซึ่งสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกในสถานการณ์หนึ่ง บางครั้งเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่ได้นำไปปฏิบัติก็ได้

ค่านิยมที่ผู้นำควรนิยาม คือ ค่านิยมที่นักปราชญ์หรือบัณฑิตและสังคมส่วนใหญ่นิยมยกย่องว่าดี หากนำมาประพฤติปฏิบัติแล้วจะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตนเองและชาติบ้านเมือง (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) ตัวอย่างเช่น

1. การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและอดออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามศีล 5 (หรือข้อกำหนดในศาสนาที่ตนนับถือ)
5. ความซื่อสัตย์สุจริต
6. ความยุติธรรม
7. การรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์
8. ความนิยมไทย
9. การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย
10. การหมั่นศึกษาหาความรู้ในวิชาชีพและความรู้ทั่วไป
11. ความสันโดษ
12. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
13. ความสุภาพอ่อนน้อม
14. การรักษาอุดมการณ์ในวิชาชีพ
15. การยึดมั่นในคำสอนของศาสนา
16. ความเสียสละ
17. ความกตัญญูทักท้วงต่อผู้มีพระคุณและสิ่งแวดล้อมที่ให้ประโยชน์
18. ความเมตตากรุณา
19. ความกล้าหาญอย่างสมเหตุสมผล
20. ความสามัคคี
21. การยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างค่านิยม

การสร้างค่านิยมให้กับเยาวชน โดยให้เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณค่า มีปัญญา เป็นผู้มีความดีและมีสติปัญญาในทางที่ถูกต้องเหมาะสมนั้น สังคมไทยจะได้ผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญที่สุดในการแต่งแต้มคุณธรรมความดีหรือสิ่งที่เลวร้ายให้กับเด็กได้ ดังนั้น การอบรมเยาวชนให้เป็นคนดีสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. สถาบันครอบครัวสามารถปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เยาวชนได้ โดยพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกเพื่อให้เขาเติบโตมาอย่างมีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ
2. สถาบันการศึกษา ให้การอบรมสั่งสอนในด้านความรู้ คิดเป็น ทาเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ เพื่อสร้างเขาให้เป็นคนดี
3. การปลูกฝังทั้ง 2 สถาบัน นอกจากจะอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ควรปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลแห่งความถูกต้อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติ ว่าสิ่งที่ตนได้ปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

สรุป เห็นได้ว่ารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาค่านิยมของประชาชนในชาติ เพื่อให้เกิดความสามัคคีปรองดองกันของคนในชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลักของคนในชาติขึ้น ส่วนการส่งเสริมและพัฒนาค่านิยมของคนในชาติเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเสนอว่า มนุษย์ประกอบด้วยกายกับจิต หากกายกับจิตทำงานประสานสอดคล้องสัมพันธ์กันชีวิต ก็ดำเนินไปได้อย่างสมดุล ถ้ากายกับจิตทำหน้าที่ผิดพลาด บกพร่อง ก็จะแสดงอาการออกมาให้เห็น เนื่องจากสูญเสีย ความสมดุล ทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ ได้ (พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, 2554; สุเทพ สุวีรางกูร, 2555) มนุษย์ มีส่วนประกอบของ ชั้น 5 ได้แก่ (1) รูป (Corporeality) หมายถึง ร่างกายรวมทั้งลักษณะการ เคลื่อนไหวของร่างกายที่ประกอบด้วยธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นสสารและพลังงานที่เป็นรูปหลัก (มหาภูตรูป) และรูป อาศัย (อุปาทายรูป) แสดงถึงลักษณะและพฤติกรรมของร่างกายทั้งหลาย (2) เวทนา (Sensation) ได้แก่ อารมณ์ ความ รู้สึกสุขทุกข์ หรือเฉยๆ ที่ เกิดจากประสาทสัมผัส (3) สัญญา (Perception) เป็นการรับรู้และแปลความหมายสิ่งที่สัมผัสได้ ทั้งรูป รส กลิ่น เสียง เพราะการรู้จักและจดจำได้ เช่น การรับรู้สีที่ต่างกัน เป็นต้น (4) สังขาร (Mental or volitional activities) เป็นลักษณะบุคลิกภาพและคุณภาพของจิตที่สามารถฝึกฝน อบรม พัฒนาให้รู้จักคิดเป็นและมีคุณธรรม โดยผ่านกระบวนการศึกษาเรียนรู้ทางสังคม มีเจตนาเป็นตัวนำ อันมีผลต่อการกระทำของมนุษย์ และ (5) วิญญาณ (Consciousness) คือความรู้หรือธรรมชาติ ที่รับรู้อารมณ์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวความรู้สึกความคิดและกรรมที่ทำได้ (พระพรหม - คุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551, : 162)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหา สังฆปริณายก (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า คุณค่าของความเป็นคน หรือเป็นมนุษย์ คือความไม่เป็นสัตว์ การรักษาคุณค่าของความ เป็นมนุษย์ไว้ให้สมบูรณ์ ไม่ใช่การรักษาชีวิตให้ยืนยาวเท่านั้นแต่ต้องรักษาความเป็นคนไว้ไม่ให้สูญเสียไปด้วย กล่าวคือ ความแตกต่างของคนกับสัตว์อยู่ตรงที่ สัตว์ไม่รู้จักการใช้เหตุผล เพราะไม่มีปัญญาเท่าเทียมกับมนุษย์ สัตว์จะดำรงชีวิตส่วนใหญ่ด้วยสัญชาตญาณ ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่รู้ว่าการเบียดเบียน ส่งผลเสียอย่างไร เพราะมันต้องเอาตัวรอดเพื่อดำรงชีวิตอยู่ แต่มนุษย์ถูกขัดเกลามาและปลูกฝังให้มีคุณธรรม มีสติปัญญา เรียนรู้ว่าเมตตา

กรุณาเป็นสิ่งที่ดี คนที่ขาดเมตตากรุณามักจะ ได้รับการประณามว่ามีจิตใจเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน แม้ว่าสัตว์เลี้ยง บางอย่าง เช่น แมวหรือสุนัขอาจจะแสดงความกตัญญูทเวที ต่อเจ้าของ แต่ก็เป็นเพียงในระดับของสัตว์ คือ ในระดับที่สติ ปัญญาของสัตว์จะรู้ได้เท่านั้นไม่ได้มี ความลึกซึ้งอะไร ในขณะที่มนุษย์มีปัญญารู้และเข้าใจว่า ความกตัญญูทเวทีนั้นเป็นคุณธรรมที่ประเสริฐและมีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น ความเป็น มนุษย์อย่างสมบูรณ์ จึงหมายถึงการที่มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญารักษาคุณธรรมต่างๆ ไว้ในการดำเนินชีวิต

ธรรมะที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ ตามที่ท่าน ว.วชิรเมธี (2552) ได้เสนอไว้ คือ การปฏิบัติตามศีล 5 หมายถึง การ ละเว้นในสิ่งต่อไปนี้ คือการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดัดในกาม การพูดเท็จ และ การดื่มสุรา เพราะเชื่อว่าการปฏิบัติตามศีล 5 จะนำพาทั้งชีวิตตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวมไป สู่ความ ร่มเย็นเป็นสุขอย่างเกื้อกูลกันในวงกว้างทั่วทั้งโลก ในขณะที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2548, : 11-16) เชื่อว่าการเป็นคนเต็มคน เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีและมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ นั้น บุคคลควรมี สัปปริสธรรม 7 ประการ ได้แก่

1. ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ หมายถึง หลักการและกฎ-เกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไป เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต เช่น รู้ว่า ตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ อย่างไร ขั้นสูงสุดคือ รู้เท่าทันความจริงของธรรมชาติเพื่อมีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต

2. อัตถัญญตา คือ รู้จักผล หมายถึง หลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตน กระทำว่าจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร ขั้นสูงสุด คือ รู้ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริง ของชีวิต

3. อัตตัญญตา คือ รู้จักตน รู้ตามเป็นจริงว่า ตัวเรานั้นเป็นอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้ เหมาะสม ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญตา คือ รู้ประมาณ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่างๆ ให้เกิด ผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา

5. กาลัญญตา คือ รู้กาล รู้เวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจต่างๆ ว่า เวลา ไหนควรทำอะไร อย่างไร และวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล

6. ปริสัญญตา คือ รู้ชุมชน รู้จักถิ่น ว่ามีระเบียบ วัฒนธรรมประเพณีอย่างไร ควรต้อง สงเคราะห์ และบำเพ็ญ ประโยชน์อย่างไร

7. บุคคลัญญตา คือ รู้บุคคล รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลและรู้จักที่จะปฏิบัติต่อ บุคคลอื่นๆ ว่าควรจะมีสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างไร จึงจะได้ผลดี

นอกจากนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2548, : 11-16) ได้ให้ความคิดเห็นว่า สิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษที่ได้รับการขัดเกลาแล้วคือ สึกษาหรือการศึกษา คือการได้เรียนรู้ ฝึกฝนและ พัฒนา มนุษย์ที่ฝึกศึกษาหรือพัฒนาแล้ว ขึ้นชื่อว่า เป็น “สัตว์ประเสริฐ” เป็นผู้รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงาม โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ของสังคม จำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่เป็นต้นทุน 7 ประการ ดังนี้

1. กัลยาณมิตตตา หมายถึง แสวงแหล่งปัญญาและ แบบอย่างที่ดี รู้จักเลือกคบคนดี เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิตแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

2. สีสัมปทา หมายถึง มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต คือ รู้จักจัดระเบียบความเป็นอยู่ กิจกรรม กิจการและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อโอกาสแก่การพัฒนาชีวิต อย่างน้อยมีศีลขั้นพื้นฐาน คือ มีพฤติกรรมที่ ถูกต้องเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

3. ฉันทสัมปทา หมายถึง มีจิตใจใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ด้วยการ ใช้สมองและมือ เป็นความ รับผิดชอบที่มีต่อคนอื่น เพื่อให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับตน

4. อัดตสัมปทา หมายถึง มุ่งมั่นฝึกตน มีจิตสำนึกใน การพัฒนาตนจนเต็มศักยภาพ ด้วยการ พัฒนาที่พร้อมทุกด้าน ทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

5. ทิฏฐิสัมปทา หมายถึง ตั้งอยู่ในหลักความคิดความ เชื่อถือที่เที่ยง มีเหตุผล รู้เท่าทันความ เป็นไปได้ภายในขอบเขตของเหตุปัจจัยที่มีและที่ท่า ดำรงจิตผ่องใสเป็นอิสระได้ ไม่ว้าวามไววายหรือเลื่อน ไหลไปตามกระแสและค่านิยม

6. อัปปมาทสัมปทา หมายถึง ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท โดยใช้เวลาที่ผ่านไปให้เป็น ประโยชน์มากที่สุด

7. โยนิโสมนสิการสัมปทา หมายถึง รู้จักคิด รู้จักพิจารณา สามารถแก้ไขปัญหาและจัดทำ คำเนินการต่างๆ ให้สำเร็จได้ด้วยวิธีการแห่งปัญญาที่จะทำให้พึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้

พุทธศาสนาเชื่อว่าการประพฤติตนตามหลักธรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มนุษย์พัฒนา ตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ในการนี้หลักธรรมทั้ง 5 หรือ อารยวัฑฒิ กล่าวคือ

1. ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าความจริง ความดีงาม และกฎเกณฑ์แห่งผลมีอยู่ตาม ธรรมชาติ เป็นความ เชื่อมั่นด้วยปัญญาในพระรัตนตรัย เข้าใจถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา หรือมีธรรมจักษุ เป็นการเข้าถึงธรรมอย่างแท้จริง

2. ศีล หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม ทำให้เกิดความองงามในคุณธรรมแห่งตน

3. สุตะ หมายถึง สิ่งที่ได้สดับจากการอ่าน การเล่าเรียน หรือได้พบเห็น ทำให้รู้วิธีดำเนินชีวิต ที่ดีงาม แต่ไม่ควรรู้แต่ทฤษฎีเท่านั้น ต้องนำไปปฏิบัติด้วย

4. จาคะ หมายถึง การสละหรือการให้ โดยไม่หวังผลตอบแทนแก่ตน

5. ปัญญา หมายถึง ความรู้ชัด หยั่งรู้เหตุผล รู้วิธี ดับทุกข์ หรือรู้เท่าทันโลกและชีวิต อย่างไร ก็ตาม แม้ว่า สุตะ หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่แต่ละคนได้รับจะเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ทำให้เกิดปัญญา แต่ก็เกิดได้เฉพาะผู้ที่ รู้จักคิด (โยนิโส มนสิการ) เท่านั้น เพราะหากมี สุตะ แต่ไม่รู้จักคิดก็ไม่เกิดปัญญาในการดำเนินชีวิตที่ดีได้ บางครั้งธรรมพื้นฐานของอารยชน จึงเน้นเพียง 4 ประการ คือ ศรัทธา ศีล จาคะ และ ปัญญา การปฏิบัติ ธรรมนี้ เป็นหลักประกันของความเข้มแข็งทางจริยธรรม ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางปัญญาทุกระดับ จนถึง การบรรลุอรหัตผล เนื่องจากสามารถเข้าใจเหตุปัจจัยอย่างมั่นคง ไม่ต้องหวังพึ่งอำนาจจากภายนอกมาดล บันดาล แต่มั่นใจว่าสังคมที่ดีงามนั้น มนุษย์ช่วยกันสร้างได้ มนุษย์จึง ต้องประพฤติดี และเชื่อมั่นในความดี เพราะสังคมที่ดีงามจะ ดำรงอยู่ได้โดยธรรม

สภาพของสังคมในปัจจุบันอุดมไปด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้า มนุษย์สามารถคิดค้นและประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ ได้ มากมาย แต่ล้วนเป็นเรื่องของวัตถุ หรือพัฒนาแต่โลกีย์ปัญญา ทำให้มนุษย์อาจจะพบทางตันใน การดำเนินชีวิต เพราะเป็น เหยื่อจากหลุมอันตรายที่เกิดจากปัญญาของตน ปัญหาต่างๆ ของสังคมทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และการดำเนินชีวิตทั่วไป ได้สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ยังต้องการศีลธรรมมาอารังรักษา สังคมไว้ การที่มนุษย์จะมีความสุขและอยู่ร่วมกันด้วยดี ต้องมีคนที่มีคุณธรรม เสียสละ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และแบ่งปันด้วยใจบริสุทธิ์ พุทธศาสนามีแนวคิดที่ว่าผู้ที่ปฏิบัติธรรม และ บำเพ็ญวิปัสสนา ถือเป็นวิธีเจริญ สมานจิณเกิดอริยปัญญา ซึ่งสามารถทำได้ ถ้ามีความเพียรพยายามไม่เกี่ยวข้องกัขั้น วรรณะ หรือฐานะแต่ อย่างไม่ใด เป็นภาวะที่มนุษย์สามารถหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว ระวังกิเลสและความทุกข์ ไม่มีอุปทาน ใน การยึดมั่น ถือนั่น ซึ่งทำให้เกิดโลภะ โทสะ โมหะ และตัณหา เป็นการก้าวสู่ความเป็นโสดาบันหรือประจักษ์ แจ่มนิพพานได้ อันเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามแนวพุทธศาสนา (พระ- ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543, : 395-454)

บทสรุป แนวคิดของพุทธศาสนา เน้นว่า การสร้างความเป็นมนุษย์ ต้องสร้างมนุษย์ให้เป็นคน ดีมีคุณธรรมโดยมุ่งที่การอบรมสั่งสอนด้วยหลักธรรมต่างๆ เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้ทุกคนเป็นคนดี หากบุคคล

สามารถเข้าใจและปฏิบัติธรรมเหล่านี้ได้ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ไว้ได้ ในทางตรงกันข้าม มนุษย์ที่ไม่สามารถปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ได้ ก็ย่อมเป็นคนไม่มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั่นเอง มนุษย์คือสิ่งมีชีวิตทางชีวภาพ แต่มีคุณค่าเหนือสัตว์ ประเภทอื่นในโลก เพราะไม่ได้ดำรงชีวิตด้วยสัญชาตญาณเท่านั้น มุมมองของพุทธศาสนาและแนวคิดของโลกตะวันตก ต่างเสนอว่า ความเป็นมนุษย์จะมีคุณค่าอย่างสมบูรณ์ เมื่อเป็นคนดีมีคุณธรรม ซึ่งการสร้างความเป็นมนุษย์ให้เป็นคนดี คุณธรรมต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสถาบัน ต่างๆ ในสังคม อาทิ ครอบครัว เพื่อน การศึกษา ศาสนา และสื่อประเภทต่างๆ ทำหน้าที่ปลูกฝัง อบรมขัดเกลา เพื่อพัฒนา สติปัญญาของคนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล และมีคุณธรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตและรู้จักผิดชอบชั่วดี สำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข แต่ในสภาพปัจจุบัน ค่านิยมของคนส่วนใหญ่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากเกินไป ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านคุณธรรม โดยเฉพาะการขาด เมตตา การไม่เคารพกติกาของสังคม และการละเมิดสิทธิของผู้อื่น สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างความเป็นมนุษย์ยังมีความบกพร่องและไม่สมบูรณ์ ซึ่งหลายฝ่ายล้วนตระหนักและให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนมากขึ้น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีบทบาทในการผลิตบัณฑิตออก ไปพัฒนาประเทศชาติ

แนวคิดทฤษฎีกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่ยาวนานต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong process) เกิดขึ้นตั้งแต่มนุษย์เกิดขึ้นมาในสังคม กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ เปลี่ยนสภาพทางชีวภาพ (Biological being) เป็นมนุษย์ในทางสังคม (Social being) ซึ่งทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ หากมนุษย์คนใดไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมมนุษย์คนนั้นจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเช่นมนุษย์ปกติทั่วไป กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมในการถ่ายทอดวัฒนธรรม จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีภาษาเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอด นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นตัวตน (Self) ซึ่งทำให้บุคคลมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคนอื่นๆ ในสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึง กระบวนการที่คนเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือของสังคม โดยการซึมซับเอาบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาเป็นของตนและเรียนรู้ในการปฏิบัติตนตามบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคม พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า ครูถือเป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Agent) ที่สำคัญในสถานศึกษา ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในชีวิตประจำวันโดยถือหลัก สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น นอกจากนี้ ต้องดำเนินการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพแนวคิดทางสังคมวิทยา มองการขัดเกลาทางสังคมเป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบทบาทต่างๆ ในสังคม ชวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552) ได้กล่าวว่า กระบวนการขัดเกลาเด็กที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง บุคคลนับตั้งแต่เด็บบโตเป็นผู้ใหญ่ประกอบอาชีพจนกระทั่งตายจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาหล่อหลอมหรือที่เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางสังคม แก่บุคคลผู้เป็นสมาชิกของสังคม จะหล่อหลอมความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม

แรงจูงใจ และบุคลิกภาพของบุคคลโดยรวม โดยผ่านกระบวนการนี้ บุคคลแต่ละคนจะเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี และวิถีปฏิบัติต่างๆ ของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การขัดเกลาทางสังคมจะหล่อหลอมให้บุคคลมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมสอดคล้องกับลักษณะที่สังคมปรารถนาและเห็นว่าเหมาะสมกับบทบาทของบุคคล ทั้งบทบาทที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันและที่มีมาในอนาคต เพื่อใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมต่อไป

วัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคมที่ต้องการมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะวัฒนธรรมที่สังคมเห็นว่ามีความสำคัญต่อการรักษาไว้ เพื่อให้เป็นวิถีชีวิต และเป็นแบบแผนของการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมต่อไป และเป็นการคงไว้ซึ่งสังคม ซึ่งกระบวนการในการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้นี้ เรียกว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

ความหมายกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2538 : 70) กล่าวว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงคือการสอนหรือบอกโดยตรง และเป็นการเรียนรู้โดยทางอ้อมโดยอาศัยการสังเกต เลียนแบบของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์ (2540 : 20 -22) กล่าวว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการนำสังคมกับวัฒนธรรมไปสร้างรูปแบบของบุคลิกภาพ โดยผ่านการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระบบของสังคมนั้นๆ เปรียบดังเครื่องจักรอันสลับซับซ้อนคอยผลิตสินค้า คือ มนุษย์ให้ได้มาตรฐาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการแปรรูปจากสัญชาตญาณของคนให้มีความเป็นมนุษย์ในสังคม

สรุปได้ว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่สร้างให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และรับเอาระเบียบ กฎเกณฑ์ ความประเพณีและค่านิยมต่างๆ ของกลุ่มคนในสังคมมาพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะต่างๆ ตามที่สังคมนั้นๆ เกิดการยอมรับ

ความมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

ปหาณี ฐิติวัฒนา (2545 : 50) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนั้นอยู่ที่การก่อตัวของบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมครรลองของวัฒนธรรมที่สมาชิกนั้นสังกัดอยู่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. การปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน (Basic Discipline) การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และกิจกรรมทางสังคมของการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม จุดมุ่งหมายข้อนี้ทำให้บุคคลยอมรับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด แม้ว่าอาจจะฝืนใจหรือไม่เต็มใจทำ ระเบียบวินัยจึงเป็นพื้นฐานที่บุคคลถูกขัดเกลาให้ประพฤติปฏิบัติตั้งแต่วัยต้นของชีวิต ในกิจกรรมชีวิตประจำวัน เช่น สอนให้รู้จักระเบียบในการขับถ่าย รู้จักทำความสะอาด มารยาท สังคม ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำเป็นแบบอย่างมีความสม่ำเสมอ มีความยืดหยุ่น และมีเหตุผล เพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก

2. การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิต (Aspiration) โดยปกติบุคคลมักจะเฝ้ามองอยากปฏิบัติตามระเบียบวินัย แต่มีความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่น และยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการ ในอนาคตความลุล่วงที่ต้องการนั้นคือความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งได้ถ่ายทอดคุณค่าทางสังคมมาถึงตัวบุคคล

3. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) การกำหนดบทบาทในสังคม รวมทั้งทัศนคติต่างๆ ที่เข้ากับบทบาทนั้นๆ บุคคลจะได้รับการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมตั้งแต่วัยต้นของชีวิตในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมอย่างไรกับบุคคลอื่นๆ ที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย และถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ

4. การสอนให้มีทักษะ (Skills) การสอนให้เกิดทักษะที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ ในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการเรียนรู้มักจะเกิดการเลียนแบบถ่ายทอดกันมานับชั่วอายุคน โดยยึดหลักขนบธรรมเนียมประเพณีสืบต่อกันมา แต่ในสังคมที่สลับซับซ้อนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก วิธีการเรียนรู้ของสังคมประเภทหลังนี้ จึงเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการซึ่งใช้ได้ผลมาก เช่น สังคมไทยในอดีต ผู้ชายจะได้รับการถ่ายทอดในด้านวิชาความรู้ ศิลปะป้องกันตัว ฯลฯ จากวัด ซึ่งเป็นแหล่งที่ให้การขัดเกลาทางสังคมได้เป็นอย่างดี สำหรับเด็กผู้ชายในขณะที่เด็กผู้หญิงจะได้รับการถ่ายทอดทางด้านการบ้าน การเรือน มารยาททางสังคมต่างๆ ที่กุลสตรีพึงจะมีจากภายในวัง แต่สมัยปัจจุบันการศึกษาอย่างเป็นทางการ คือ โรงเรียนได้เข้ามามีส่วนเสริมสร้างทักษะด้านนี้อย่างมากมาย โดยเฉพาะความรู้ในด้านมนุษยสัมพันธ์ต่างๆ ที่ช่วยให้การปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นไปอย่างราบรื่น

บรูมและเซลซนิก (Broom, L. and Selznick, P., 1958 : 57-X) ให้ความคิดเห็นว่าการขัดเกลาทางสังคม มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มการปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากแต่ก็ต้องฝืนใจทำ ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับนับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บุคคลควรทำตามระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผลเพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก

2. การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตตามที่กลุ่มยอมรับโดยปกติระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลไม่ค่อยอยากปฏิบัติ แต่ความมุ่งหวังจากช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคตความลุล่วงที่ต้องการนั้น คือความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมนั้นมาถึงตัวบุคคล เช่น คุณค่าของสังคมไทยที่ยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูงค่านิยมทางสังคมจะได้รับการปลูกฝังถึงทางตรงและทางอ้อมทำให้บุคคลเกิดความมุ่งหวังในค่านิยมเหล่านี้และยอมลำบากทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้เพื่อเป็นเป้าหมายในชีวิต

3. การกำหนดบทบาทในสังคม บุคคลจะได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคม รวมทั้งรับรู้ทัศนคติต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทนั้นๆ โดยลักษณะของการรับรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปเช่นลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้องกาลเทศะต่อบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วย

4. การให้ความชำนาญเฉพาะอย่างหรือทักษะบุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ จุดมุ่งหมายในข้อนี้เป็นผลสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายแต่ละข้อตามลำดับในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการเรียนรู้มักเกิดจากการเรียนแบบถ่ายทอดกันลงมา นับชั่วอายุคนแต่ในสังคมที่สลับซับซ้อนความรู้ทาง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของบุคคลอย่างมากวิธีการเรียนรู้ในสังคมที่ซับซ้อนนี้ จึงต้องเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ จึงจะได้ผลโดยแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญคือ โรงเรียนนั่นเอง

เนื่องจากการที่มนุษย์จะเป็น “คน” ที่สมบูรณ์ได้นั้นนอกจากการมีร่างกายที่ครบสมบูรณ์แล้ว ยังต้องเป็นคนที่มีความจริยธรรมด้วย ดังนั้นจิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อตนเองและสัมพันธ์กับคนอื่นอื่นๆ นักวิชาการทางสังคมวิทยา นักจิตวิทยาสังคม และนักพฤติกรรมศาสตร์ต่างให้ความสำคัญกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นอย่างมาก โดยเน้นที่รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตรเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ถูกต้องเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคมได้ดี ซึ่งเรียกว่า “วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา” และพยายามแยกรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตรไว้หลายประเภท

องค์ประกอบของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งแบ่งการขัดเกลาออกเป็น 3 ด้าน (ศศิธร อภิสิทธิ์นรินทร์, 2541 : 40) ประกอบด้วย

1. การขัดเกลาทางด้านจิตใจ ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคม (Social Value) หมายถึง การถ่ายทอดในเรื่องความคิด ความเชื่อทัศนคติ และค่านิยมที่สังคมเห็นว่ามีความสำคัญในตัวเอง และมีการบำรุงรักษา เพื่อถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังในสังคม เพื่อให้คงอยู่ต่อไป โดยส่วนมากมักจะเป็นนามธรรมไม่อาจประมาณค่าออกมาเป็นราคาได้ แต่มีคุณค่าต่อมนุษย์ทางด้านจิตใจ อาทิ ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับ ศีลธรรมจรรยา ศิลปะและขนบธรรมเนียมและประเพณี

2. การขัดเกลาทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

2.1 ความรู้ต่างๆ (Social Knowledge) เป็นการถ่ายทอดทั้งความรู้ที่เป็นทางการอันได้แก่ ความรู้ตามหลักสูตรในตำราเรียน และความรู้รอบตัวทั่วไป ที่สำคัญก็คือ ภาษา เพราะถือว่าเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของสังคม และเป็นสื่อกลางในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรวมถึงการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ

2.2 ทักษะ ความชำนาญ (Social skill) เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ รวมไปถึงสาขาอาชีพ ที่มีความจำเป็นต่อการอยู่รอดของมนุษย์ เพื่อให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดจะได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

3. การขัดเกลาทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้

3.1 บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) เป็นการถ่ายทอดกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนหรือคตินิยมที่สังคมสร้างไว้เพื่อกำหนดแนวทางให้คนในสังคมยึดถือในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อบอกให้ทราบว่า ในแต่ละสถานการณ์ควรปฏิบัติอย่างไร ทำให้เกิดความแน่นอน และความเป็นระเบียบในสังคม เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมเป็นตัวกำหนดแนวพฤติกรรมของมนุษย์เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กัน

3.2 บทบาททางสังคม (Social Role) เป็นการถ่ายทอดสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด โดยที่บทบาทนี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสถานภาพและความเป็นตัวตนของมนุษย์ ทำให้ทราบถึงหน้าที่ การวางตัว และสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ มนุษย์ทุกคนล้วนมีบทบาท และแต่ละคนล้วนมีบทบาทที่หลากหลายในคนเพียงคนเดียว โดยบทบาทนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของ

มนุษย์ และจากการที่มนุษย์อยู่ในสังคม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การแสดงออกซึ่งบทบาทจะต้องเปลี่ยนไปตามบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เมื่ออยู่ที่บ้านเด็กจะมีบทบาทเป็นลูกแต่เมื่อเด็กไปโรงเรียน บทบาทของเด็กจะเปลี่ยนไปเป็นนักเรียน ดังนั้น พฤติกรรมที่เด็กจะแสดงออกเวลาที่อยู่โรงเรียนกับเวลาที่อยู่บ้านจึงแตกต่างกัน

3.3 พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เป็นการถ่ายทอดการกระทำต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมนี้ สอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่มนุษย์แต่ละคน ได้รับในแต่ละสถานการณ์ โดยการขัดเกลาทางสังคมด้านพฤติกรรมนี้ ก็เพื่อให้เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม หรือเป็นพฤติกรรมที่สังคมมุ่งหวังให้เกิดการแสดงออก

วิธีการขัดเกลาทางสังคม

ปราณี พุ่มบางป่า (2543 : 26) ได้แบ่งการขัดเกลาทางสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การขัดเกลาทางสังคมอย่างเป็นทางการ (Formal) เป็นวิธีการขัดเกลาโดยการเรียนรู้จากแหล่งการศึกษาโดยตรงหรือสถานการณ์ที่เป็นพิธีการต่างๆ เป็นการบอกคำสั่งใดควรหรือไม่ควร อะไรผิด อะไรถูก ฯลฯ เป็นการชี้แนะหรือแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจริงจังและเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่งๆ ซึ่งบุคคลตั้งใจหรือรู้ตัวว่ากำลังเรียนรู้บางสิ่งบางอย่าง การขัดเกลาทางสังคมอย่างเป็นทางการจะพบเห็นอยู่เสมอในหมู่ครอบครัว โรงเรียน วัด เป็นต้น เช่น ส่วนโรงเรียนจะอบรมเป็นทางการมากกว่าครอบครัว เพราะเป็นสถาบันอบรมสั่งสอนคนจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการอบรมและลงโทษอย่างเป็นทางการ เพื่อที่จะให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ทำให้สามารถประพฤติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของกลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้

2. การขัดเกลาทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal) เป็นการขัดเกลาทางสังคมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง กล่าวคือ บุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยไม่ได้ตั้งใจหรือโดยไม่รู้ตัว แต่ได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือการเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น มักเป็นการเรียนรู้จากเพื่อน ครอบครัว และอื่นๆ โดยไม่เป็นทางการ

ลำดับขั้นของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในสังคมย่อมจะผ่านลำดับขั้นต่างๆ ของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วยกันทั้งนั้น ลำดับขั้นต่างๆ นี้ก็คือ วัยต่างๆ นั่นเอง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละวัยย่อมแตกต่างกันออกไปและมีลักษณะเฉพาะ ลำดับขั้นของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมี ดังนี้

1. วัยเด็ก เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุด การอบรมนี้จะเป็นไปตามระยะเวลาของการเจริญเติบโต ระยะเวลาแรกๆ จะเน้นในการตอบสนองความต้องการของทารก เช่น การให้อาหาร การให้ความอบอุ่น เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเริ่มสอนกลาน นั่ง ยืน เดิน พูด

2. วัยหนุ่มสาว เป็นวัยที่ผ่านการอบรมมากพอที่จะรู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งการอบรมสั่งสอนส่วนใหญ่จะได้จากกลุ่มเพื่อน โรงเรียน วัยนี้เป็นวัยที่เด็กจะพ้นจากสภาพของความเป็นผู้เยาว์ และเริ่มเข้าสู่สภาวะของความเป็นหนุ่มเป็นสาว วัยรุ่นจึงเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว โดยเฉพาะร่างกายจะเปลี่ยนไปมา ในวัยรุ่นนี้มักจะมีการเลียนแบบผู้อื่น เช่น บุคคลที่ตนยกย่องหรือเพื่อ จากการที่เขาได้สัมพันธ์กับกลุ่มต่างๆ จะทำให้เขามีโอกาสเลือกที่จะยึดบรรทัดฐานใด คุณค่าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

3. วัยผู้ใหญ่ วัยนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการขัดเกลาทางสังคม แม้จะเป็นผู้มีประสบการณ์มากแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เนื่องจากบางโอกาสต้องประสบกับสถานการณ์ใหม่ในสังคมก็ต้องเรียนรู้ระเบียบใหม่ หรือการเข้าไปในสังคมอื่นก็จำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้นให้ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ยิ่งถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ระเบียบแบบแผนของสังคมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

องค์กรที่ให้การขัดเกลาทางสังคม

ปฟานี วิถีวัฒนา (2545) ได้ศึกษา พบว่า การขัดเกลาทางสังคมมีบทบาทต่อทุกคน ตั้งแต่เกิดจนตาย องค์กรที่มีบทบาทการขัดเกลาทางสังคมมี 6 หน่วย ดังนี้

1. ครอบครัว นับเป็นหน่วยทางสังคมกลุ่มแรกที่เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอน ครอบครัวใช้วิธีการอบรมแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่ออบรมให้เด็กได้รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ครอบครัวจึงนับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกในครอบครัวรวมทั้งกลุ่มเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หรือกล่าวได้ว่า บ้านเป็นศูนย์กลางของการขัดเกลาทางสังคมโดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้

2. กลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญทางอ้อมในการขัดเกลาทางสังคมของบุคคลกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับบางอย่าง บุคคลจำเป็นต้องทำเพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ กลุ่มเพื่อนทำให้บุคคลรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มเพื่อนบางครั้งเปรียบเสมือนดาบสองคมกล่าวคือมีผลในการช่วยเหลือถ่ายทอดคุณค่าและวิธีการระเบียบกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ได้ ถ้ากลุ่มเพื่อนสนับสนุนบรรทัดฐานเรานั้น ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเพื่อนอาจเป็นแรงยั่วยุผลักดันให้บุคคลทดลองหรือรองดีต่อข้อบังคับระเบียบวินัยที่ผู้ใหญ่ตั้งเอาไว้ ปัจจุบันชีวิตในเมืองมีผลทำให้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากขึ้นเพราะ

2.1 ครอบครัวสมัยใหม่มีขนาดเล็กเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นกับเพื่อน

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรุ่นอายุได้พ่อแม่หรือผู้ปกครองกลายเป็นคนล่าสมัยหัวโบราณในขณะที่เพื่อนๆ ทันสมัยกว่า

2.3 โอกาสที่บุคคลจะทำการเคลื่อนย้ายทางสังคมโดยอาศัยการศึกษาในปัจจุบันมีมากกว่าสมัยก่อนทำให้เด็กมีความมูมานะในการศึกษาซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถให้คำแนะนำ ฟังพาได้ในขณะที่กลุ่มเพื่อนช่วยเหลือกันได้

3. โรงเรียนเป็นตัวแทนทางสังคมที่ให้การอบรมศึกษาอย่างเป็นทางการมีแบบแผน และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม จรรยา ค่านิยมปรัชญา วัฒนธรรม รวมถึงการฝึกระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ต่างๆ แบบแผนของสังคมได้มากขึ้นทำให้รู้จักการปรับตัว รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดความเชื่อค่านิยมทัศนคติและเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านต่างๆ นับเป็นการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์สังคม และสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากเพราะเด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน

4. กลุ่มอาชีพเมื่อบุคคลผ่านพ้นจากการศึกษาในโรงเรียนเขาก็จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองต่อไปบุคคลจะพบเพื่อนร่วมงานต่างแต่อาชีพของตนซึ่งมีระเบียบวิธีการแตกต่างกันออกไปบุคคลจำต้องเรียนรู้และรับไว้หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้นความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานานอาจทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีอุปนิสัยใจคอทัศนคติความต้องการของชีวิตแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการฝึกอบรมมาในระยะต้นของชีวิตก็ได้

5. สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่างๆ ตั้งแต่เรื่องคุณค่าความเชื่อแบบของความประพฤตินี้และอื่นๆ โดยเฉพาะในสังคมที่เจริญก้าวหน้า ถึงมวลชนจะแพร่ขยายและมีอิทธิพลต่อครอบครัว ทำให้บุคคลได้รับค่านิยมและวิธีการปฏิบัติทั้งในด้านบวกและด้านลบมากขึ้น สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงคุณค่าวัฒนธรรมและความเป็นไปในสังคมและนับวันจะเป็นหน่วยที่ท้าทายที่ขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญมากเพราะสื่อเข้าถึงตัวบุคคลได้ดีที่สุด และถึงตัวคนบ่อยที่สุด พร้อมทั้งถึงคนจำนวนมากพร้อมกัน การแทรกแนวคิดค่านิยมต่างๆ จึงทำได้ง่ายและได้ผล ดังนั้นบทบาทของสื่อมวลชนในการขัดเกลาทางสังคม สรุปได้ดังนี้

5.1 สื่อมวลชนสร้างค่านิยมทุกสถานะ ทำให้เกิดการเรียนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่างๆ

5.2 สื่อมวลชนสร้างค่านิยม ในขณะที่เรากำลังเรียนรู้บทบาทของการเป็นสมาชิกสังคมต่างๆ จากสื่อมวลชนนั้นเราก็เรียนรู้ค่านิยมไปด้วยไม่ว่าจะเป็นค่านิยมเรื่องการสะสมทรัพย์สิน การดำเนินชีวิตความทะเยอ ทะยาน จุดหมายปลายทางของชีวิตหรือค่านิยมทางเพศก็ตาม

5.3 สื่อมวลชนสร้างทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามกรอบด้วยความรู้ ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมสื่อมวลชนจะเป็นผู้ให้ข่าวสาร รวมทั้งสื่อมวลชนจะสอนวิธีการประเมินสิ่งต่างๆรอบตัวเราตลอดจนชี้แนวทางที่จะเลือกอันนวยต่อการปฏิบัติซึ่งทำให้ทัศนคติของคนเราเปลี่ยนไป

5.4 สื่อมวลชนกำหนดบรรทัดฐานของพฤติกรรม ซึ่งการกำหนดบรรทัดฐานของพฤติกรรมของกลุ่มอ้างอิงที่ตนสร้างขึ้นมา ทำให้คนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

6. องค์การศาสนการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนา ในสังคมไทยมีมานานแล้วในประวัติศาสตร์โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งเป็นคราวหรืออาศัยอยู่ในวัดที่เรียกว่าเด็กวัดโดยคอยปรนนิบัติพระและศึกษาเล่าเรียนอ่านเขียนทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามสติปัญญาและความสามารถของแต่ละคนอีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็นความรู้ติดตัวไปเช่นยุทธวิธีป้องกันตัวกระบี่กระบองวิชาอาคมและอื่นๆ ขนาดที่ใช้ชีวิตในวัดก็ได้รับการขัดเกลาทางสังคมทางวิชาความรู้ศีลธรรมจรรยา มารยาทควบคู่กันไป

กล่าวโดยสรุปแนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการถ่ายทอดระเบียบกฎเกณฑ์ความประพฤติและค่านิยมต่างๆของสังคมให้บุคคลมีคุณลักษณะที่สังคมต้องการผ่านตัวแทนต่างๆของสังคมได้แก่ครอบครัวกลุ่มเพื่อนโรงเรียนกลุ่มอาชีพและองค์การศาสนา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม Social Learning theory ที่กล่าวว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ และนำไปยึดถือปฏิบัติจากประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การสังเกต Observation โดยสังเกตจากตัวแบบที่มีอยู่ในสังคมซึ่งอาจจะเป็นคนเช่นพ่อแม่ครู

เพื่อน หรืออาจจะสังเกตจากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์เช่นหนังสือ โทรทัศน์ วิทยุหลังจากสังเกตติดตามจากตัวแบบแล้ว มนุษย์ก็มักจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบและนำพฤติกรรมเหล่านั้นไปปฏิบัติ ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงทางบวกเช่นการได้รับค่าชมหรือยกย่องก็จะส่งผลให้มนุษย์นั้น ยังคงประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมนั้นต่อไปแต่ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการเสริมแรงทางลบ เช่น การถูกลงโทษการประนามจากสังคมก็จะส่งผลให้พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะได้รับการปฏิบัติน้อยลงเป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่กล่าววามมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคมเมื่อมนุษย์เกิดมามีไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวที่ทำให้มนุษย์นั้นมีลักษณะเหมือนมนุษย์ทั่วไป

แนวคิดเรื่องหน้าที่พลเมือง

พลเมือง หมายถึง หมู่คนที่ เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือคำว่า พลเมือง อาจแปลได้ว่า กำลังของเมือง หมายถึง คนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น โดยความหมายของ คำว่า พลเมือง จึงหมายถึง คนที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาลมีหน้าที่บริหารประเทศเพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555 : 13 -39)

ราษฎร แปลว่า คนของรัฐ ความหมายเดิมหมายถึง สามัญชน คือคนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 สังคมไทย โบราณนั้น ประชาชนเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด พอมาถึงช่วงรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ มีการเลิกทาส ทำให้ประชาชนกลายเป็นราษฎรที่ไม่ต้องรับใช้เจ้าขุนมูลนาย และมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากันในความหมายคือ “ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองเช่นเดียวเหมือนกันหมด “ราษฎร” จึงหมายถึงคนธรรมดา หมู่คนที่มิใช่ข้าราชการ หรือทหารตำรวจ มีความหมายคล้ายกับ คำว่า “ประชาชน” แต่มีความหมายเป็นทางการน้อยกว่า คำว่า ประชาชน เช่น เราเป็นราษฎรธรรมดา แต่ถ้าผู้บริหารประเทศคดโกงฉ้อราษฎ์บังหลวงเราก็ต้องไปคัดค้าน คำว่า ราษฎร อาจหมายถึงคนทั่วไปของอำเภอหรือจังหวัดก็ได้ เช่น ที่จังหวัดนี้ ราษฎรทำมาหากินทางเกษตรกรรม จังหวัดของเราได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่ราษฎรยากจนที่สุด กล่าวโดยสรุปคำว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสิทธิต่างๆ ของตน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นพลเมือง (Citizen) มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐ ต่างจากคำว่า ประชาชน ที่กลายเป็นผู้รับคำสั่งทำตามผู้อื่น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” “วิถี” และ “ประชาธิปไตย”ไว้ดังนี้ “พลเมือง” หมายถึง ประชาชน ราษฎร ชาวประเทศ “วิถี” หมายถึง สาย แนว ถนน ทาง “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ดังนั้น คำว่า “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555 : 13 -39)

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย คือ คนที่ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในจริยธรรมที่ดีงาม ประพฤติตนในกรอบของสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี การมองเห็นคุณค่าของวิถีประชาธิปไตยจะช่วยให้สังคมมีความมั่นคง ปลอดภัยและสงบสุขมากขึ้นวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองดี มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ การลดความเห็นแก่ตัว และเสียสละร่างกายและใจเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติ เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร เป็นต้น รวมทั้งช่วยกันตักเตือนหรือห้ามปรามบุคคลไม่ให้ทำลายสาธารณสมบัติหรือสิ่งแวดล้อม

2. วินัย ได้แก่ การฝึกกาย วาจา และใจให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม เพื่อให้การปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มในสังคมนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การเอาใจใส่ ตั้งใจ และมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเต็มความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

4. ความอดทน ได้แก่ การมีจิตใจหนักแน่น เยือกเย็น ไม่หุนหันพลันแล่น สามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมให้เป็นปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรือสิ่งที่ไม่พึงพอใจ

5. การประหยัดและอดออม ได้แก่ การรู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็นอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บออมเอาไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น ใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของตน

6. การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ได้แก่ การมีจิตใจเปิดเผย รู้จักรู้แพ้รู้ชนะ และให้อภัยกันและกัน ทำงานในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่แข่งขันหรือแก่งแย่งชิงดีกัน

7. ความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ มีความจริงใจ ไม่มีอคติ ปฏิบัติตนปฏิบัติงานตรงไปตรงมาตามระเบียบปฏิบัติ ไม่ใช่เล่ห์เหลี่ยมหรือกลโกง ไม่ทำแบบ “คิดในข้อ งอในกระดุก” นอกจากนี้การทำงานต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจและมีเมตตาริจิตต่อกัน ไม่หวาดระแวงแครงใจกันหรือไม่เชื่อถือผู้อื่นนอกจากตนเอง

8. การอนุรักษ์ความเป็นไทย ได้แก่ มีจิตสำนึกในความเป็นไทย เช่น พูด เขียน และใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและนำความเป็นไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งคิดค้น ปรับปรุงดัดแปลงความเป็นไทยให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนถ่ายทอดความเป็นไทยสืบทอดไปยังคนรุ่นหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

พลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศนั้น บุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับพลเมืองและมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษี หรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้

สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้น ๆ และแน่นอนว่าประเทศที่

ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิมากกว่าการปกครองในระบอบอื่น เพราะมีสิทธิที่สำคัญที่สุด คือ สิทธิในการปกครองตนเอง

พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วน ทั้งกิจที่ต้องทำ และกิจที่ควรทำ
หน้าที่ หมายถึง กิจที่ต้องทำ หรือควรทำ เป็นสิ่งที่กำหนดให้ทำ หรือห้ามมิให้กระทำ ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวมแล้วแต่กรณี ถ้าไม่ทำหรือไม่ละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูกบังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ต้องทำ ได้แก่ กฎหมาย เป็นต้น

กิจที่ควรทำ คือ สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ หรือละเว้นการกระทำ ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย ผู้กระทำกิจที่ควรทำจะได้นับการยกย่องสรรเสริญจากคนในสังคม โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

พลเมืองดีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติ คำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญาขยันขันแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

แนวทางการปฏิบัติตนของพลเมืองตามหลักประชาธิปไตย

ในการดำรงชีวิตในสังคม หลักประชาธิปไตย ที่สำคัญที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555 : 13 -39) มีดังนี้

1. หลักเหตุผล ในวิถีชีวิตของสังคมประชาธิปไตย ผู้คนต้องรู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ไม่ตื้อตึงในความคิดเห็นของตน จนคนอื่นมองเราเป็นคนมี มิจฉาทิฐิ (ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)

2. หลักความเสมอภาค ในสังคมประชาธิปไตย แม้คนจะแตกต่างกันเรื่อง เพศ ผิวพรรณ ชนชั้น ถิ่นที่อยู่อาศัยศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่ทุกคนควรจะมี ความเท่าเทียมกันโดยกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความเสมอภาคทางการเมือง ทุกคนมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วน ตามกฎหมาย และทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเท่าเทียมกัน

2.2 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ทุกคนไม่ว่ารวยหรือจน สีมืด สีมืด ฝอยศลาบรรดาศักดิ์ หรือไม่ ต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพการงาน

2.3 ความเสมอภาคทางโอกาส คือทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล และการรับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

3. หลักสิทธิและเสรีภาพ

3.1 สิทธิ คือ ประโยชน์ที่บุคคลพึง ได้รับตามกฎหมาย เช่น บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล มีสิทธิในทรัพย์สินของตน

3.2 เสรีภาพ คือ ทุกคนมีอิสระในการทำอะไรก็ได้ ตามที่ตนต้องการแต่ต้องไม่ผิดกฎหมายและไม่กระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น

4. หลักการยึดเสียงข้างมาก คือการปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือตามความยินยอมของคนส่วนใหญ่ แต่ให้เกียรติ โดยการไม่ละเมิดสิทธิหรือเอาเปรียบเสียงส่วนน้อย หากมีปัญหาที่สามารถตัดสินปัญหาโดยใช้มติเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันเสียงส่วนน้อยก็ได้รับความคุ้มครองเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมประชาธิปไตย

5. หลักภราดรภาพ คือ การที่มนุษย์มีความรัก ความผูกพันกันฉันท์พี่น้อง ไม่แบ่งแยกภูมิภาคถิ่นที่อยู่อาศัยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ ผิวพรรณ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจกัน ไม่เอาเปรียบกัน

ค่านิยมพื้นฐานการเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย มี 5 ประการ คือ การพึ่งพาตนเอง ความขยันหมั่นเพียร

มีความรับผิดชอบ ประหยัด และเก็บออม มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีคุณธรรม รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

พฤติกรรมของบุคคลในวิถีประชาธิปไตย

บุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ 3 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555 : 13 -39) ดังนี้

1. ด้านคารวะธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบ ข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีคารวะธรรม ปฏิบัติได้ดังนี้

1.1 เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ โดยแสดงความเคารพและกล่าว คำทักทายด้วยคำสุภาพ

1.2 เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ

1.3 เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

1.5 เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจ และไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนว่าถูกเสมอไป

1.6 เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญสูงสุดของประเทศ

2. ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิดร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด

การประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

2.1 ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ

2.2 ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

2.3 ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

2.5 ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

3. ด้านปัญญารธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ความรู้ และสติปัญญาจากการศึกษาเล่าเรียนมาประกอบอาชีพ หรือพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคมของเราให้น่าอยู่ เป็นต้น การประพฤติตนเป็นผู้มีปัญญารธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

3.1 มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น

3.2 ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา

3.3 แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ

3.4 รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

3.5 รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญา เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช่อารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

หน้าที่พลเมืองตามหลักธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555 : 13 -39) ได้กล่าวว่า หน้าที่พลเมืองตามหลักธรรม คือ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามหลักธรรมที่ประกอบด้วย จริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนเสียหาย หลักการของกิริยาที่ควรประพฤติทำให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยสงบ

คุณธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น หลักการที่ดีมีประโยชน์ที่สังคมเห็นว่าเป็นความดีความงาม

ศีลธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนเสียหาย พร้อมกันนั้นก็สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วย รักษา กาย วาจา ใจให้เป็นปกติไม่ทำชั่วเบียดเบียนผู้อื่น

การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง การที่พลเมืองมีหลักการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีบทบาทในการกระทำที่มีคุณลักษณะทางประชาธิปไตยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยคุณธรรมของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยมีดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกถึงความสำคัญของความเป็นคนไทย มีจิตใจฝักใฝ่ศาสนา และตระหนักถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในการผดุงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

2. การยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือทุกศาสนามีหลักศีลธรรมที่ช่วยสร้างจิตใจของคนให้กระทำดี ไม่เบียดเบียนกัน มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน สมาชิกในสังคมสมควรศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ แล้วปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างสม่ำเสมอ

3. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่ยึดเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน บุคคลควรซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ กระทำตนให้เป็นคนดีและบุคคลควรซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่นๆ หมายถึงกระทำดีและถูกต้องตามหน้าที่ต่อผู้อื่น

4. ความเสียสละ หมายถึง การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม
5. ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนเองหรือการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง
6. การมีระเบียบวินัย หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้
7. การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงทันตรงตามเวลาที่กำหนดโดยใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
8. ความกล้าหาญทางจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่แสดงออกในทางที่ถูกที่ควรโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ความกล้านี้ไม่ใช่การอวดดีแต่เป็นการแสดงออกอย่างมีเหตุผล เพื่อความถูกต้อง

สรุป

สังคมไทยจะมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้นั้นคนไทยทุกคนจะต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับหลักธรรมวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การเป็นพลเมืองที่เคารพกฎหมายเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็น หลักในการดำเนินชีวิต รวมทั้งรู้ถึงบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ซึ่งสมาชิกทุกคนในสังคมย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของแต่ละคนแตกต่างกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องแล้ว จะได้ชื่อว่าเป็น “พลเมืองที่ดีของสังคมและของประเทศชาติ” ปัจจุบันนี้สังคมประชาธิปไตยของไทย มีการเรียกร้อง สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคเพื่อความเท่าเทียมกันมากขึ้นไปจนลืมหน้าที่ของตน ซึ่งสิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้นๆ หน้าที่เป็นภารกิจที่ทุกคนต้องกระทำเพื่อสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาเป็นคน ค่าของคนอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ โดยมีความรับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญ และต้องสอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่แต่ละบุคคลดำรงอยู่ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งอาจเป็นหน้าที่ตามหลักกฎหมายหลักศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณีและเมื่อทุกคนปฏิบัติได้เช่นนี้แล้วสังคมไทยก็จะเป็นสังคมพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชฎานิศวรร กุศลรัตนมณีพร และคณะ (2555) การเสริมสร้างค่านิยม: การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านค่านิยมในประเทศไทย อันนำไปสู่การจัดทำแผนด้านการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงบูรณาการ ทั้งนี้มีกรอบแนวคิด คือ ความรู้ชัดแจ้งหรือความรู้ที่เป็นวิทยาการ ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมไว้ในหนังสือ งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมไทย จากแหล่งข้อมูลในประเทศไทย จำนวน 6 แหล่ง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 - 2554 รวมระยะเวลา 50 ปี จากนั้นจึงใช้แนวคิดของ Milton

Rokeach และ Gordon W. Allport and Leo Postman ในการวิเคราะห์จำแนก แบ่งหมวดหมู่ ประเภทและจัดกลุ่มเอกสารเกี่ยวกับค่านิยมไทยในแต่ละช่วงระยะเวลา และความรู้ความรู้อื่นๆ หรือความรู้ฝังลึกหรือความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาและประสบการณ์ เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ของแต่ละบุคคล ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาและเอกสารเกี่ยวกับค่านิยมด้านสุนทรียศาสตร์และค่านิยมตามแนวการเมือง ในประเทศไทยมีอยู่จำนวนมาก ในขณะที่การศึกษาและเอกสารเกี่ยวกับค่านิยมด้านสังคม มีมากถึงร้อยละ 37 แนวทางการศึกษาวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต ควรที่จะมุ่งในประเด็นที่ทันสมัย ถูกต้องและต้องก้าวข้ามจุดยืนเดิมๆ โดยมีการศึกษาให้เป็นสหสาขาวิชามากขึ้น เน้นการศึกษาค่านิยมตามแนวทฤษฎีใช้หลักวิชาการเข้ามาร่วมด้วยและการคิดอย่างเป็นระบบ รวมถึงให้ความสำคัญต่อการได้มา การธำรงรักษา และการใช้อำนาจเหนือบุคคลอื่น เป็นต้น

นายชินโรส ลีส์สวัสดิ์, (2562). การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษา จากการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว สามารถนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ดังต่อไปนี้

เป้าหมายที่ 1 การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดีคือ การสร้างค่านิยมร่วมและ ชูความคิดเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ดีผู้บริหารและนักปกครองของหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นต้นแบบให้แก่สังคม ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนนำค่านิยมร่วมไปสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 2 การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนเก่ง คือ การพัฒนาและยกระดับความฉลาดทางสติปัญญาของคนไทย การพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนพร้อมทั้งลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาลดลง ส่งเสริมให้เด็กไทยและคนไทยมีความรู้ ความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 และส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรอบรู้ด้านดิจิทัล

เป้าหมายที่ 3 การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยแข็งแรง คือ การสนับสนุนให้คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ดี มีคุณภาพ การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิเพื่อให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสมการพัฒนาระบบบริหารงานสาธารณสุขตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าหมายที่ 4 สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต แนวทางในการพัฒนาให้คนไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต ปรับเปลี่ยนค่านิยมและชุดความคิดใหม่ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี

ปรัชญา ชุมนานเสียว (2559) ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และการสร้างสมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยต้องมุ่งเน้นการสร้าง "คน" ให้เป็น "พลเมือง" เพราะ "คน" ที่มีคุณภาพ ย่อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างและพัฒนาคนในทุกระดับ โดยใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดการหล่อหลอมและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นพลเมือง ต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อให้เกิดการกระตุ้นในสำนึกของความเป็นพลเมือง เกิดเป็นวัฒนธรรมในการเป็นพลเมืองสู่ชุมชนและสังคมของพลเมือง ซึ่งรัฐเองต้องมีส่วนร่วม ในการเปิดพื้นที่ให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ พร้อมกำหนดแนวทาง นโยบาย ยุทธศาสตร์ ที่เอื้อต่อความเป็นพลเมืองด้วย จึงจะทำให้เกิดความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็งทั้งภายในและภายนอก ดังนั้น องค์ประกอบให้เกิดการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้แก่ การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเคารพสิทธิเสรีภาพ กติกา และกฎหมายที่เป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม การปลูกฝังค่านิยมและการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย และการยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมีสื่อซึ่งมาจากผู้ผลิตที่มีความเป็นพลเมืองได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ กระตุ้นจิตใต้สำนึก จิตสำนึก และให้มีการแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองด้วย 3 สมรรถนะหลัก ได้แก่

1. สมรรถนะหลักด้านคุณลักษณะ/บุคลิก/แรงจูงใจ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนที่มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพกฎหมายและกติกาที่เป็นธรรม เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งเป็นบุคคลที่รักความเป็นธรรมและความเสมอภาค มุ่งมั่นปฏิบัติตนในฐานะพลเมือง มีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นออกจากกันได้ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

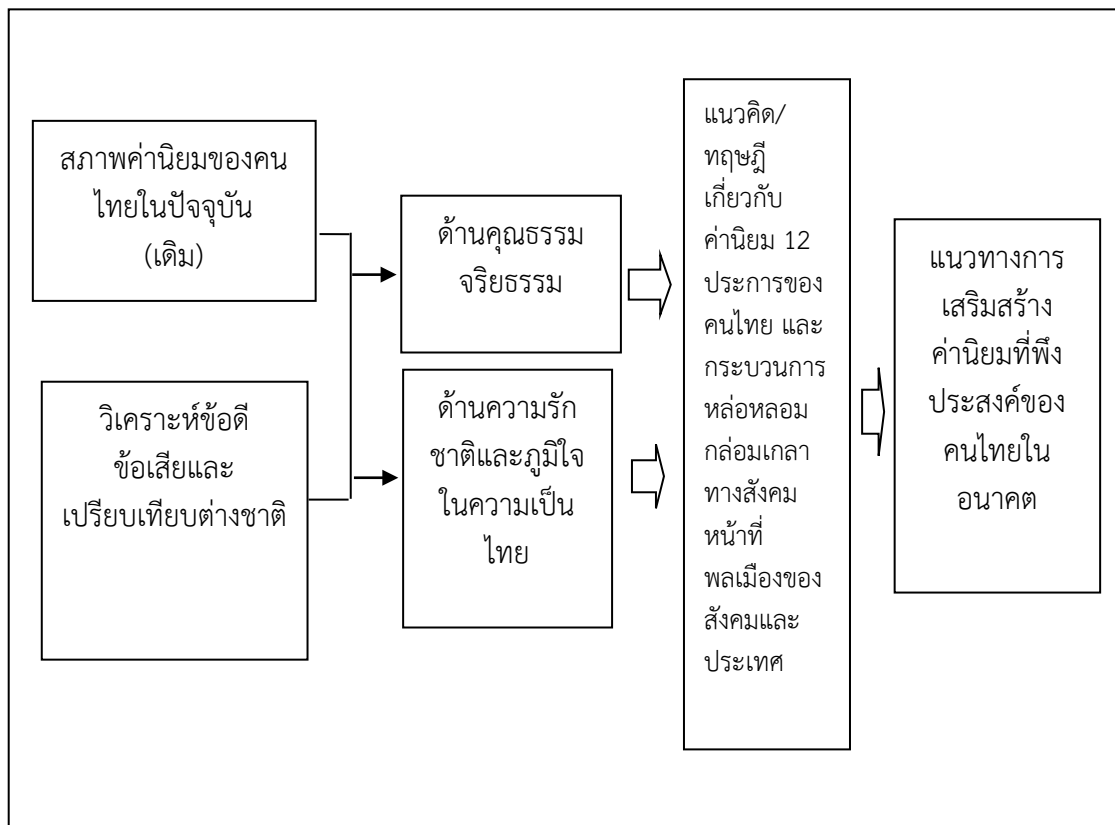
2. สมรรถนะหลักด้านความรู้ความเข้าใจ และสมรรถนะหลักด้านทักษะ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นไทย มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่และเสรีภาพมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในระบบกฎหมาย และเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของพลเมือง

3. สมรรถนะหลักของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะในการตั้งคำถามกับสถานการณ์ตามวิถีระบอบประชาธิปไตย มีทักษะในการเรียนรู้ทางสังคม มีทักษะในการสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการตัดสินใจ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีทักษะการจัดการความเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงมีทักษะในการแสดงจุดยืนของตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนมีทักษะในการแก้ไขความขัดแย้งและมีทักษะในการตีความ ซึ่งการดำเนินการให้เกิดสมรรถนะหลักของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้นั้น ต้องอาศัยความมุ่งมั่นและร่วมมือกัน

ของ“คน” ในชาติในทุกช่วงวัย ทั้งในวัยเด็ก เยาวชน และวัยผู้ใหญ่ โดยผ่านการบูรณาการในการสร้าง และพัฒนาร่วมกันอย่างมีทิศทางเดียวกันนั้นคือเป็นหน้าที่ของคนทุกคน ซึ่งสามารถเห็นเป็นรูปธรรม ได้โดยกำหนดออกมาเป็นนโยบาย แผนงาน กิจกรรม และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคล ชุมชน และ หน่วยงาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาเอกสารข้อมูล รายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริม ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตจะเน้นเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและ ภูมิใจในความเป็นชาติไทย ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ คนไทยในยุคปัจจุบัน เพื่อหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยการสร้าง เสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจใน ความเป็นชาติไทย โดยศึกษาสภาพค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร โดย วิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติและความ ภาคภูมิใจในความเป็นชาติ พร้อมกับสร้างกรอบการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

บทนี้ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตจะเน้นเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดค่านิยมของ Milton Rokeach แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมไทย แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา แนวคิดทฤษฎีกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคม แนวคิดเรื่องหน้าที่พลเมือง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำไปสู่การนำเสนอภาพแนวทางในสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีต่อไป

บทที่ 3

วิเคราะห์สภาพค่านิยมที่พึงประสงค์

บทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยและศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบ การสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้องค์ความรู้ทั้งปรัญญา จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิใน สถาบันการศึกษารวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารรายงาน เอกสาร ทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย
2. ผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของ ต่างประเทศ
3. สรุป

ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย

1. การศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยพบว่า สภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

- 1.1 ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย
 - 1.2 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย
 - 1.3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน
- สภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถนำเสนอ และอธิบายได้ดังนี้

1. ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ซึ่งค่านิยมทั้ง 3 ประเภท มีความเหมือนและแตกต่างกันดังนี้

1.1 ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำหนดค่านิยมไทยไว้ 12 ประการ คือ

- 1.1.1 ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- 1.1.2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ที่ตรงไปตรงมาเพื่อส่วนรวม
- 1.1.3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 1.1.4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 1.1.5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 1.1.6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่แบ่งปัน
- 1.1.7 เข้าใจและเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
- 1.1.8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายไทย มีความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่
- 1.1.9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำอย่างรอบคอบ ถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
- 1.1.10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 1.1.11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใดๆ ยึดมั่นในการทำความดีของศาสนา
- 1.1.12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
- 1.2 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) กำหนดว่า คนจะมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ นั้น บุคคลควรมีสปิริตธรรม 7 ประการ คือ
- 1.2.1 ธัมมัญญูตา คือ รู้จักเหตุ คือ หลักการและกฎเกณฑ์ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ซึ่งต้องรู้เท่าทันความจริงโดยไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต
- 1.2.2 อตถัญญูตา คือ รู้จักผล คือ เข้าใจสิ่งที่ตนต้องกระทำว่าจะบังเกิดผลอย่างไร และที่สำคัญต้องรู้จักประโยชน์
- 1.2.3 อัตถัญญูตา คือ รู้จักตนเพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น
- 1.2.4 มัตถัญญูตา คือ รู้ประมาณ รู้พอดีทั้งในการใช้ชีวิต รู้จักความเหมาะสมในการพูดและการปฏิบัติ
- 1.2.5 กาลัญญูตา คือ รู้กาล รู้เวลาอันเหมาะสม
- 1.2.6 ปริสัญญูตา คือ รู้จักชุมชน รู้จักถิ่นว่ามีระเบียบ วัฒนธรรมประเพณีอย่างไร และต้องสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์อย่างไร
- 1.2.7 บุคคลัญญูตา คือ รู้บุคคล รู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถปฏิบัติตนเองให้มีปฏิบัติสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมของนักวิชาการต่างประเทศ ได้แบ่งค่านิยมออกเป็นแต่ละด้าน เช่น ด้านสุนทรียศาสตร์เน้นการแสดงออกที่สอดคล้องกับสถานการณ์

ด้านการเมืองให้ความสำคัญกับอำนาจและอิทธิพล ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบหรือไม่ก็ตาม ด้านศาสนาให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม และความเชื่อความศรัทธาของบุคคล ด้านเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เพื่อสร้างความมั่นคง ด้านทฤษฎี ให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริง หลักเหตุผล และคิดอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นสรุปได้ว่า สภาพค่านิยมของสังคมไทย เป็นค่านิยมที่อาศัยแนวคิดในการประสานกลมกลืนกับค่านิยมในด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านทฤษฎีไม่ต่างกันนักแต่ในส่วนของนักวิชาการต่างประเทศแล้ว อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่ยึดถือกันมาจนมาเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขจึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้มีการกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้แล้ว ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนแห่งศาสนา ซึ่งค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยมุ่งเน้นที่ความจงรักภักดีต่อสถาบันสำคัญของชาติ มีความกตัญญูรู้คุณคน การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีเหตุและผล มีความรักความสามัคคีอันดีต่อกัน

2. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติจากการศึกษา พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของสังคมใดสังคมหนึ่ง ประชากรไทยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทุกสังคมย่อมต้องการประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงให้กับประเทศชาติและการเป็นประชากรที่ดีนั้นย่อมต้องการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมมีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย เพื่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนลักษณะของประชากรที่ดีนั้นสังคมจะเป็นผู้กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้พลเมืองที่ดี ดังนั้นคุณสมบัติของสมาชิกในสังคมก็ต้องมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานและคุณสมบัติเฉพาะ คือ คุณสมบัติเฉพาะอย่างที่ว่าสังคมต้องการให้บุคคลพึงปฏิบัติ เช่นต้องการบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ต้องการให้คนในสังคมไทยหันมาสนใจ พัฒนาริชาตในงานอาชีพด้านการเกษตรให้มากเนื่องจากเป็นพื้นฐานของสังคมไทย เพื่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนนอกจากนี้ประชากรที่ดีต้องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกด้วย ซึ่งการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติและสังคมโลกนั้นประกอบด้วย

2.1 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม เมื่อพลเมืองทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดก็จะทำให้รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปรามและจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบสงบสุขทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ไม่หวาดระแวงคิดร้ายต่อกัน

2.2 เป็นผู้มีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทุกคนย่อมมีอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งการรู้จักการใช้เหตุผลในการดำเนินงาน จะช่วยให้ช่วยประสานความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกัน

2.3 ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อมีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินใจปัญหาด้วยการใช้เสียงข้างมากเข้าช่วย และ

มติส่วนใหญ่ตกลงว่าอย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับความคิดของเรา เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่

2.4 เป็นผู้ที่มีน้ำใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีความเสียสละในเรื่องที่จำเป็น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตยเป็นการส่งผลต่อความมั่นคงและความก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งสุดท้ายแล้วผลประโยชน์ดังกล่าวก็ย้อนกลับมาสู่สมาชิกของสังคม

2.5 เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ควรรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเช่นบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด แต่ต้องไม่เป็นการพูดแสดงความคิดเห็นที่ใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย

2.6 มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมต้องมีการทำงานเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในงานนั้นๆ ให้สมาชิกแต่ละคนนำไปปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างเต็มที่

2.7 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น

2.8 มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ช่วยสอดส่องพฤติกรรมชั่วร้ายของเยาวชนในสถานบันเทิงต่าง ไม่หลงเชื่อข่าวลือคำกล่าวร้ายโจมตี ไม่มองผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเราเป็นศัตรู รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ด้วยสันติวิธี

2.9 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามหลักธรรม ทุกคนควรมีศีลธรรมไว้เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะไม่มีบทลงโทษใดๆ ก็ตาม

จึงเห็นได้ว่าค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมคือ สิ่งที่เป็นความดีซึ่งมนุษย์ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ เพราะจะนำความสุข ความเจริญ ความมั่นคงมาสู่ประเทศไทย สังคม และบุคคล ดังพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรมโดยมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “หลักของคุณธรรม คือ การคิดด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ก่อนจะพูดจะทำสิ่งไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อน เพื่อรวบรวมสติให้ตั้งมั่น แลให้จิตสว่างแจ่มใส ซึ่งเมื่อฝึกหัดจนคุ้นเคยชำนาญแล้ว จะกระทำได้คล่องแคล่ว ช่วยให้สามารถแสดงความรู้ ความคิด ในเรื่องต่างๆ ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ได้ชัด ไม่ผิดทั้งหลักวิชาทั้งหลักคุณธรรม” (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2535) และ “การที่คนสมัยใหม่บอกว่าคนสมัยเก่ามีความรู้่น้อยก็อาจเป็นจริง แล้วคนสมัยใหม่ดูถูกหรือเหยียดหยามคนสมัยเก่าก็มีสิทธิ์ แต่ถ้าพูดตามความจริงแล้ว สิทธิ์ที่จะเหยียดหยามคนรุ่นเก่าไม่ควรจะมี ด้วยเหตุว่าคนรุ่นเก่านี้เองทำให้คนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาได้” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2531) (สรุปจากพิชญาพร ประครองใจ. 2558 : 124-126) ดังนั้นจึงสะท้อนได้ว่า แม้จะค่านิยมของคนไทยที่ดั้งเดิมจะถูกสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน แต่เป็นค่านิยมที่มาจากรากเหง้าของสังคมไทยอย่างแท้จริง ดังนั้นค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมหากคน

ในชาติสามารถนำมาประพุดติปฏิบัติได้ย่อมก่อให้เกิดความสงบสุข ไม่ก่อให้เกิดเกิดความวุ่นวาย แตกแยกของคนในชาติได้อย่างแน่นอน

ต่อมาคือ ค่านิยมด้าน“ความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย” ซึ่งวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้องนั้น ได้แก่เสียสละเพื่อชาติ รักษาทรัพยากรของชาติและสิ่งแวดล้อมและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ควรเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนและให้ทุกคนร่วมแสดงออกถึงความภาคภูมิใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรักและภูมิใจในภาษาไทย โดยพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รักษาวัฒนธรรมที่ดั่งงามของความเป็นไทย ทั้งการแสดงออกด้านกิจกรรมรยาที่สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้สูงอายุ การพูดที่ไพเราะ การไหว้แบบไทยที่สุภาพนอกจากกรณีที่เกิดมาแล้ว การรักษาต้องหวงแหนไม่ให้ใครมาเอาไรต์เอาเปรียบประเทศชาติด้วย เช่น การไม่ให้เกิดการสนับสนุนนักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริตโกงกินบ้านเมือง อีกทั้งไม่ฝักใฝ่หรือเห็นดีเห็นงามกับบุคคลที่จาบจ้วงดูหมิ่นมุ่งทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยซึ่งค่านิยมที่พึงประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และหลักสี่ปฐิธธรรม 7 ประการ ที่นำมากำหนดให้ทุกคนได้ยึดถืออยู่แล้ว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักของคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติของประเทศไทย ได้มีการกำหนดและบัญญัติไว้ให้ทุกคนได้ประพุดติปฏิบัติตน

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบันจากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย คุณประสพ เรืองเงิน รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรมศ. ดร. วรียา ชินวรรณ” คณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลพลตรี จักรกฤษณ์ ตั้งจิตตากรณ์ อดีตผู้ช่วยทูตทหาร ประจำประเทศเยอรมัน และคุณนุชนารถ อรัญชวงค์ คู่สมรสของอาจารย์ในประเทศญี่ปุ่นรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบันมี 2 ประการ แบ่งเป็นปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1. ปัจจัยภายนอกทั้งนี้จากการศึกษาระบบทุนนิยมส่งผลต่อค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม และความรักชาติของคนไทย พบว่า ค่านิยมเป็นความคิด ความเชื่อร่วมกันของสังคมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคตามสมัย และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เช่นเดียวกันกับค่านิยมของคนไทยในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอันมาก เช่นประเด็นค่านิยมความซื่อสัตย์ของคนไทย พบว่า คนไทยมีความซื่อสัตย์น้อยลง เนื่องจากค่านิยมของคนไทยในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น ประกอบด้วยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ เมื่อมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งคมนาคม ทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่หรือการกระจายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ด้วยลักษณะของอิทธิพลที่แผ่มาในรูปแบบต่างๆ ตามสื่อมวลชน ภาพยนตร์ซึ่งคนในประเทศไทยส่วนใหญ่บริโภคอยู่จนคิดว่าเป็นวัฒนธรรมสากล และหลงลืมอารยธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ดั่งงาม โดยมีเรื่องหลักๆ 3 ประการคือ 1) ความเป็นปัจเจกบุคคล 2) การแข่งขัน 3) การมองโลกแบบเครื่องจักร

3.1.1 ความเป็นปัจเจกบุคคลนำไปสู่การเห็นแก่ตัวขาดความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว ทำให้ไม่เข้าใจความสัมพันธ์ที่ควรจะเป็นไม่สามารถรวมพลังกันที่จะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้น

ได้ จนกลายเป็นวิกฤตทางวัฒนธรรมในสังคมไทย ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนต่างๆ ของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ในการเปลี่ยนแปลงทุกสถาบันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และด้านอื่นๆ อีกทั้งยังส่งผลให้คุณธรรมจริยธรรมบนพื้นฐานของวัฒนธรรมเกษตรของไทยส่งคลอน กล่าวคือสังคมไทยที่เคยอยู่กันแบบสันโดษ เรียบง่าย และเคยมีความสุขร่มเย็นแบบง่ายๆ ต้องถูกระเบียบทุนนิยมโหมกระหน่ำให้กลายเป็นสังคมที่มีแต่ความโลภ เห็นแก่ตัว ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ที่ลอกเลียนแบบสังคมนักธุรกิจ คือมีความรู้สึกอยากให้ความเป็นอยู่ของตัวเองสูงขึ้นจนเกินตัว โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการหารายได้ที่มีขอบเขตจำกัด อันนำไปสู่ภาวะหนี้สิน เกิดวิกฤตการณ์ต่อระบบการศึกษาของไทย โดยการศึกษาปัจจุบันมุ่งสร้างคนให้เป็นคนสมัยใหม่ ไม่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นฐานเดิมของสังคม การศึกษากลับกลายเป็นการแบ่งแยกคนในสังคม เป็นการยกระดับฐานะทางสังคมของคนและกลุ่มประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาก็จะได้อาชีพที่ถูกมองว่าไม่มีเกียรติ ทำให้ถูกดูถูกดูแคลนจากกลุ่มคนที่มีการศึกษาสูงกว่า ระบบทุนนิยมก็ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มขึ้น โดยจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันประชาชนมีพฤติกรรมบริโภคนิยมมากขึ้น ด้วยคุณลักษณะเด่นต่อการก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในสังคม คือ นิยมการรวยเร็วมากกว่าการอดทนรอความงามภายนอกมากกว่าจิตใจ อยู่กับสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าการอยู่กับสังคมในครอบครัว รักอิสระไม่ชอบอยู่ในกฎกติกา และ นิยมสินค้าฟุ่มเฟือย

3.1.2 การแข่งขันระบบทุนนิยมเองก็ก่อให้เกิดปัญหาด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นให้คนมีการแข่งขันกันเพื่อให้เป็นคนเก่งกว่า เหนือกว่า รวมไปถึงความต้องการเข้าใกล้กับผู้มีอำนาจหรืออิทธิพล เพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ หรือจนกลายเป็นการทำลายระบบประชาธิปไตยด้วยการยอมฟังฟังต่อผู้มีอำนาจที่เหนือกว่า เพราะอำนาจในแนวตั้งสามารถให้คุณให้โทษต่อคนใดคนหนึ่งได้ โดยมีข้อแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดีและอภิสิทธิ์ของผู้มีอำนาจในบางเรื่อง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าเรื่องของส่วนรวม ซึ่งขัดต่อหลักการประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค เคารพและอดทนต่อความแตกต่างอันเป็นค่านิยมพื้นฐานของหลักประชาธิปไตยที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการกระทำแต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพราะทุกคนต่างมีเสรีภาพในการคิด พูดและทำในสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันได้ แต่จะต้องไม่แตกแยก หรือทำสงครามกันเพราะความแตกต่างทางความคิดหรือการกระทำ ต้องทำความเข้าใจผู้อื่นและยอมรับความคิดหรือการกระทำที่แตกต่างโดยใช้ความคิดไตร่ตรองและเหตุผลมาประกอบเพื่อพิจารณา ไม่ใช่อารมณ์หรือความรู้สึกแบบสัญชาตญาณ และที่สำคัญคือการเคารพกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพทำตามความต้องการของตนอย่างไม่มีขอบเขตก็อาจทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย กฎหมายจึงเป็นระเบียบทางสังคมที่หวังผลแก่ส่วนรวมมากกว่าสะท้อนดังเช่นประโยชน์การให้สัมภาษณ์ของรศ.ดร. วรียา ชินวรรณคณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและผู้ทรงคุณวุฒิในฝ่ายการศึกษาอีก 2 ได้ให้ข้อมูลที่ตรงกันว่า

“...จากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง มีการแข่งขันกันมากขึ้นเพื่อที่ให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ จนไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องทางกฎหมาย หรือคุณธรรม จริยธรรมที่ควรยึดถือ ...ด้วยวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมมีชีวิตที่สงบเรียบง่าย กลายเป็น

สังคมที่มีการแข่งขันสูงขึ้นทุกวัน อีกทั้งประเทศไทยยังประสบวิกฤตทางการเมือง ที่เกิดจาก นักการเมืองบางกลุ่มมีความประพฤติเบี่ยงเบนจากจริยธรรมอีกเช่นกัน ทำให้การบริหารและความเจริญของประเทศหยุดชะงัก ด้วยเหตุว่าเมื่อระบบการเมืองของประเทศประสบปัญหา ผลกระทบตามมาคือระบบเศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่วิกฤตด้วยเช่นกัน เป็นผลกระทบเชื่อมโยงกันไป จึงนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ ในสังคม อาทิ ปัญหาครอบครัว ปัญหาการทุจริต และปัญหาอาชญากรรม แต่หากเราตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันส่งเสริมการปลูกฝังจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในการประกอบอาชีพแล้ว อาจทำให้สังคมนี้น่าอยู่มากขึ้นเลยทีเดียว...”

3.1.3 การมองคนเป็นเครื่องจักร ซึ่งในยุคทุนนิยม มักให้ค่าคนเสมือนเครื่องจักร มองคนที่ความเก่ง เพื่อนำไปสู่การหารายได้ที่เป็นตัวเงินมากกว่า จนกลายเป็นปัญหาที่ทุกคนแย่งชิงกันเพื่อการแข่งขันด้านเศรษฐกิจเท่านั้น และลืมไปว่าวัฒนธรรม เป็นคุณค่าสังคม และเศรษฐกิจซึ่งวัฒนธรรม สร้างคน และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ และใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อย เอาต้นทุนมาสร้างสรรค์ หรือต่อยอดมาสร้างอาชีพให้กับประชาชนไทย วัฒนธรรม สร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ให้กับสังคม และประเทศชาติ

3.2 ปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจาก ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน การบูรณาการไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้ของหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ระบบการศึกษายึดหลักการเรียนรู้ ขาดการทำ สักคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นแก่น แต่ขาดการเข้าใจถึงแก่นของศาสนาอย่างแท้จริง โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

3.2.1 ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน พบว่า รัฐบาลกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แต่ขาดเป้าหมายของการกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ที่ชัดเจน จึงทำให้ขาดทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต เช่น คนไทยต้องเป็นผู้ที่มีวินัย ก็มุ่งที่จะสร้างค่านิยมด้านวินัยให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยในอนาคต เป็นต้น

3.2.2 หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้ ทั้งนี้เกิดจากหน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรนิติบุคคล ผู้บริหารหน่วยงานมักให้ความสำคัญกับภารกิจขององค์กรเป็นสำคัญ จึงไม่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการร่วมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ตามแผนที่รัฐบาลกำหนด

3.2.3 สถาบันการศึกษาเน้นที่การศึกษาเพื่อการเรียนรู้มากกว่าการทำ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มุ่งเน้นที่ผลการสอบแข่งขัน เพื่อให้ได้คนเก่งในสังคม ที่มาจากการเรียนเก่ง โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนไม่เก่ง แต่มีความมุ่งมั่น เพียรพยายาม มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำ การเอาเปรียบ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ และขาดคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามในที่สุด

3.2.4 สถาบันครอบครัวมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด การที่ประเทศไทยไม่เคยกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ที่ชัดเจน ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นแก่น แต่ไม่เคยเห็นแก่นของพุทธ สังคมถอยห่างจากสิ่งที่ควรปฏิบัติมีการยึดโยงกับระบบการศึกษาที่ไม่ได้เข้าถึงการทำ (กิจกรรม) มากกว่าการรู้ และเข้าใจดังเช่นหลายประเทศทำกัน ปัญหาเรื่องการปฏิบัติตามแผน ทุกหน่วยยังไม่มีเป้าหมายเดียวกัน ต้องแก้ที่ส่วนราชการ ให้มีการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม มีการบูรณาการร่วมกันอย่างแท้จริง

ปัญหาของหน่วยงาน คือ อำนาจตามกฎหมาย ในเชิงนิติบุคคล หน.ส่วนราชการ ก็ปฏิบัติตามภารกิจของตัวเองมากกว่า ไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ควรจะเป็นส่วนราชการ จะต้องขับเคลื่อนเป็นหลัก ในการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยเป็นตัวอย่างให้กับสังคมไทย

สังคม วัฒนธรรมของประเทศไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการไหลทางวัฒนธรรมของต่างชาติ สังคมครอบครัวอ่อนแอลง ขาดการกลม่อเมลาที่ถูกต้องและดีงาม จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ดังประโยคที่กล่าวไว้

“...เรามีปัญหาด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแก่น ที่ถูกหล่อหลอมมาจากตัวเอง ครอบครัว และสังคม ถ้ารากฐานของวัฒนธรรมที่ดี คนก็จะมีวินัยที่ดี...”

“...ค่านิยมที่เป็นอุปสรรค คนไทยมีดีหลายเรื่อง แต่บางครั้งกลับกลายเป็นเรื่องไม่พึงประสงค์ อันเกิดจากความเคยชิน คชิน จนไม่ยึด...”

“...สังคมไทย มีแก่นด้านความกตัญญู เช่นเดียวกับหลายประเทศทั่วโลก แต่เราใช้ไปในทางที่ผิดจนกลายเป็นปัญหา...”

“...เรื่องการออม เป็นปัญหาใหญ่ของบ้านเรา ทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน ขาดการมีวินัยทางการออม...”

“...ค่านิยมที่ผิดมาตั้งแต่ต้น คือ สอนให้คนทิ้งถิ่น ทำให้ค่านิยมของพ่อแม่ เกิดการเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน ไม่ใช่เพื่อการอยู่ร่วม จนเกิดปัญหาทางสังคม...”

“...เราไม่เคยกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ที่ชัดเจน เรามีพุทธเป็นแก่น แต่เราไม่เคยเห็นแก่นของพุทธ สังคมถอยห่างจากสิ่งที่ควรปฏิบัติเรมายึดโยงกับระบบการศึกษาที่ไม่ได้เข้าถึง การพาทำ (กิจกรรม) มากกว่าการรู้ และเข้าใจ ซึ่งหลายประเทศทำแบบนั้น...”

สรุป จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้สถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมที่กำลังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติของคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

1. การนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปใช้ในทางที่ผิด
2. ประเทศมีแผนในการกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ แต่ขาดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. แต่โดยรวมแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดซึ่งการแก้ไขปัญหาคงไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ทุกคนในสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขเพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป

ศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย พลตรีจักรกฤษณ์ ตั้งจิตตาทาภรณ์ อดีตผู้ช่วยทูตทหาร ประจำประเทศเยอรมัน คุณประสพ เรืองเงิน รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และคุณนุชนารถ อรัญชนวงศ์ คู่สมรสของอาจารย์ในประเทศญี่ปุ่น

ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถนำเสนอค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศจีน เกาหลีใต้ เวียดนาม เยอรมัน และ ญี่ปุ่น ดังนี้

1. ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศจีน จากการศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย พบว่า ประเทศจีน มีการสร้างค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ กล่าวคือ ประชาชนจีนให้ความสำคัญตามลำดับกับเรื่องต่อไปนี้ คือ 1) ความกตัญญู 2) ความรักใคร่กันในครอบครัว 3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน 4) ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง 5) การให้ความรักกับญาติรุ่นหลัง และ 6) อื่น นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังได้กำหนดแนวนโยบายโดยใช้ศีลธรรม นำสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การปฏิบัติต่อตนเอง การปฏิบัติต่อผู้อื่น และการปฏิบัติต่อสังคม ซึ่งจีนได้ใช้วาทกรรมแห่งความเอื้อเพื่อให้เกิดขึ้นทุกพื้นที่ ด้วยคำคมต่างๆ จนกลายเป็นคำขวัญประจำหน่วยงาน สถานศึกษา การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคำขวัญเหล่านี้เพื่อเป็นข้อเตือนใจ กระตุ้นเตือนและปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในหัวข้อที่เกี่ยวกับศีลธรรมนำสังคม จริยธรรมสัมมนาชีพ และคุณธรรมนำครอบครัว ดังเช่น คำขวัญ “ดอกไม้งามด้วยหอมกรุ่น คนมีเสน่ห์ด้วยอารยธรรม” หรือ “ใจมีคุณธรรม พูดและทำอย่างมีอารยธรรม ยึดมั่นถือกฎหมาย สุขสบายสงบปลอดภัย” หรือ “คราวใดที่มีคนต้องการความช่วยเหลือ “ฉัน” ควรจะทำอะไร” หรือ “ฉันร่วมสร้าง ฉันมีอารยธรรม บ้านเมืองงามาได้ด้วยเรา” หรือ “การศึกษาสูงนับเป็นครู การปฏิบัติตัวดีนับเป็นแบบอย่าง”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า นโยบายของประเทศจีนให้ความสำคัญกับการรณรงค์อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตามการรณรงค์จะไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติของประชาชน หากประชาชนยังมีความเป็นปัจเจกนิยมสูง ยึดถือประโยชน์ส่วนตนสูง เหตุที่ประชาชนของจีนยังขาดคุณธรรมเกิดมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ การอบรมสั่งสอน วิธีการควบคุมของรัฐ ระบบการควบคุมดูแลของรัฐ การควบคุมดูแลตีมูลค่าชน คุณภาพชีวิตของบุคคล สภาพสังคม และการละเลยที่จะปฏิบัติตามหลักคุณธรรม แต่อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการหลายท่านเห็นว่า การฟื้นฟูคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติของคนในชาตินั้นมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง 3 ประการ คือ 1) การฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง 2) การใช้กฎหมายสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม และ 3) ต้องรักษาผลประโยชน์คนดีและลงโทษผู้กระทำความผิด

2. ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศเกาหลีใต้ จากการศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ประเทศเกาหลีใต้ เป็นประเทศที่มีความเก่าแก่และอยู่ในสงครามมาอย่างยาวนานจนได้รับความบอบช้ำจากสงครามเป็นอย่างมาก แต่เหตุที่เกาหลีใต้สามารถลุกขึ้นมายืนหยัด พัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างมาก เกิดจากความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมและประเพณีที่หล่อหลอมคนในชาติเป็นหนึ่งเดียว รากที่ฝังลึกในการพัฒนาความเป็นคนเกาหลี ได้แก่ สถาบันครอบครัว ซึ่งถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของศาสนาและลัทธิขงจื้อ สำหรับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนเกาหลี มีดังนี้

2.1 คนเกาหลีให้ความสำคัญต่อลำดับรุ่นอาวุโสอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นผู้อาวุโสในที่ทำงาน ในโรงเรียน และในมหาวิทยาลัย

2.2 ความรักในสถาบันการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์และศิษย์มีความอบอุ่นอย่างมีมารยาทของลูกศิษย์

2.3 มีความรักในสถานประกอบการ คนเกาหลีจะรัก กตัญญูและจงรักภักดีต่อบริษัทเป็นอย่างยิ่ง เพื่อถือว่าบริษัทคือผู้ที่ทำให้พวกเขามีความสุขสาละยม มีอาหาร มีชีวิตที่สมบูรณ์

2.4 ความทุ่มเทในหน้าที่การงาน คนเกาหลีจะทำงานด้วยความตั้งใจ ทุ่มเท และมุ่งมั่นให้งานสำเร็จ ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังแทบไม่ได้พัก

2.5 ความเป็นหมู่เหล่า คนเกาหลีจะเฉยเมยต่อคนต่างชาติ เพราะถือว่าไม่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่หากยอมรับแล้วก็จะแสดงความจริงใจด้วยการเชิญไปดื่มร่วมกัน

2.6 ความเป็นชาตินิยม และความรักชาติ คนเกาหลีแสดงความรักชาติด้วยการใช้ของที่ผลิตในประเทศเท่านั้น ทำให้เศรษฐกิจเกาหลีมีความมั่นคง

2.7 ความมีวินัยในตัวเอง คนเกาหลีจะมีวินัยอย่างเคร่งครัดทุกเรื่อง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย

2.8 การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว คนเกาหลีทั้งชายและหญิงจะศึกษาเต็มที่เพื่อให้ตนเองมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพ และสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

2.9 ความขยันขันแข็ง และไม่ย่อท้อต่องานหนัก คนเกาหลีเผชิญความยากลำบากมาอย่างยาวนาน จึงทำให้ทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้ตนเองอดตาย และมีความอดทนสูง

2.10 รู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ทำให้คนเกาหลีประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่

นอกจากนี้บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติของคนเกาหลีประกอบด้วย

1. สถาบันศาสนาและปรัชญา
2. สถาบันครอบครัว
3. สถาบันการศึกษา
4. บทบาทของรัฐ
5. กฎหมายปกครองประเทศ
6. สื่อมวลชน
7. สังคมโดยรวม

โดยบทบาทของแต่ละสถาบันมีรายละเอียดในการปลูกฝังค่านิยมหลักที่พึงประสงค์ของคนในประเทศดังนี้

1. ศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ คือ ลัทธิขงจื้อ ประกอบด้วย

1.1 แนวทางของซิมกัง ลูกควรมั่นถือพ่อ ขุนนางนับถือกษัตริย์ และภรรยาควรมั่นถือสามี

- 1.2 แนวทางของโอรยุน เป็นกฎปฏิบัติหรือเรียกว่า บัญญัติ 5 ประการ คือ

1.2.1 กษัตริย์กับขุนนางควรมีความไว้วางใจกัน

1.2.2 พ่อกับลูกชายควรผูกพันและสืบทอดกัน

1.2.3 สามีกับภรรยาควรมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน

1.2.4 ผู้ใหญ่กับผู้ผู้น้อยควรมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน

1.2.5 ระหว่างเพื่อนควรซื่อสัตย์ต่อกัน

1.3 สถาบันครอบครัวครอบครัวคนเกาหลียึดถือตามกฎเกณฑ์คำสั่งสอนของขงจื้อที่ว่า “ทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวเดียว ทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกันและกัน...” ทำให้ครอบครัวคนเกาหลีมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและเคร่งครัด

1.4 สถาบันการศึกษาเรื่องเร่งด่วนที่รัฐบาลดำเนินการคือ การสร้างเกาหลีใหม่ด้วยการจัดระบบการศึกษาใหม่ ด้วยแนวคิดว่ารากฐานการศึกษา 2 ที่แข็งแกร่งย่อมนำพาเศรษฐกิจให้มั่นคง และการศึกษาช่วยสร้างพลังความรู้ ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี

1.5. บทบาทของรัฐคือ โครงสร้างการพัฒนาชนบทแนวใหม่ “โครงการแซฮ็อลฮุนดง” ตั้งแต่ปี ค.ศ.1981 เป็นต้นมา โครงการนี้เริ่มต้นด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน กล่าวคือ ความขยันหมั่นเพียร การช่วยเหลือตนเอง และความร่วมมือ โครงการนี้ประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจในระบบสังคมหมู่บ้านให้แข็งแกร่งไม่เกิดช่องว่างระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทมากเกินไป สามารถพัฒนาจิตใจคนในชนบทและพัฒนาสังคมให้น่าอยู่

1.6. กฎหมายปกครองประเทศคนเกาหลีทุกฝ่ายมีหน้าที่ดูแลและรักษากฎหมายโดยเคร่งครัด ประชาชนไม่กล้าทำผิดกฎหมาย แม้กระทั่งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น วิ่งราว การเดินข้ามถนน การขับรถ ทำให้สังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.7 สื่อมวลชน มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่บ้าน ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วยุ

1.8 สังคมโดยรวม คนเกาหลีได้เชื่อว่าผู้ใหญ่จะต้องทำตัวเป็นต้นแบบพฤติกรรมที่ดีงามเพื่อให้เยาวชนได้เลียนแบบ ผู้ใหญ่จะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหากว่ากระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าจะไม่ใช่ลูกหลานตนเองก็ตาม เด็กจะเคารพผู้อาวุโสแม้จะไม่ใช่เครือญาติโดยตรง

2. ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศเวียดนามจากการศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่ประสบปัญหาด้านการสงครามมาอย่างยาวนานเช่นเดียวกับประเทศเกาหลีใต้ และเคยตกอยู่ใต้การปกครองของจีนและฝรั่งเศส ผ่านการต่อสู้กับมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม และการปกครองแบบลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงทำให้คนเวียดนามมีทัศนคติและมีความตระหนักร่วมกันในชาติว่า ดินแดนแห่งนี้สามารถเอาชนะมหาอำนาจอันยิ่งใหญ่และมีเทคโนโลยีได้ ประกอบกับเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้รวมกันอย่างเป็นทางการ เมื่อ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2519 ใช้ชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รูปแบบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยม โดยมีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2535

คุณลักษณะด้านคุณธรรม-จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่น คือ ความขยัน รักชาติ รักการศึกษาเล่าเรียน ยึดถือความกตัญญู

สำหรับบทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติของคนเวียดนามประกอบด้วย 7 บทบาทสำคัญ คือ ผู้นำแห่ง

ศรัทธา/คำสอน สถาบันศาสนา/ลัทธิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน วัฒนธรรม ประเพณีและวรรณกรรม และสภาพสังคมโดยรวม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำแห่งศรัทธา/คำสอนของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ คือ ลุงโฮ ซึ่งถือว่าเป็นวีรบุรุษซึ่งอยู่ในใจของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก หลักคำสอนของลุงโฮ จะถูกตีตประกาศไว้ตามสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา มี 5 ข้อ คือ

1.1 รักชาติ รักประชาชน

1.2 เรียนเก่ง ทำงานเก่ง

1.3 รักษาอนามัยดี

1.4 วินัยดี

1.5 ซื่อสัตย์ กล้าหาญ

2. สถาบันศาสนา/ลัทธิ คือ ลัทธิขงจื้อ ซึ่งชาวเวียดนามยึดหลักที่ขงจื้อสอนเกี่ยวกับหน้าที่ 5 อย่างคือ

2.1 รักและมีมนุษยธรรม

2.2 การกระทำที่ถูกต้องในการแสดงออกซึ่งความรัก และมีมนุษยธรรม

2.3 พิธีกรรมหรือกฎต่างๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมและมารยาท

2.4 หน้าที่ที่ต้องได้รับการศึกษา

2.5 เชื่อมั่นในตนเองและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น

3. สถาบันครอบครัวเยาวชนเวียดนามจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร การศึกษาเล่าเรียน และความกตัญญูต่อบิดา ส่วนสตรีเวียดนามจะเสียสละให้กับครอบครัวเป็นอันดับแรก เป็นสิ่งที่ปลูกฝังอยู่ในสตรีเวียดนามแทบทุกคน

4. สถาบันการศึกษาการศึกษาในเวียดนามได้รับความสำคัญอันดับสูงจากรัฐบาลเป็นระยะเวลานาน เมื่อได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศส ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้ประกาศนโยบายที่จะขจัดปัญหาของชาติ ปัญหาหนึ่งที่ต้องขจัดคือ โจรแห่งความโง่เขลา (มุ่งเน้นคุณภาพของประชาชน โฮจิมินห์ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก ดั่งมีคำสอนบทหนึ่งว่า “เพื่อประโยชน์ในสิบปี ปลูกต้นไม้ และเพื่อประโยชน์ในร้อยปี ให้การศึกษาดูแลคน” ซึ่งรัฐบาลได้ยึดคำสอนดังกล่าวเป็นนโยบายแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน

5. สื่อมวลชน สื่อมวลชนทุกแขนงอยู่ในความควบคุมของรัฐ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับและสถานีโทรทัศน์รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถควบคุมตลอดการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่คนในชาติ กล่าวคือ คนเวียดนามจะรักชาติมาก เนื่องจากรัฐบาลจะนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัว เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีผลหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็ง

6. วัฒนธรรม ประเพณี และวรรณกรรม วัฒนธรรมของเวียดนามชอบการแข่งขันทางวิชาการ ยกย่องคนเก่ง ทุกคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่ว่าจะเป็นคนยากจนก็ตีมีเงิน ชาวไร่ชาวนาหรือ

กรรมกรล้วนสนใจในการเรียนทั้งนั้น ส่วนวรรณกรรมต่างๆ เช่น นิทานพื้นฐาน จะแฝงไว้ด้วยความรักชาติ รวมถึงละครร้อง (Hat Boi) จะมีการกล่าวสดุดีคุณงามความดี 5 อย่างของลัทธิขงจื้อ

7. สภาพสังคมโดยรวม คนเวียดนามมีประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามที่ยาวนาน ดังนั้น จึงทำให้คนเวียดนามแทบทุกคนมีความกล้าหาญ เสียสละ และอดทนเพราะความรักชาติ

4. ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศเยอรมนีจากเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรม-จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่น คือ ความขยัน ซื่อตรง การทำงานที่เน้นระบบมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว มีแบบแผนการทำงานอย่างมาก

สำหรับบทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติของคนเยอรมันประกอบด้วย

5. บทบาทสำคัญ คือ ผู้นำแห่งศรัทธา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน วัฒนธรรม ประเพณีและวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1. ผู้นำแห่งศรัทธา ก่อให้เกิด

5.1.1 รักชาติ

5.1.2 ซื่อตรง

5.1.3 รักษาอนามัยดี

5.1.4 วินัยดี

5.2 สถาบันครอบครัวเยาวชนเยอรมันจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร การศึกษาเล่าเรียน และความซื่อตรง

5.3 สถาบันการศึกษาการศึกษาในเยอรมันจะเน้นการปฏิบัติตั้งแต่ระดับประถมเป็นต้นไป ให้เรียนรู้ในการดำเนินชีวิตจริง

5.4 สื่อมวลชน สื่อมวลชนทุกแขนงอยู่ในความควบคุมของรัฐ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับและสถานีโทรทัศน์รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถควบคุมตลอดการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่คนในชาติ กล่าวคือ คนเวียดนามจะรักชาติมาก เนื่องจากรัฐบาลจะนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัว เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีมวลหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็ง

5.5 วัฒนธรรม ประเพณี และวรรณกรรม วัฒนธรรมของเยอรมนีมีการปลูกฝังความเป็นคนที่มีคุณภาพ และภาคภูมิใจในความเป็นคนเยอรมนีอย่างมาก

6. ค่านิยมที่พึงประสงค์ของประเทศญี่ปุ่นจากเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรม-จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่น คือ ความมีระเบียบวินัย ขยัน อดทน มุ่งมั่น เพียรพยายาม เคารพซึ่งกันและกัน

สำหรับบทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติของคนญี่ปุ่นประกอบด้วยบทบาทสำคัญ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สังคม และ วัฒนธรรม ประเพณีและวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 สถาบันครอบครัวเยาวชนชนญี่ปุ่นจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร ความเกรงใจ และเคารพการอยู่ร่วมกันในสังคม มีระเบียบวินัย

6.2 สถาบันการศึกษาการศึกษาในญี่ปุ่นจะเน้นการปฏิบัติตั้งแต่ระดับประถมเป็นต้นไป ให้เรียนรู้ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการเป็นคนที่ใช้ความเพียรพยายาม มากกว่าการเป็นคนเก่ง

6.3 สังคม จะมีการส่งเสริมให้คนกระทำความดี ดูแลซึ่งกันและกัน แต่ถ้าผู้ใดกระทำความผิด เน้นการลงโทษทางสังคมมากกว่ากฎหมาย

6.4 วัฒนธรรม ประเพณี และวรรณกรรม วัฒนธรรมของญี่ปุ่นมีการปลูกฝังความเป็นคนความเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และภาคภูมิใจในความเป็นคนญี่ปุ่น

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัย พบว่า

1. สภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย ค่านิยมด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านทฤษฎีสำหรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างค่านิยมแต่ละประเภทนั้น จะพบว่า ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และค่านิยมทางศาสนามุ่งเน้นการสร้างคุณค่าของตัวเองด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้มีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เรียนรู้ผู้อื่นและสภาพแวดล้อมที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่ร่วมกับสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข มีความรักในชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเอง จึงแสดงให้เห็นว่า สภาพค่านิยมของสังคมไทยมีความคล้ายกับค่านิยมตามแนวคิดทางศาสนา สำหรับค่านิยมตามแนวความคิดของนักวิชาการต่างประเทศ อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่ยึดถือกันมานานมาเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

1.2 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยพบว่า คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของสังคมใดสังคมหนึ่ง ประชากรไทยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทุกสังคมย่อมต้องการประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงให้กับประเทศชาติและการเป็นประชากรที่ดีนั้นย่อมต้องการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมมีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย เพื่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน ลักษณะของประชากรที่ดีนั้นสังคมจะเป็นผู้กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้พลเมืองที่ดี ดังนั้นคุณสมบัติของสมาชิกในสังคมก็จะต้องมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานและคุณสมบัติเฉพาะ คือคุณสมบัติเฉพาะอย่างที่สังคมต้องการให้บุคคลพึงปฏิบัติ เช่นต้องการบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้

ต้องการให้คนในสังคมไทยหันมาสนใจ พัฒนาวิจัยในงานอาชีพด้านการเกษตรให้มากเนื่องจากเป็นพื้นฐานของสังคมไทย เพื่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนนอกจากนี้ประชากรที่ดีต้องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกด้วย

ส่วน “ความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย” ซึ่งวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้องนั้น ได้แก่เสียสละเพื่อชาติ รักษาทรัพยากรของชาติและสิ่งแวดล้อมและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ควรเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนและให้ทุกคนร่วมแสดงออกถึงความภาคภูมิใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรักและภูมิใจในภาษาไทย โดยพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รักษาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของความเป็นไทย ทั้งการแสดงออกด้านกิจกรรมายาทที่สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้สูงอายุ การพูดที่ไพเราะ การไหว้แบบไทยที่สุภาพนอกจากกรณีที่กล่าวมาแล้ว การรักชาติต้องหวงแหนไม่ให้ใครมาเอาไรต์เอาเปรียบประเทศชาติด้วย เช่น การไม่ให้การสนับสนุนนักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริตโกงกินบ้านเมือง อีกทั้งไม่ฝึกฝืนหรือเห็นดีเห็นงามกับบุคคลที่จาบจ้วงดูหมิ่นมุ่งทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยซึ่งค่านิยมที่พึงประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ที่นำมากำหนดให้ทุกคนได้ยึดถืออยู่แล้ว

1.3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า ปัจจัยด้านระบบทุนนิยมและภาวะวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อส่งผลต่อค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมและความรักชาติของคนไทยเป็นอย่างมาก

2. วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ

ผู้วิจัยแสดงผลวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ เป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ

ประเทศ	ค่านิยมที่พึงประสงค์		ข้อดี/ข้อเสีย
	คุณธรรม จริยธรรม	ความรักชาติ	
จีน	1) ความกตัญญู 2) ความรักใคร่กัน ครอบครัว 3) ความสัมพันธ์กับเพื่อน บ้าน 4) ความสัมพันธ์กับ ญาติพี่น้อง 5) การให้ความรักกับญาติ รุ่นหลัง และ 6) อื่น		ข้อดี ส่งเสริมให้เกิด ความรักความสามัคคี ระหว่างบุคคล และ ครอบครัว ข้อเสีย เน้นความเป็น บุคคลและครอบครัว มากกว่า สังคม ประเทศชาติทำให้คน ละเลยความเป็นเหตุเป็น ผล ความถูกต้อง และ

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ต่อ)

			ผลประโยชน์ของสังคม ส่วนรวม เพียงเพื่อ ความรู้สึกร่วมตัว
เกาหลีใต้	<p>1) คน เกาหลี ให้ความสำคัญต่อลำดับรุ่นอาวุโสอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นผู้อาวุโสในที่ทำงาน ในโรงเรียน และในมหาวิทยาลัย</p> <p>2) ความรักในสถาบันการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์และศิษย์มีความนอบน้อมอย่างมีมารยาทของลูกศิษย์</p> <p>3) มีความรักในสถานประกอบการ คนเกาหลีจะรัก กตัญญูและจงรักภักดีต่อบริษัทเป็นอย่างยิ่ง เพื่อถือว่าบริษัทคือผู้ที่ทำให้พวกเขามีความสุขสบาย มีอาหารมีชีวิตที่สมบูรณ์</p> <p>4) ความทุ่มเทในหน้าที่การงาน คนเกาหลีจะทำงานด้วยความตั้งใจ ทุ่มเท และมุ่งมั่นให้งานสำเร็จ ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังแทบไม่ได้พัก</p> <p>5) ความมีวินัยในตัวเอง คนเกาหลีจะมีวินัยอย่างเคร่งครัดทุกเรื่อง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝัง</p>	<p>ชาวเกาหลีใต้มีความเป็นชาตินิยมสูง และความรักชาติ คนเกาหลีแสดงความรักชาติด้วยการใช้ของที่ผลิตในประเทศเท่านั้น ทำให้เศรษฐกิจเกาหลีมีความมั่นคง</p>	<p>ข้อดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คนรุ่นหลังยึดถือคนรุ่นก่อนเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน - มีความรักในสถาบันและองค์กรเฉพาะของตน - ความจงรักภักดี - มีระเบียบวินัย - เคารพกฎกติกา <p>ข้อเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมองข้ามความเป็นเหตุเป็นผล - ความรู้สึกสำคัญกว่าเหตุผล

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ต่อ)

	<p>มาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย</p> <p>6) การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว คนเกาหลีทั้งชายและหญิงจะศึกษาเต็มที่เพื่อให้ตนเองมีความรู้ และสามารถประกอบอาชีพ และสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้</p> <p>7) ความขยันขันแข็ง และไม่ย่อท้อต่องานหนัก คนเกาหลีเผชิญความยากลำบากมาอย่างยาวนาน จึงทำให้ทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้ตนเองอดตาย และมีความอดทนสูง</p> <p>8) รู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ทำให้คนเกาหลีประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่</p>		
เวียดนาม	<p>1. มีหลักคำสอน 5 ข้อ คือ</p> <p>1.1 รักชาติ รักประชาชน</p> <p>1.2 เรียนเก่ง ทำงานเก่ง</p> <p>1.3 รักษาอนามัยดี</p> <p>1.4 วินัยดี</p> <p>1.5 ซื่อสัตย์ กล้าหาญ</p> <p>2. ชาวเวียดนามยึดหลักที่ขงจื้อสอนเกี่ยวกับหน้าที่ 5 อย่างคือ</p>	<p>คนเวียดนามมีประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามที่ยาวนาน ดังนั้นจึงทำให้คนเวียดนามแทบทุกคนมีความกล้าหาญเสียสละ และอดทนเพราะความรักชาติ</p>	<p>ข้อดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความมุ่งมั่น เพียรพยายาม - ความสามัคคี - จงรักภักดี - ซื่อสัตย์ - ความรักชาติ

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ต่อ)

	<p>2.1 รักและมีมนุษยธรรม</p> <p>2.2 การกระทำที่ถูกต้องในการแสดงออกซึ่งความรัก และมีมนุษยธรรม</p> <p>2.3 พิธีกรรมหรือกฎต่างๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมและมารยาท</p> <p>2.4 หน้าที่ที่ต้องได้รับการศึกษา</p> <p>2.5 เชื้อมั่นในตนเองและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น</p>		<p>ข้อเสีย ความเจ็บปวดทางประวัติศาสตร์และปัจจัยทางสังคมที่โหดร้าย อาจจะทำให้คนในสังคมคิดแบบเดียวกัน นำไปสู่การสร้างความเห็นแก่ตัว การขาดโมติริจิต และขาดความเอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งผลกระทบต่อความสุขของคนในชุมชนเองตั้งแต่ขนาดเล็กเช่นครอบครัวไปจนถึงขนาดใหญ่ได้แก่ประเทศชาติ และสังคมโลก</p>
เยอรมนี	<p>1) เชื่อผู้นำ</p> <p>2) ความซื่อตรง</p> <p>3) ยึดถือกฎระเบียบ</p> <p>4) การดำเนินชีวิตแบบมีแบบแผน</p> <p>5) เคารพกฎหมาย</p> <p>6) ให้ความสำคัญกับกีฬา</p> <p>7) มีระเบียบวินัย</p>	มีความภูมิใจในคนเยอรมนีที่มีคุณภาพ	<p>ข้อดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความมุ่งมั่น เพียรพยายาม - ความสามัคคี - จงรักภักดี - ซื่อสัตย์ - ความรักชาติ - มีระเบียบวินัย <p>ข้อเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชาตินิยมมากเกินไปจนก่อให้เกิดการทำลายล้างกันด้านเชื้อชาติ

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ต่อ)

<p>ญี่ปุ่น</p>	<p>คุณลักษณะด้านคุณธรรม-จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่น คือ ความมีระเบียบวินัย ขยัน อดทน มุ่งมั่น เพียรพยายาม เคารพซึ่งกันและกัน</p> <p>สำหรับบทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติของคนญี่ปุ่นประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถาบันครอบครัว เยาวชนญี่ปุ่นจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร ความเกรงใจ และเคารพการอยู่ร่วมกันในสังคม มีระเบียบวินัย 2. สถาบันการศึกษา การศึกษาในญี่ปุ่นจะเน้นการปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับประถมเป็นต้นไป ให้เรียนรู้ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการเป็นคนที่ใช้ความเพียรพยายาม มากกว่าการเป็นคนเก่ง 3. สังคม จะมีการส่งเสริมให้คนกระทำความดี ดูแลซึ่งกันและกัน แต่ถ้าผู้ใดกระทำความผิด เน้นการลงโทษทางสังคม 	<p>มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และจะรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ในประเทศของตนเอง</p>	<p>ข้อดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความเกรงใจ - เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน - ละอายต่อการถูกสังคมลงโทษมากกว่ากฎหมาย - มีน้ำใจต่อกัน - ขยัน อดทน - ส่งเสริมให้เด็กใช้ความเพียรพยายามมากกว่าผลลัพธ์ในการเป็นคนเก่ง <p>ข้อเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดความมั่นใจ เพราะกลัวคนอื่นจะตำหนิ - เครียด คิดมาก
-----------------------	---	--	---

ตารางที่ 3 – 1 ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ต่อ)

	<p>มากกว่ากฎหมาย</p> <p>4. วัฒนธรรม ประเพณี และ วรรณกรรม วัฒนธรรมของญี่ปุ่นมีการปลูกฝังความเป็นคนความเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และภาคภูมิใจในความเป็นคนญี่ปุ่น</p>		
--	--	--	--

บทที่ 4

วิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ ของคนไทยในอนาคต

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3 ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต
2. สรุป

วิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

จากการผลการศึกษาจากบทที่ 3 เกี่ยวกับสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ประเภทของค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย และปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า

1. ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย จากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย ค่านิยมด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านทฤษฎีสำหรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างค่านิยมแต่ละประเภทนั้น จะพบว่า ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และค่านิยมทางศาสนามุ่งเน้นการสร้างคุณค่าของตัวเองด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้มีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เรียนรู้ผู้อื่นและสภาพแวดล้อมที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่ร่วมกับสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข มีความรักในชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเอง จึงแสดงให้เห็นว่า สภาพค่านิยมของสังคมไทยมีความคล้ายกับค่านิยมตามแนวคิดทางศาสนา สำหรับค่านิยมตามแนวความคิดของนักวิชาการต่างประเทศ อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่ยึดถือกันมา เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

2. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของสังคมใดสังคมหนึ่ง ประชากรไทยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทุกสังคมย่อมต้องการประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงให้กับประเทศชาติและการ

เป็นประชากรที่ดีนั้นย่อมต้องการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมมีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย เพื่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน ลักษณะของประชากรที่ดีนั้นสังคมจะเป็นผู้กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้พลเมืองที่ดี ดังนั้นคุณสมบัติของสมาชิกในสังคมก็จะต้องมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานและคุณสมบัติเฉพาะ คือ คุณสมบัติเฉพาะอย่าง ที่สังคมต้องการให้บุคคลพึงปฏิบัติ เช่น ต้องการบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ต้องการให้คนในสังคมไทยหันมาสนใจ พัฒนาวิจัยในงานอาชีพด้านการเกษตรให้มากขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นฐานของสังคมไทย เพื่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ประชากรที่ดีต้องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกด้วย

ส่วน“ความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย” ซึ่งวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้องนั้น ได้แก่ เสียสละเพื่อชาติ รักษาทรัพยากรของชาติและสิ่งแวดล้อม และความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ควรเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนและให้ทุกคนร่วมแสดงออกถึงความภาคภูมิใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรักและภูมิใจในภาษาไทย โดยพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รักษาวัฒนธรรมที่งดงามของความเป็นไทย ทั้งการแสดงออกด้านกิจกรรมารายทที่สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้สูงอายุ การพูดที่ไพเราะ การไหว้แบบไทยที่สุภาพ นอกจากกรณีที่กล่าวมาแล้ว การรักชาติต้องหวังแทนไม่ใคร่มาเอาเปรียบประเทศชาติด้วย เช่น การไม่ให้การสนับสนุนนักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริตโกงกินบ้านเมือง อีกทั้งไม่ฝักใฝ่หรือเห็นดีเห็นงามกับบุคคลที่จาบจ้วงดูหมิ่นมุ่งทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วย ซึ่งค่านิยมที่พึงประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ที่นำมากำหนดให้ทุกคนได้ยึดถืออยู่แล้ว

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า สถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมที่กำลังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติของคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญคือปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นยังขาดการร้อยเรียงกันในการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดภาพการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตอันเข้มแข็ง ซึ่งความเข้มแข็งจากภายในต้องร้อยเรียงกันไป แต่ปัจจุบันสังคมไทยเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ คนละทิศคนละทาง รัฐออกนโยบาย โดยขาดการมุ่งเน้นเป้าหมายที่ชัดเจน เสมือนไม่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม ความรักชาติ อันเป็นเสมือนวัฒนธรรมที่สำคัญ หน่วยงานก็ให้ความสำคัญเพียงภารกิจที่บรรลุ โดยไม่สนใจนโยบายด้านอื่นๆ ขณะที่การศึกษามุ่งคนเก่งสนองทุนนิยมมากกว่าสร้างคนที่มีจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนและครอบครัวให้ความสำคัญที่ทุนนิยม ยกย่องคนรวย คนเก่ง มากกว่าคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้ประเทศอ่อนแอลง ดังนั้นถ้าคนในสังคมเข้มแข็งแล้ว แม้ปัจจัยภายนอกจะส่งผลอย่างไร ค่านิยมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยย่อมไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ดังเช่นหลายๆ ประเทศสามารถรักษาค่านิยมที่พึงประสงค์ของตนเองไว้ได้ ทำให้เกิดการร้อยเรียงความเป็นชาติ และดำรงรักษาอัตลักษณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมได้อย่างยาวนาน ทำให้หลายประเทศให้ความสำคัญต่อคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ในการจะสร้างพลังอำนาจเพื่อสร้างเข้มแข็ง และความมั่นคงให้กับประเทศชาติได้ตลอดไป

ผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยสำคัญของแต่ละประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ในด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรักชาติ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่า เป้าหมายในอนาคตจะเป็นอย่างไร เช่นประเทศจีน กำหนดเป้าหมายกับการรณรงค์อย่างกว้างขวาง หรืออย่างประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และเยอรมนี มีลักษณะคล้ายกัน คือ ความมีวินัยในตัวเอง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว ชายและหญิงจะศึกษาเต็มทีเพื่อให้ตนเองมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพ และสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมถึงรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเข้มแข็ง ทำให้ประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่ ในด้านสถาบันแล้วสถาบันครอบครัวคนเกาหลียึดถือตามกฎเกณฑ์คำสั่งสอนของศาสนา และผู้นำทางจิตวิญญาณที่ว่า “ทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวเดียว ทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกันและกัน” ทำให้คนในครอบครัวมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและเคร่งครัด สถาบันการศึกษา ดำเนินการภายใต้การกำหนดของรัฐบาลในการจัดระบบการศึกษาที่เน้นวางรากฐานที่แข็งแกร่งทางความคิด และการปฏิบัติ ด้วยแนวคิดว่ารากฐานการศึกษาที่แข็งแกร่งย่อมนำพาเศรษฐกิจให้มั่นคง และการศึกษาช่วยสร้างพลังความรู้ ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี บทบาทของรัฐ การเป็นแบบอย่างที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน วางโครงสร้างการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน จนสามารถสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจในระบบสังคมหมู่บ้านให้แข็งแกร่งไม่เกิดช่องว่างระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทมากเกินไป สามารถพัฒนาจิตใจคนในชนบทและพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ กฎหมายปกครองประเทศทุกประเทศมองว่าคนทุกฝ่ายมีหน้าที่ดูแลและรักษากฎหมายโดยเคร่งครัด ทำให้ประชาชนไม่กล้าทำผิดกฎหมาย แม้กระทั่งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ด้านสื่อมวลชน มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่บ้าน ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วยุ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในแต่ละประเทศที่ประสบความสำเร็จในการการฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม และความรักชาติของคนในชาตินั้น บทบาทในทุกกระดัยย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมาก มีการกำหนดเป้าหมายในด้านการส่งเสริมและพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนในชาติที่ชัดเจน และทุกส่วนต้องกำหนดเป้าหมายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มตั้งแต่การฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง การใช้กฎหมายสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม และ ต้องรักษาผลประโยชน์คนดีและลงโทษผู้กระทำความผิด

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ซึ่งเป็นข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ ดังนี้ พลตรี จักรกฤษณ์ ตั้งจิตตากรณีย์ อดีตข้าราชการประจำประเทศเยอรมัน คุณประสพ เรืองเงิน รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และคุณนุชนารถ อรัญชุนวงศ์ คู่สมรสของอาจารย์ในประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตนั้น พบว่า การที่ประเทศชาติจะมั่นคงได้ต้องมีประชากรที่มีศักยภาพ เป็นกำลัง

หลักให้กับประเทศชาติบ้านเมือง และการที่ประชากรมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ นั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอันดีของประเทศซึ่งวัฒนธรรมนั้นเป็นคุณค่าสังคม และเศรษฐกิจสามารถสร้างคน และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ และใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อย และนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์ หรือต่อยอดมาสร้างอาชีพให้กับประชาชนไทย รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ให้กับประเทศชาติได้นั้น เกิดจากปัจจัยภายในในการสร้างค่านิยม ต้องเป็นเรื่องที่ทุกสถาบันต้องช่วยกัน จะต้องเริ่มจาก จากแผน และยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดที่พึงประสงค์ ต้องทำไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ระดับหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ปฏิบัติ ระดับการศึกษา ระดับสังคม/ชุมชน ระดับครอบครัว และสื่อต่างๆ โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

1. รัฐบาลต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต มีการสร้างบริบทแวดล้อม เพื่อให้คนอยากทำความดี เช่นเดียวกับที่ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการมากจนประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี และประเทศเยอรมนี เป็นต้น

2. หน่วยงานภาครัฐต้องนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้ กำหนดเป้าหมายร่วม และเป็น Joint KPI ทำให้คนในองค์กร มีวินัย ขยับไปสู่ครอบครัวและชุมชน พร้อมกับการแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อลดความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการลง การดำเนินการของส่วนราชการต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน

3. สถาบันการศึกษาเน้นที่การศึกษาเพื่อการปฏิบัติมากกว่าตำรา หรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิต สามารถปฏิบัติอาชีพและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประเทศที่ดีได้โดยไม่ใช่เพื่อรู้ เพื่อสอบได้อันดับที่ดีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับคนที่มีความเพียรพยายาม จนประสบความสำเร็จ มากกว่าคนที่สอบได้อันดับที่ดีโดยไม่ได้ใช้ความเพียรพยายามเท่าที่ควร อีกทั้งต้องการเรียนการสอนในด้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มาก เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง

4. สถาบันชุมชน/สังคม ต้องไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องปกป้องคนดี มากกว่าคนเก่งหรือคนมีฐานะที่เป็นคนไม่ดี เช่นเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นที่คนในประเทศจะกลัวถูกสังคมประณามมากกว่ากฎหมายลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมละอายต่อการกระทำสิ่งผิดไม่กล้ากระทำความผิดเพราะกลัวสังคมลงโทษ

5. สถาบันครอบครัว ต้องมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อสังคมส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รักถิ่นฐาน รู้จักการช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตทุกคนต้องสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และให้ถือว่าทุกอาชีพมีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจไม่แตกต่างจากการรับราชการ หรือที่มีรายได้มาก ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมที่ติงาม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ลดความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นคุณค่าของคนมากกว่าเครื่องจักร

6. สื่อมวลชนต่างๆ ต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ติงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี สร้างกระแสให้เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วม ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วแยะ และรัฐต้อง

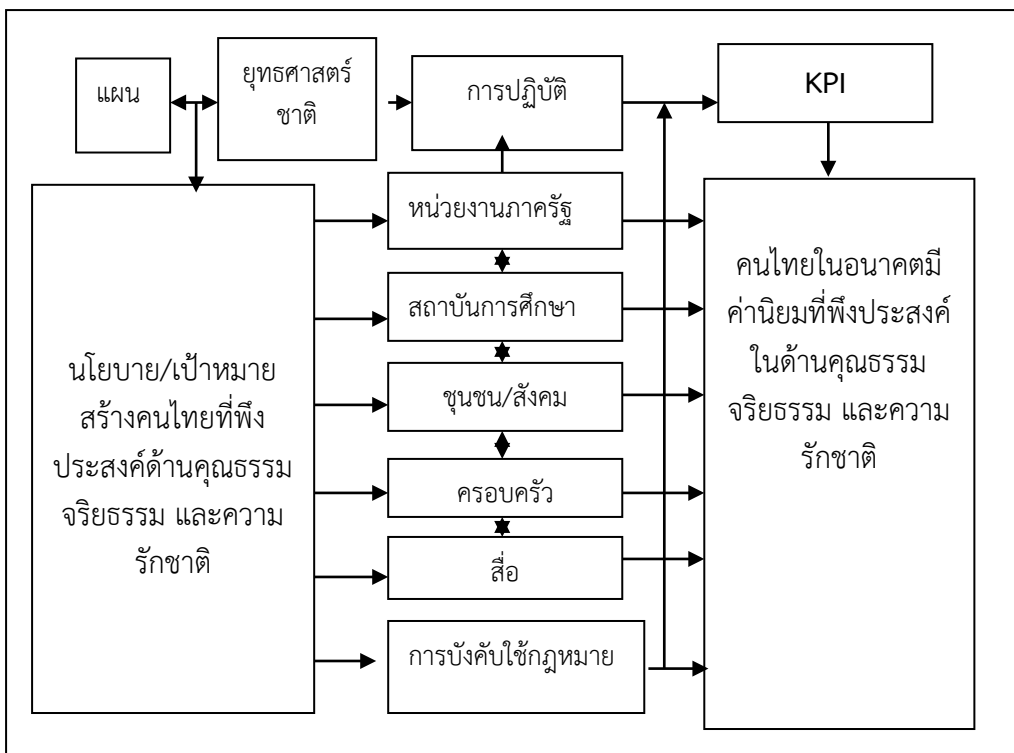
สนับสนุนส่งเสริมให้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ ประสบความสำเร็จ โดยรัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนทุนดังเช่นประเทศเกาหลีที่ได้ปฏิบัติ หรือดังเช่นประเทศเวียดนามได้ปฏิบัติ โดยรัฐบาลกำหนดให้สื่อนำเสนอภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัว เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีผลหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็ง เป็นต้น

7. การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนต่างชาติวินัย การสร้างวินัย ในสังคมไทย และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

สรุป

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตนั้น ทุกภาคส่วนต้องมีบทบาทสำคัญตามบทบาทของตนเอง ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็งของคนไทย แก้ไขจุดอ่อนเพื่อเสริมสร้างคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต การจะส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง และกำจัดจุดอ่อนได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งในด้านแผน ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิบัติ เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตด้วยการปฏิบัติไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 – 1 การจะส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง และกำจัดจุดอ่อน

ที่มา : สรุปผลการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต มีวัตถุประสงค์ การวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการ สร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึง ประสงค์ของคนไทยในอนาคต นำเสนอผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก

สรุป

1. ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย พบว่า ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ประเภทของค่านิยมที่ พึงประสงค์ของไทย ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย และปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน โดยสรุปได้ดังนี้

1.1 ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้าน คุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิด ของนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย ค่านิยมด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และในมุมมองเชิงทฤษฎีสำหรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างค่านิยมแต่ละ ประเภทนั้น จะพบว่า ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และค่านิยมทางศาสนามุ่งเน้น การสร้างคุณค่าของตัวเองด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้มีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เรียนรู้ผู้อื่น และสภาพแวดล้อมที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่ร่วมกับสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข มีความรักในชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเอง จึงแสดงให้เห็นว่า สภาพ ค่านิยมของสังคมไทยมีความคล้ายกับค่านิยมตามแนวคิดทางศาสนา สำหรับค่านิยมตามแนวความคิด ของนักวิชาการต่างประเทศ อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่ยึดถือ กันมาจนมากเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

1.2 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติ ไทย พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของ สังคมใดสังคมหนึ่ง ประชากรไทยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทุก สังคมย่อมต้องการประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ไข ปัญหาได้ มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงให้กับ

ประเทศชาติและการเป็นประชากรที่ดีนั้นย่อมต้องการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมมีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย เพื่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน ลักษณะของประชากรที่ดีนั้นสังคมจะเป็นผู้กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้พลเมืองที่ดี ดังนั้นคุณสมบัติของสมาชิกในสังคมก็ต้องมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานและคุณสมบัติเฉพาะ คือ คุณสมบัติเฉพาะอย่างที่สังคมต้องการให้บุคคลพึงปฏิบัติ เช่น ต้องการบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ต้องการให้คนในสังคมไทยหันมาสนใจ พัฒนาวิสัยในงานอาชีพด้านการเกษตรให้มากเนื่องจากเป็นพื้นฐานของสังคมไทย เพื่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ประชากรที่ดีต้องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกด้วย

ความสำคัญของความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ซึ่งวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้องนั้น ได้แก่ เสียสละเพื่อชาติ รักษาทรัพยากรของชาติและสิ่งแวดล้อม และความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ควรเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนและให้ทุกคนร่วมแสดงออกถึงความภาคภูมิใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรักและภูมิใจในภาษาไทย โดยพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รักษาวัฒนธรรมที่ดั่งงามของความเป็นไทย ทั้งการแสดงออกด้านกิจกรรมรยาทที่สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้สูงอายุ การพูดที่ไพเราะ การไหว้แบบไทยที่สุภาพ นอกจากกรณีที่กำลังกล่าวมาแล้ว การรักษาดีต้องหวงแหนไม่ให้ใครมาเอารััดเอาเปรียบประเทศชาติด้วย เช่น การไม่ให้การสนับสนุนนักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริตโกงกินบ้านเมือง อีกทั้งไม่ฝักใฝ่หรือเห็นดีเห็นงามกับบุคคลที่จาบจ้วงดูหมิ่นมุ่งทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วย ซึ่งค่านิยมที่พึงประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ที่นำมากำหนดให้ทุกคนได้ยึดถืออยู่แล้ว

1.3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า สถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมที่กำลังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติของคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญคือปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นยังขาดการร้อยเรียงกันในการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดภาพการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตอันเข้มแข็ง ซึ่งความเข้มแข็งจากภายในต้องร้อยเรียงกันไป แต่ปัจจุบันสังคมไทยเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ คนละทิศคนละทาง รัฐออกนโยบาย โดยขาดการมุ่งเน้นเป้าหมายที่ชัดเจน เสมือนไม่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม ความรักชาติอันเป็นเสมือนวัฒนธรรมที่สำคัญ หน่วยงานก็ให้ความสำคัญเพียงภารกิจที่บรรลุ โดยไม่สนใจนโยบายด้านอื่นๆ ขณะที่การศึกษามุ่งคนเก่งสนองทุนนิยมมากกว่าสร้างคนที่มีจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนและครอบครัวให้ความสำคัญที่ทุนนิยม ยกย่องคนรวย คนเก่ง มากกว่าคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้ประเทศอ่อนแอลง ดังนั้นถ้าคนในสังคมเข้มแข็งแล้ว แม้ปัจจัยภายนอกจะส่งผลอย่างไร ค่านิยมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยย่อมไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ดังเช่นหลายๆ ประเทศสามารถรักษา ค่านิยมที่พึงประสงค์ของตนเองไว้ได้ ทำให้เกิดการร้อยเรียงความเป็นชาติ และดำรงรักษาอัตลักษณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมได้อย่างยาวนาน ทำให้หลายประเทศให้ความสำคัญต่อคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ในการจะสร้างพลังอำนาจเพื่อสร้างเข้มแข็ง และความมั่นคงให้กับประเทศชาติได้ตลอดไป

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ พบว่า ประเทศจีน สร้างค่านิยมที่พึงประสงค์จากการกำหนดเป้าหมายกับการรณรงค์อย่างกว้างขวาง ขณะที่ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และเยอรมนี มีลักษณะคล้ายกัน คือ ความมีวินัยในตัวเอง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว ชายและหญิงจะศึกษาเต็มที่ทำให้ตนเองมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพ และสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมถึงรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ทำให้ประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่

สถาบันครอบครัวคนจีน เกาหลี และญี่ปุ่น มักยึดถือตามกฎเกณฑ์คำสั่งสอนของศาสนา และผู้นำทางจิตวิญญาณแบบขงจื้อ ทำให้คนในครอบครัวมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและเคร่งครัด

สถาบันการศึกษาแต่ละประเทศ ดำเนินการภายใต้การกำหนดของรัฐบาลในการจัดระบบการศึกษาที่เน้นวางรากฐานที่แข็งแกร่งทางความคิด และการปฏิบัติ ด้วยแนวคิดว่ารากฐานการศึกษาที่แข็งแกร่งย่อมนำพาเศรษฐกิจให้มั่นคง และการศึกษาช่วยสร้างพลังความรู้ ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี เช่น ประเทศเยอรมนี การแสดงบทบาทของรัฐ ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน วางโครงสร้างการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน จนสามารถสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจในระบบสังคมหมู่บ้านให้แข็งแกร่งไม่เกิดช่องว่างระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทมากเกินไป สามารถพัฒนาจิตใจคนในชนบทและพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ กฎหมายปกครองประเทศทุกประเทศมองว่าคนทุกฝ่ายมีหน้าที่ดูแลและรักษากฎหมายโดยเคร่งครัด ทำให้ประชาชนไม่กล้าทำผิดกฎหมาย แม้กระทั่งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ด้านสื่อมวลชน มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่บ้าน ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่ว

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในแต่ละประเทศที่ประสบความสำเร็จในการการฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรม และความรักชาติของคนในชาตินั้น บทบาทในทุกระดับย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมาก มีการกำหนดเป้าหมายในด้านการส่งเสริมและพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนในชาติที่ชัดเจน และทุกส่วนต้องกำหนดเป้าหมายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มตั้งแต่การฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง การใช้กฎหมายสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม และ ต้องรักษาผลประโยชน์คนดีและลงโทษผู้กระทำความผิด

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต พบว่า การที่ประเทศชาติจะมั่นคงได้ต้องมีประชากรที่มีศักยภาพ เป็นกำลังหลักให้กับประเทศชาติ บ้านเมือง และการที่ประชากรมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ นั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอันดีของประเทศซึ่งวัฒนธรรมนั้นเป็นคุณค่าสังคม และเศรษฐกิจ สามารถสร้างคน และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ และใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อย และนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์ หรือต่อยอดมาสร้างอาชีพให้กับประชาชนไทย รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ให้กับประเทศชาติได้นั้น เกิดจากปัจจัยภายในในการสร้างค่านิยม ต้อง

เป็นเรื่องที่ทุกสถาบันต้องช่วยกัน จะต้องเริ่มจาก จากแผน และยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดที่พึงประสงค์ ต้องทำไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ระดับหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ปฏิบัติ ระดับการศึกษา ระดับสังคม/ชุมชน ระดับครอบครัว และสื่อต่างๆ โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

3.1 รัฐบาลต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต มีการสร้างบริบทแวดล้อม เพื่อให้คนอยากทำความดี เช่นเดียวกับที่ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการมากจนประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี และประเทศเยอรมนี เป็นต้น

3.2 หน่วยงานภาครัฐต้องนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้ กำหนดเป้าหมายร่วม และเป็น Joint KPI ทำให้คนในองค์กร มีวินัย ขยายไปสู่ครอบครัวและชุมชน พร้อมกับการแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อลดความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการลง การดำเนินการของส่วนราชการต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน

3.3 สถาบันการศึกษาเน้นที่การศึกษาเพื่อการปฏิบัติมากกว่าตำรา หรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิต สามารถปฏิบัติอาชีพและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประเทศที่ดีได้โดย ไม่ใช่เพื่อรู้ เพื่อสอบได้อันดับที่ดีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับคนที่มีความเพียรพยายาม จนประสบความสำเร็จ มากกว่าคนที่สอบได้อันดับที่ดีโดยไม่ได้ใช้ความเพียรพยายามเท่าที่ควร อีกทั้งต้องการเรียนการสอนในด้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นให้มากเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง

3.4 สถาบันชุมชน/สังคม ต้องไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องปกป้องคนดี มากกว่าคนเก่งหรือคนมีฐานะที่เป็นคนไม่ดี เช่นเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นที่คนในประเทศจะกลัวถูกสังคมประณามมากกว่ากฎหมายลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมละอายต่อการกระทำความผิดไม่กล้ากระทำความผิด เพราะกลัวสังคมลงโทษ

3.5 สถาบันครอบครัว ต้องมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รักถิ่นฐาน รู้จักการช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตทุกคนต้องสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และให้ถือว่าทุกอาชีพมีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจไม่แตกต่างจากการรับราชการ หรือที่มีรายได้มาก ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมที่ดั่งาม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ลดความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นคุณค่าของคนมากกว่าเครื่องจักร

3.6 สื่อมวลชนต่างๆ ต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง_เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดั่งาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี สร้างกระแสให้เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วม ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วยุ และรัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมให้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ ประสบความสำเร็จ โดยรัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนทุนดั่งเช่นประเทศเกาหลีที่ได้ปฏิบัติ หรือดั่งเช่นประเทศเวียดนามได้ปฏิบัติ โดยรัฐบาลกำหนดให้สื่อนำเสนอภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไร

กับครอบครัว เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมัวหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็ง เป็นต้น

3.7 การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่ขาดวินัย การสร้างวินัยในสังคมไทย และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

จากผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต จะเห็นได้ว่า ทุกภาคส่วนต้องมีบทบาทสำคัญตามบทบาทของตนเอง “ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็งของคนไทย แก้ไขจุดอ่อนเพื่อเสริมสร้างคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต” การจะส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง และกำจัดจุดอ่อนได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งในด้านแผนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิบัติ เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตด้วยการปฏิบัติไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต

1.2 ผู้นำของรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี ควรแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน วางโครงสร้างการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน

1.3 ผู้นำรัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการต้องร่วมกันสร้างบริบทแวดล้อม เพื่อให้คนอยากทำความดีโดยเน้นการปฏิบัติมากกว่าการให้ความรู้

2. ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

2.1 จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐยังขาดการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีการนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการกำหนดเป้าหมายร่วม และเป็น Joint KPI ทำให้คนในองค์กร มีวินัย ขยับไปสู่ครอบครัวและชุมชน พร้อมกับการแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อลดความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการลง การดำเนินการของส่วนราชการต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน

2.2 จากการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาเน้นความรู้ ความเข้าใจจากตำรามากกว่า การปฏิบัติจริง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรเน้นที่การศึกษาเพื่อการปฏิบัติมากกว่าตำรา หรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิต สามารถปฏิบัติอาชีพและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประเทศที่ดีได้โดย ไม่ใช่เพื่อรู้ เพื่อสอบได้อันดับที่ดีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับคนที่มีความเพียรพยายาม จนประสบความสำเร็จ มากกว่าคนที่สอบได้อันดับที่ดีโดย

ไม่ได้ใช้ความเพียรพยายามเท่าที่ควร อีกทั้งต้องการเรียนการสอนในด้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นให้มากเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง

2.3 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขด้านจิตสำนึกสาธารณะและการสร้างคนไทยที่พึงประสงค์เกิดจากการเพิกเฉยของสังคม จนกลายเป็นความเคยชิน ดังนั้นสถาบันชุมชน/สังคม ต้องไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องปกป้องคนดี มากกว่าคนเก่งหรือคนมีฐานะที่เป็นคนไม่ดี เช่นเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นที่คนในประเทศจะกลัวถูกสังคมประณามมากกว่ากฎหมายลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมละอายต่อการกระทำสิ่งผิดไม่กล้ากระทำความผิด เพราะกลัวสังคมลงโทษ

2.4 จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวปัจจุบันมักจะเลี้ยงลูกด้วยวัตถุมากกว่าการให้เด็กรู้จักความอดทน อดกลั้น ใช้ความเพียรพยายามเพื่อไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของชีวิต ดังนั้นสถาบันครอบครัว ต้องมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รักถิ่นฐาน รู้จักการช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตทุกคนต้องสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และให้ถือว่าทุกอาชีพมีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจไม่แตกต่างจากการรับราชการ หรือที่มีรายได้มาก ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ลดความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นคุณค่าของคนมากกว่าเครื่องจักร

2.5 จากการศึกษาพบว่า สื่อมวลชน ถือเป็นแรงจูงใจให้คนทำตามมากที่สุด ดังนั้นสื่อมวลชนต่างๆ ต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง_เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี สร้างกระแสให้เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วม ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วยุ และรัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมให้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ ประสบความสำเร็จ โดยรัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนทุนตั้งเช่นประเทศเกาหลีที่ได้ปฏิบัติ หรือตั้งเช่นประเทศเวียดนามได้ปฏิบัติ โดยรัฐบาลกำหนดให้สื่อนำเสนอภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัวเยาวชนคนรุ่นใหม่จะมัวหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็งเป็นต้น

2.6 จากการศึกษาพบว่า มาตรการการบังคับใช้กฎหมายของประเทศขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่ขาดวินัย การสร้างวินัย ในสังคมไทย และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแสดงแบบอย่างที่ดีของผู้นำรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี ที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน

3.2 ควรมีการติดตามการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อประโยชน์ของการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

3.3 ควรมีการศึกษาคาดหวังของประชาชนในประเทศ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของสื่อไทยในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือปลูกฝังค่านิยม. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. วารสารวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์กระทรวง
วัฒนธรรม, 2551.
- มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
ฝ่ายเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2563.
- ปหาณี ฐิติวัฒนา. การขัดเกลาทางสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมสภา, 2521.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. นครปฐม : วัดญาณเวศกวัน, 2549.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 12.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, 2550.
- รัชนิกร เศรษฐ์. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, 2532.
- ราชบัณฑิต. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๕. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิต, 2555.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนัก. การถอดบทเรียน “แบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างพลเมือง : มิติ
ของประเทศและมิติของอาเซียน”. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามวิถีรัฐธรรมนูญ, 2559.
- วิลเลียม เจ. คลอสเนอร์. สะท้อนวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2539.
- สาโรช บัวศรี. จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2527.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทย
วัฒนาพานิช. พิมพ์ครั้งที่ ๘, 2536.
- สุเทพ สุวีรางกูร. สังคมวิทยาตามแนวพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2554.
- สุนทรী โคมิน และสนธิ สมัครการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนา
บริหารศาสตร์, 2522.
- สมบัติ มหารศและคณะ. ค่านิยมที่ควรคงไว้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ฝ่ายวิชาการ , 2540.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางอนุรักษ์และการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2538.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. “การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย”. วิทยานิพนธ์ดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- ชญาณิชวร กุศลรัตนมณีพร และคณะ “การเสริมสร้างค่านิยม: การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต”. โครงการวิจัย, กระทรวงวัฒนธรรม, 2555.
- ชินอรส ลีสวัสดิ์. “แนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2560.
- ปรัชญา ชุ่มนาเสียว. “สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย”. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559.
- ปราณี พุ่มบางป่า. “การวิเคราะห์เนื้อหาเว็บไซต์ว่าไรตี้ในด้านสังคมประภิต”. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, 2543.
- ศศิธร อภิลิทธิ์นิรันดร์. “การขัดเกลาทางสังคมผ่านรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กประเภทรายการ ปกป้องบ้านเทิง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ. “ค่านิยม 12 ประการ ตามนโยบาย คสช.”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nbtc.go.th/>. 2563.
- พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. “ไซเบอร์วันรามา: พระพุทธศาสนาในโลกไซเบอร์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://tidga.net/index.php/article/50-2013-02-19-16-26-31>, 2554.
- ว.วีชิรเมธี. “ธรรมะที่ทำให้คนเป็นมนุษย์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.posttoday.com/life/healthy/35129>, 2560.

ภาษาต่างประเทศ

- Geert Hofstede. Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations. 2nd Edition, Thousand Oaks CA: Sage Publications. 2001.
- Broom, L. and Selznick, P. Sociology. A text with adapted Readings. 5th ed. New York: Harper and Row. 1973.

ภาคผนวก

ประเด็นคำถามการวิจัย

1. ท่านคิดว่าสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคหรือผลกระทบต่อสังคมอย่างไรบ้าง เพราะอะไร
2. ขอให้ท่านยกตัวอย่างค่านิยมของประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น และแสดงให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศแล้วเป็นอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าจากสิ่งที่ท่านกล่าวมาทั้งหมดมีแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตอย่างไรบ้าง เพราะอะไร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายคณิพงษ์ แซ่วฒนะ
วัน เดือน ปีเกิด	20 กุมภาพันธ์ 2513
การศึกษา	ปริญญาโท : บริหารธุรกิจระหว่างประเทศ (M.I.B.A) Nova Southeastern University (USA) พ.ศ. 2537 ปริญญาตรี : ศิลปศาสตร์ (รัฐศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รุ่นที่ 48 พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาตอนปลาย : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รุ่นที่ 13 ประถมศึกษาตอนปลาย : โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย รุ่นที่ 60

ประวัติการทำงานโดยย่อ

	ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริต ประพฤติมิชอบและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2563
	ผู้ประนีประนอมประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. 2560
	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง (นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย) พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2561
	สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วุฒิสภา พ.ศ. 2557
	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและพันธมิตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2556
	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายเงินฝาก ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2554
	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและพัฒนาธุรกิจ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2548
	หัวหน้าส่วนวางแผนกลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์ ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2547
	ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนวางแผนกลยุทธ์ลูกค้าสัมพันธ์ ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2546
	ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนส่งเสริมการตลาด ฝ่ายวางแผนและพัฒนาธุรกิจ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2544
	พนักงานจัดหาและการค้าปิโตรเลียม ฝ่ายจัดหาและการค้าปิโตรเลียม การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2539
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการของวุฒิสภา วุฒิสภา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ชื่อโครงการ การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ผู้วิจัย นายคณิพงษ์ แช่วัฒนะ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการของวุฒิสภา วุฒิสภา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และ 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศคือ “คน” เรียกว่ายุทธศาสตร์นี้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ซึ่งการพัฒนาคน เพื่อให้พร้อมต่อการพัฒนาประเทศจึงต้องเริ่มตั้งแต่การทำให้ระบบความคิด ความเชื่อของคนให้มีความถูกต้องและมีคุณธรรมจนกลายเป็นระบบค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม จนกลายเป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีความสงบสุขและสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559 : 7-8)

ที่ผ่านมาจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559 : 17) เกี่ยวกับ ค่านิยมคนไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ค่านิยมของคนไทยมีทั้งดีและที่ต้องแก้ไข ซึ่งส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุงได้แก่ การยึดถือระบบอุปถัมภ์มากกว่าความถูกต้องและประโยชน์ส่วนรวม วัตถุประสงค์/ประโยชน์มากกว่าจิตใจ เห็นแก่ตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความจริงจัง ขยันหรือตื่นตัวในการเรียนรู้ในการทำงานหรือการใช้ชีวิต ขาดการคิดวิเคราะห์ ประกอบกับประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาประเทศไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลกระทบมาจากวิวัฒนาการของสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนไปเป็นยุคสารสนเทศ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ เกิดกระแสทุนนิยม บริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น จนกลายเป็นค่านิยมที่ไม่เหมาะสม มีความอ่อนแอทางศีลธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ

นอกจากนี้การไหลของวัฒนธรรมต่างชาติก็มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยอย่างมาก ได้แก่ วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย ด้วยลักษณะของอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แฝงมาในรูปของสื่อมวลชน ภาพยนตร์ซึ่งประชาชนไทยทุกระดับบริโภคอยู่ทุกวันจนคิดว่าเป็นวัฒนธรรมสากล จนหลงไปว่าเป็นอารยธรรม หลงลึ้มภูมิปัญญาดั้งเดิมอันดีงาม รวมทั้งวิวัฒนาการเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิถีคิด วิถีทำงานเป็นอย่างมาก จนยากที่จะแก้ไข โดยพอสรุปได้ 3 ประการคือ ความเป็นปัจเจกบุคคล การแข่งขัน และการมองโลกแบบเครื่องจักร ซึ่งอันดับแรกความเป็นปัจเจกชนนำไปสู่การเห็นแก่ตัว ขาดความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว ทำให้ไม่เข้าใจความสัมพันธ์ที่ควรจะเป็น ไม่สามารถที่

จะรวมพลังกันที่จะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้น การแข่งขัน ไม่ใช่เฉพาะการแข่งขัน แต่เป็นการแข่งขันกันทำลายล้างกัน ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่จะพิชิตโลกที่จะเป็นหนึ่ง อันก่อให้เกิดการทำลายล้างสิ่งแวดล้อม เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่รู้ตัว และการมองโลกแบบเครื่องจักร ที่คิดให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเครื่องจักรที่ควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนและขัดแย้ง ไม่สามารถที่จะเห็นถึงผลกระทบในองค์รวม และความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน ทำให้ชีวิตปราศจากความสุขและเกิดการสมานฉันท์

ประกอบกับอิทธิพลของทุนนิยมส่งผลต่อวัฒนธรรมและสังคมไทยเช่นกัน ทั้งนี้ชนชาติต่างๆ ที่อยู่ในโลกนั้นล้วนแต่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ละสังคมต่างก็สร้างวัฒนธรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมของตน ดังนั้นวัฒนธรรมคือวิถีชีวิต เป็นรูปแบบที่มีแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจร่วมกันได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมนั้น หากย้อนมองรากเหง้าของสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมมีวัฒนธรรมที่ยึดเหนี่ยวอยู่บนความเป็นเอกราช อย่างเต็มภาคภูมิ แต่วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรม ในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อส่วนต่างๆ ของสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในการเปลี่ยนแปลงทุกสถาบันในสังคมตั้งแต่สถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และด้านอื่นๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรมของประเทศที่แปรเปลี่ยนไปเพราะการแผ่อิทธิพลทางวัฒนธรรมนั้นไม่มีวันหยุด ไม่มีการปิดกั้นและวิกฤตการณ์นี้ไม่ได้เกิดเฉพาะกับประเทศไทยเท่านั้น เกิดกับหลายๆ ประเทศ ดังนั้นจึงเห็นว่าทุกชาติทุกสังคมต่างพยายามรื้อฟื้นและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ และสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับคนในชาตินั้นๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อการรักษาอัตลักษณ์และค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนในชาติให้หลอมรวมกันและดำรงความเป็นชาติได้อย่างถาวร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ควรเป็นอย่างไร โดยศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนไทยกับต่างชาติ และแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ เพื่อการเสริมสร้างความตระหนักรู้และความผูกพันต่อสิ่งที่ตั้งงามในวัฒนธรรมและสังคมไทยทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และห่วงแหนในสิ่งที่ตั้งงามของสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยไม่ตกไปอยู่กับดักทางความคิดและการปฏิบัติที่ใช้ข้ออ้างอันจะเกิดการลบหลู่รากเหง้าของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาเอกสารข้อมูล รายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตจะเน้นเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยในปัจจุบัน และศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ (ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมัน และญี่ปุ่น) เพื่อหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย มาประกอบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. ขอบเขตประชากร

เป็นข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา

3. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลา 8 เดือน เริ่มตั้งแต่ ตุลาคม 2563 – พฤษภาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือการวิจัยเชิงเอกสารเบื้องต้น รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยในยุคปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อแสดงออกทางค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยในปัจจุบัน เพื่อหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อไป

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากข้าราชการและอดีตข้าราชการประจำประเทศต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธศาสนา กระบวนการหล่อหลอมกลุ่มเยาวชนทางสังคม หน้าที่พลเมืองของสังคมและประเทศ เพื่อการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ พร้อมกับอธิบายข้อมูลในเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การเสนอแนวการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทยเป็นการนำเสนอด้วยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยการอธิบายข้อมูลในเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย
2. ได้ทราบผลการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ
3. ได้แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต และสามารถนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับใช้ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย พบว่า ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ประเภทของค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย และปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน โดยสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทยตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 4 สิงหาคม 2557 ค่านิยมตามหลักธรรมตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต (2548) และค่านิยมตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย ค่านิยมด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และในมุมมองเชิงทฤษฎีสำหรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างค่านิยมแต่ละประเภทนั้น จะพบว่า ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 12 ประการ และค่านิยมทางศาสนามุ่งเน้นการสร้างคุณค่าของตัวเองด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้มีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เรียนรู้ผู้อื่นและสภาพแวดล้อมที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่ร่วมกับสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข มีความรักในชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของตนเอง จึงแสดงให้เห็นว่า สภาพค่านิยมของสังคมไทยมีความคล้ายกับค่านิยมตามแนวคิดทางศาสนา สำหรับค่านิยมตามแนวความคิดของนักวิชาการต่างประเทศ อาจจะมีบางเรื่องที่ต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่ยึดถือกันมานานมาเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

2. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความรักและภูมิใจในความเป็นชาติไทย พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นประชากรของสังคมใด

สังคมหนึ่ง ความสำคัญของความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ซึ่งวิธีการที่แสดงออกอย่างถูกต้องนั้น ได้แก่ เสียสละเพื่อชาติ รักษาทรัพยากรของชาติและสิ่งแวดล้อม และความภูมิใจในความเป็นชาติไทย ควรเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนและให้ทุกคนร่วมแสดงออกถึงความภาคภูมิใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรักและภูมิใจในภาษาไทย โดยพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รักษาวัฒนธรรมที่ดั่งงามของความเป็นไทย

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า เกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญคือปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นยังขาดการร้อยเรียงกันในการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดภาพการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตอันเข้มแข็ง

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและเปรียบเทียบการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ พบว่า ประเทศจีน สร้างค่านิยมที่พึงประสงค์จากการกำหนดเป้าหมายกับการรณรงค์อย่างกว้างขวาง ขณะที่ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และเยอรมนี มีลักษณะคล้ายกัน คือ ความมีวินัยในตัวเอง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นนิสัย การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว ชายและหญิงจะศึกษาเต็มที่ทำให้ตนเองมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพ และสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมถึงรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ทำให้ประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่

ผลการวิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต พบว่า การที่ประเทศชาติจะมั่นคงได้ต้องมีประชากรที่มีศักยภาพ เป็นกำลังหลักให้กับประเทศชาติ บ้านเมือง และการที่ประชากรมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ นั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอันดีของประเทศซึ่งวัฒนธรรมนั้นเป็นคุณค่าสังคม และเศรษฐกิจ สามารถสร้างคน และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ และใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมร้อย และนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์ หรือต่อยอดมาสร้างอาชีพให้กับประชาชนไทย รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ให้กับประเทศชาติได้นั้น เกิดจากปัจจัยภายในในการสร้างค่านิยม ต้องเป็นเรื่องที่ทุกสถาบันต้องช่วยกัน จะต้องเริ่มจาก จากแผน และยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดที่พึงประสงค์ ต้องทำไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ระดับหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ปฏิบัติ ระดับการศึกษา ระดับสังคม/ชุมชน ระดับครอบครัว และสื่อต่างๆ โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

1. รัฐบาลต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต มีการสร้างบริบทแวดล้อม เพื่อให้คนอยากทำความดี เช่นเดียวกับที่ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการมากจนประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี และประเทศเยอรมนี เป็นต้น

2. หน่วยงานภาครัฐต้องนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้ กำหนดเป้าหมายร่วม และเป็น Joint KPI ทำให้คนในองค์กร มีวินัย ขยายไปสู่ครอบครัวและชุมชน พร้อมกับการแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อลดความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการลง การดำเนินการของส่วนราชการต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน

3. สถาบันการศึกษาเน้นที่การศึกษาเพื่อการปฏิบัติมากกว่าตำรา หรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิต สามารถปฏิบัติอาชีพและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประเทศที่ดีได้โดยไม่ใช่เพื่อรู้ เพื่อสอบได้อันดับที่ดีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับคนที่มีความเพียรพยายาม จนประสบความสำเร็จ มากกว่าคนที่สอบได้อันดับที่ดีโดยไม่ได้ใช้ความเพียรพยายามเท่าที่ควร อีกทั้งต้องการเรียนการสอนในด้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มาก เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง

4. สถาบันชุมชน/สังคม ต้องไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องปกป้องคนดี มากกว่าคนเก่งหรือคนมีฐานะที่เป็นคนไม่ดี เช่นเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นที่คนในประเทศจะกลัวถูกสังคมประณามมากกว่ากฎหมายลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมละอายต่อการกระทำสิ่งผิดไม่กล้ากระทำความผิดเพราะกลัวสังคมลงโทษ

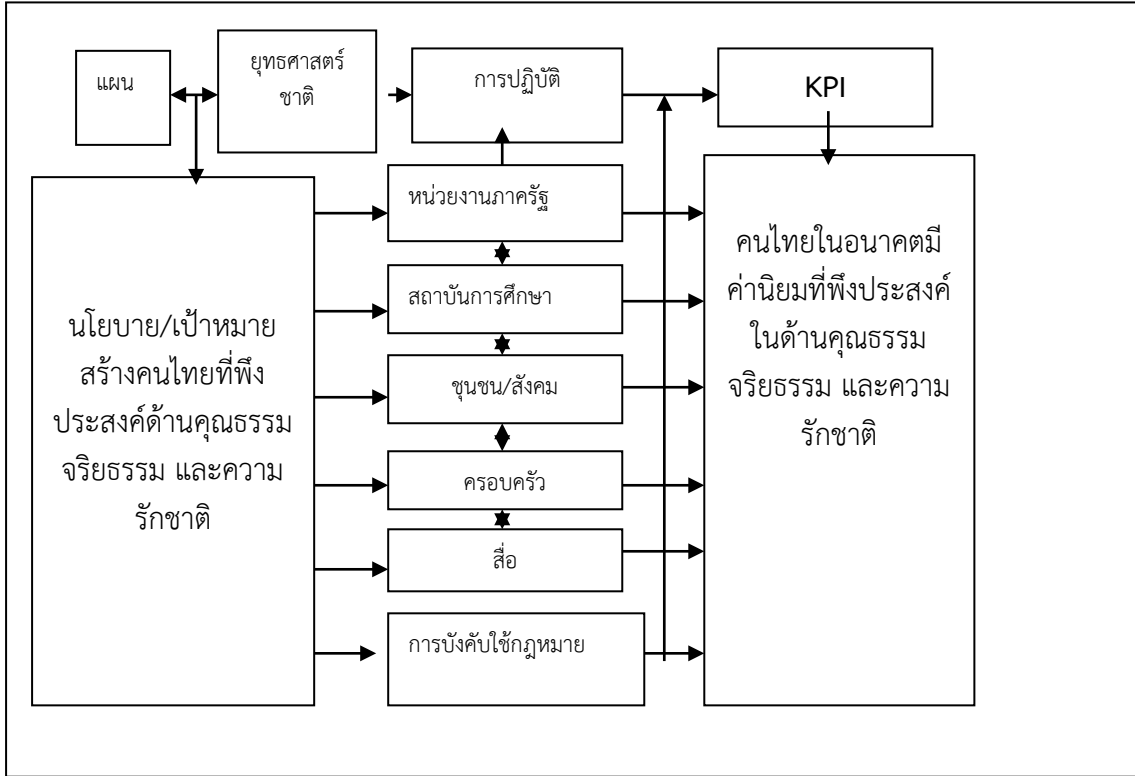
5. สถาบันครอบครัว ต้องมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อสังคมส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รักถิ่นฐาน รู้จักการช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตทุกคนต้องสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และให้ถือว่าทุกอาชีพมีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจไม่แตกต่างจากการรับราชการ หรือที่มีรายได้มาก ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมที่ฝังาม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ลดความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นคุณค่าของคนมากกว่าเครื่องจักร

6. สื่อมวลชนต่างๆ ต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ฝังาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี สร้างกระแสให้เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วม ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วยุ และรัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมให้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ ประสบความสำเร็จ โดยรัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนทุนดังเช่นประเทศเกาหลีที่ได้ปฏิบัติ หรือดังเช่นประเทศเวียดนามที่ได้ปฏิบัติ โดยรัฐบาลกำหนดให้สื่อนำเสนอภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัว เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีวางอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็ง เป็นต้น

7. การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่ขาดวินัย การสร้างวินัย ในสังคมไทย และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

จากผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต จะเห็นว่า ทุกภาคส่วนต้องมีบทบาทสำคัญตามบทบาทของตนเอง “ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็งของคนไทย แก่ไขจุดอ่อนเพื่อเสริมสร้างคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต” การจะส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง และกำจัดจุดอ่อนได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งในด้านแผนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิบัติ เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตด้วยการปฏิบัติไปพร้อมกันทุกด้าน และทุกมิติ ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ที่มา : สรุปผลการศึกษาวจัย เรื่อง แนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางแห่งการพัฒนาคนในด้านการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในอนาคต

1.2 ผู้นำของรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี ควรแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน วางโครงสร้างการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน

1.3 ผู้นำรัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการต้องร่วมกันสร้างบริบทแวดล้อม เพื่อให้คนอยากทำความดีโดยเน้นการปฏิบัติมากกว่าการให้ความรู้

2. ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

2.1 จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐยังขาดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีการนำแผนของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการกำหนดเป้าหมายร่วม และเป็น Joint KPI ทำให้คนในองค์กร มีวินัย ขยายไปสู่ครอบครัวและชุมชน พร้อมกับการแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อลดความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการลง การดำเนินการของส่วนราชการต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน

2.2 จากการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาเน้นความรู้ ความเข้าใจจากตำรามากกว่า การปฏิบัติจริง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรเน้นที่การศึกษาเพื่อการปฏิบัติมากกว่าตำรา หรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิต สามารถปฏิบัติอาชีพและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประเทศที่ดีได้โดย ไม่ใช่เพื่อรู้ เพื่อสอบได้อันดับที่ดีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับคนที่มีความเพียรพยายาม จนประสบความสำเร็จ มากกว่าคนที่สอบได้อันดับที่ดีโดยไม่ได้ใช้ความเพียรพยายามเท่าที่ควร อีกทั้งต้องการเรียนการสอนในด้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นให้มากเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง

2.3 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขด้านจิตสำนึกสาธารณะและการสร้างคนไทยที่พึงประสงค์เกิดจากการเพิกเฉยของสังคม จนกลายเป็นความเคยชิน ดังนั้นสถาบันชุมชน/สังคม ต้องไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องปกป้องคนดี มากกว่าคนเก่งหรือคนมีฐานะที่เป็นคนไม่ดี เช่นเดียวกับที่ประเทศญี่ปุ่นที่คนในประเทศจะกลัวถูกสังคมประณามมากกว่ากฎหมายลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมละอายต่อการกระทำสิ่งผิดไม่กล้ากระทำความผิด เพราะกลัวสังคมลงโทษ

2.4 จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวปัจจุบันมักจะเลี้ยงลูกด้วยวัตถุมากกว่าการให้เด็กรู้จักความอดทน อดกลั้น ใช้ความเพียรพยายามเพื่อไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของชีวิต ดังนั้นสถาบันครอบครัว ต้องมุ่งที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รักถิ่นฐาน รู้จักการช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตทุกคนต้องสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และให้ถือว่าทุกอาชีพมีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจไม่แตกต่างจากการรับราชการ หรือที่มีรายได้มาก ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ลดความเป็นปัจเจกบุคคล เห็นคุณค่าของคนมากกว่าเครื่องจักร

2.5 จากการศึกษาพบว่า สื่อมวลชน ถือเป็นแรงจูงใจให้คนทำตามมากที่สุด ดังนั้นสื่อมวลชนต่างๆ ต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง_เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี สร้างกระแสให้เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วม ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรงและยั่วเยว และรัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมให้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ ประสบความสำเร็จ โดยรัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนทุนดังเช่นประเทศเกาหลีที่ได้ปฏิบัติ หรือดังเช่นประเทศเวียดนามได้ปฏิบัติ โดยรัฐบาลกำหนดให้สื่อนำเสนอภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของชาวเวียดนามมาให้ดู ซึ่งทำให้คนเวียดนามเห็นถึงการต่อสู้ของวีรบุรุษในสงครามที่ผ่านมาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลอย่างไรกับครอบครัว

เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีพลังอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องช่วยกันสร้างชาติให้เข้มแข็งเป็นต้น

2.6 จากการศึกษาพบว่า มาตรการการบังคับใช้กฎหมายของประเทศขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่ขาดวินัย การสร้างวินัย ในสังคมไทย และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแสดงแบบอย่างที่ดีของผู้นำรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี ที่ดีจนเข้าไปอยู่ในใจของประชาชน

3.2 ควรมีการติดตามการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อประโยชน์ของการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต